

Canllawiau statudol i ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol am gydymffurfio â rheoliadau safonau gwasanaeth.

Mae a wnelo'r canllawiau hyn â
Rhannau 3 i 19 o
Reoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig
(Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion
Cyfrifol) 2017

DRAFFT Ebrill 2017

Teitl	tudalen
Y canllawiau hyn	3
Rhestr o'r prif dermau a ddefnyddir yn y canllawiau hyn	5
Pennod 1: Y Gofynion ar Ddarparwyr Gwasanaethau (Rhannau 3 i 14 o'r Rheoliadau)	7
1.1 Y gofynion cyffredinol ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 3, Reoliadau 6 - 12)	7
1.2 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd cyn cytuno i ddarparu gofal a chymorth (rhan 4, Reoliad 13)	16
1.3 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd wrth gychwyn darparu gofal a chymorth (Rhan 5, Reoliadau 14 – 17)	19
1.4 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y wybodaeth y mae'n rhaid ei rhoi i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth (Rhan 6, Reoliadau 18 – 19)	25
1.5 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran safon y gofal a'r cymorth a ddarperir (Rhan 7, Reoliadau 20 – 25)	28
1.6 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau - Diogelu (Rhan 8, Reoliadau 26 – 31)	39
1.7 Gofynion nad ydynt ond yn berthnasol pan ddarperir llety (Rhan 9, Reoliad 32)	46
1.8 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar staffio (Rhan 10, Reoliadau 33 – 38)	48
1.9 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar eiddo, cyfleusterau ac offer (Rhan 11, Reoliadau 39 – 44)	58
1.10 Gofynion ychwanegol ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar eiddo - llety newydd (Rhan 12, Reoliadau 45 – 50)	68
1.11 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar gyflenwadau, hylendid, iechyd a diogelwch a meddyginiaethau (Rhan 13, Reoliadau 51 – 54)	71
1.12 Gofynion eraill ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 14, Reoliadau 55 – 61)	75
Pennod 2: Y gofynion ar Unigolion Cyfrifol (rhannau 15 i 19 o'r Rheoliadau)	85
2.1 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol (Rhan 15, Reoliadau 62 – 69)	85
2.2 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau goruchwyliaeth effeithiol dros y gwasanaeth (Rhan 16, Reoliadau 70 – 72)	91
2.3 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio (Rhan 17, Reoliadau 73 – 75)	94
2.4 Y gofynion ar unigolion cyfrifol gyda golwg ar fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio (Rhan 18, Reoliadau 76 – 77)	96
2.5 Gofynion eraill ar unigolion cyfrifol (Rhan 19, Reoliadau 78 – 80)	98

Y canllawiau hyn

Cyhoeddir y canllawiau hyn gan Weinidogion Cymru o dan adran 29 o Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016 (y Ddeddf). Maent yn dweud:

- a. sut y gall darparwyr gwasanaethau rheoleiddiedig gydymffurfio â'r gofynion a orfodir drwy'r rheoliadau o dan adran 27 o'r Ddeddf, a
- b. sut y gall y rhai a ddynodir yn unigolyn cyfrifol am wasanaeth rheoleiddiedig gydymffurfio â'r gofynion a orfodir drwy'r rheoliadau o dan adran 28 o'r Ddeddf.

Mae Adran 29(3) o'r Ddeddf yn dweud ei bod yn rhaid i ddarparwyr gwasanaethau rheoleiddiedig ac unigolion cyfrifol **roi sylw** i'r canllawiau hyn wrth fodloni'r gofynion a orfodir drwy reoliadau o dan adran 27 a 28 o'r Ddeddf.

Mae'r canllawiau hyn yn berthnasol i bob darparwr gwasanaeth sy'n gwneud cais am gofrestru neu sydd wedi'i gofrestru i ddarparu gwasanaeth rheoleiddiedig ac i unigolion cyfrifol dynodedig o dan y Ddeddf.

Fe'u cyhoeddwyd i gynnwys ystod o wasanaethau gofal sy'n darparu gofal a chymorth i unigolion o wahanol oedran ac sydd â gwahanol ddyheadau ac anghenion. Maent yn fanwl yn rhannol er mwyn sicrhau bod unigolion, yn enwedig y rheini sy'n gorfforol fregus neu'n agored i niwed, yn cael y gofal iawn i hybu eu llesiant a'u diogelwch. Mae llawer o'r disgwyliadau sydd yn y canllawiau hyn yn rhai y gellir eu cymhwyso'n ehangach i bob unigolyn sy'n defnyddio gwasanaethau gofal a chymorth.

Sut i ddefnyddio'r canllawiau hyn

Darpar ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol

Rhaid i'r sawl sy'n dymuno darparu gwasanaeth rheoleiddiedig wneud cais i gofrestru gydag Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC) sy'n rheoleiddio gwasanaethau ar ran Gweinidogion Cymru. Rhaid i ddarpar ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol ddangos y byddant yn gallu bodloni'r gofynion a orfodir drwy'r Ddeddf a'r rheoliadau ac, ar ôl iddynt gofrestru, y byddant yn dal i'w bodloni.

Er mwyn iddi ganiatáu cais i gofrestru, rhaid i AGGCC fod yn fodlon y bydd unrhyw ddarpar ddarparwr gwasanaethau rheoleiddiedig yn gallu ac y byddant yn bodloni'r safonau darparu gwasanaethau a bennir yn y rheoliadau o dan adran 27 o'r Ddeddf. Rhaid i AGGCC fod yn fodlon bod y sawl a ddynodir yn unigolyn cyfrifol yn gallu ac y bydd yn cydymffurfio â'r dyletswyddau a restrir yn y rheoliadau o dan adran 28 o'r Ddeddf.

Bydd AGGCC yn defnyddio'r canllawiau hyn i lywio'i phenderfyniadau i ganiatáu neu i wrthod ceisiadau i gofrestru'n ddarparwr gwasanaeth.

Darparwyr gwasanaethau cofrestredig ac unigolion cyfrifol dynodedig

Rhaid i ddarparwyr gwasanaethau cofrestredig gwasanaethau rheoleiddiedig ac unigolion cyfrifol dynodedig fodloni gofynion y Ddeddf a'r rheoliadau. Rhaid iddynt **roi sylw** i'r canllawiau hyn a bwriedir iddynt eu helpu i ddeall sut y gallant fodloni gofynion y rheoliadau. Bydd AGGCC yn defnyddio'r canllawiau hyn i lywio penderfyniadau ynglŷn ag i ba raddau y mae darparwyr cofrestredig yn bodloni gofynion y rheoliadau o dan adran 27 a 28 o'r Ddeddf.

Bydd darparwyr gwasanaethau'n gyfrifol am benderfynu sut y bodlonir gofynion y rheoliadau gan gadw mewn cof anghenion yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'r datganiad diben ar gyfer y gwasanaeth rheoleiddiedig.

Pan na fydd darparwyr gwasanaethau cofrestredig a'r unigolion cyfrifol yn dilyn y canllawiau hyn, rhaid iddynt roi tystiolaeth i ddangos bod eu ffordd o weithio'n eu galluogi i fodloni gofynion y rheoliadau.

Strwythur y canllawiau hyn

Mae a wnelo'r canllawiau â Rhannau 3 i 19 o Reoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) 2017.

Mae Rhannau 3 i 14 o'r Rheoliadau'n rhestru'r hyn sy'n ofynnol gan ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar safon y gwasanaethau y mae'n rhaid eu darparu. Mae cysylltiad rhwng y safonau hyn a'r datganiad canlyniadau llesiant a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru o dan adran 8 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Maent yn sôn am bwysigrwydd llesiant unigolion sy'n cael gofal a chymorth. Mae'r Rheoliadau hefyd yn gorfodi gofynion eraill ar ddarparwyr sy'n gysylltiedig â gweithredu'r gwasanaeth rheoleiddiedig.

Mae Rhannau 15 i 19 o'r Rheoliadau'n rhestru'r dyletswyddau a fydd gan yr unigolyn cyfrifol dynodedig gyda golwg ar wasanaeth rheoleiddiedig. Mae'r dyletswyddau hynny'n cynnwys gofyniad i oruchwylio sut y caiff y gwasanaeth ei reoli gan gynnwys penodi rheolwr priodol ac addas. Y bwriad yw sicrhau bod unigolyn dynodedig ar lefel briodol o uchel yn atebol am ansawdd y gwasanaeth a hefyd am gydymffurfio ac yn sicrhau bod cadwyn glir o atebolrwydd yn cysylltu cyfrifoldeb corfforaethol y darparwr gwasanaeth a'r unigolyn cyfrifol sy'n cyflawni rôl rheolwr y gwasanaeth.

Mae'r canllawiau'n cynnwys y canlynol:

a) Crynodeb o fwriad pob Rhan o'r Rheoliadau.

b) Testun pob rheoliad.

Mae'n bwysig bod darparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol yn cyfeirio at destun pob rheoliad fel y ffynhonnell wybodaeth gyntaf am y gofynion a sut mae eu bodloni. Mae'r canllawiau hyn yn esbonio rhagor am sut mae bodloni elfennau unigol pob rheoliad lle y gall fod angen rhagor o eglurhad a diffinio. Lle bydd testun y rheoliad yn hunanesboniadol, ni roddir rhagor o ganllawiau.

c) Canllawiau am ofynion elfennau unigol o'r rheoliad.

Ni ddylid ystyried bod y canllawiau am elfennau unigol pob rheoliad yn cynnwys pob sefyllfa oherwydd efallai y bydd modd i ddarparwyr gwasanaethau ac unigolion cyfrifol ddangos eu bod yn bodloni pob elfen o'r rheoliad mewn ffyrdd eraill.

Rhestr o'r prif dermau a ddefnyddir yn y canllawiau hyn

Term	Ystyr
Y Ddeddf	Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016
Deddf 2014	Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
Cynllun Gofal a Chymorth	Cynllun a roddir ar waith gan yr awdurdod lleol o dan adran 54 (mewn perthynas ag oedolion, plant neu ofalwr) neu adran 83 (mewn perthynas â phlant sy'n derbyn gofal a phlant sy'n cael eu lletya) o Ddeddf 2014
Canlyniadau Personol	- Mewn perthynas ag oedolyn, mae'n golygu'r canlyniadau y mae'r oedolyn yn dymuno'u cyflawni yn ei fywyd o ddydd i ddydd; - Mewn perthynas â phlentyn, mae'n golygu- (a) y canlyniadau y mae'r plentyn yn dymuno'u cyflawni, neu (b) y canlyniadau y mae unrhyw un sydd â chyfrifoldeb rhiant yn dymuno'u cyflawni mewn cysylltiad â'r plentyn
Cynllun Personol	Y cynllun y mae'n ofynnol ei baratoi'n unol â Rheoliad 14
Asesiad Darparwr	Yr asesiad y mae gofyn i'r darparwr gwasanaethau ei gwblhau'n unol â Rheoliad 17.
Cynrychiolydd	Unrhyw un sydd â'r awdurdod cyfreithiol, neu gydsyniad yr unigolyn i weithredu ar ran yr unigolyn
Unigolyn Cyfrifol (Gweler disgrifiad llawn yn adran 21 o'r Ddeddf)	Rhaid i'r unigolyn cyfrifol fod yn un o'r canlynol: - os darperir y gwasanaeth gan unigolyn, darparwr y gwasanaeth. - os darperir y gwasanaeth gan bartneriaeth, un o'r partneriaid. - os darperir y gwasanaeth gan gorff corfforaethol nad yw'n awdurdod lleol, - un o'r cyfarwyddwr neu swyddog tebyg arall yn y corff - os darperir y gwasanaeth gan gwmni cyfyngedig cyhoeddus, un o gyfarwyddwyr neu ysgrifennydd y cwmni - os darperir y gwasanaeth gan gorff corfforaethol y mae ei faterion yn cael eu rheoli gan ei aelodau, un o aelodau'r corff - os darperir y gwasanaeth gan gorff anghorfforedig, un o aelodau'r corff - os darperir y gwasanaeth gan awdurdod lleol, un o swyddogion yr awdurdod lleol a ddynodir gan gyfarwyddwr gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod ac y mae AGGCC yn fodlon ei fod yn unigolyn addas a phriodol i

	fod yn unigolyn cyfrifol a'i fod wedi'i ddynodi gan ddarparwr gwasanaethau ar gyfer man y mae'r darparwr gwasanaethau'n darparu gwasanaeth rheoleiddiedig ynddo, ohono neu mewn perthynas ag ef a'i fod wedi'i bennu felly yng nghofrestriad y darparwr gwasanaethau DS O dan amgylchiadau penodol (gweler Rheoliad 85, sydd heb ei gynnwys yn y canllawiau hyn) caiff AGGCC ddynodi'r unigolyn cyfrifol (ar ran Gweinidogion Cymru) yn hytrach na'r darparwr gwasanaethau.
Comisiynydd Gwasanaethau	Yr awdurdod lleol neu gorff y GIG sy'n gyfrifol am drefnu gyda'r darparwr bod yr unigolyn yn cael gofal a chymorth.
Darparwr Gwasanaethau	Person sydd wedi'i gofrestru gydag AGGCC i ddarparu gwasanaeth rheoleiddiedig
Staff	• Pobl a gyflogir gan y darparwr gwasanaethau i weithio yn y gwasanaeth • Pobl a gymerir ymlaen gan y darparwr gwasanaethau o dan gontract ar gyfer gwasanaethau • Nid yw hyn yn cynnwys pobl y caniateir iddynt weithio fel gwirfoddolwyr
'Yr unigolyn'	Oni fydd y cyd-destun yn dweud yn wahanol, y plentyn neu'r oedolyn sy'n cael gofal a chymorth
'Anghenion yr unigolyn'	Anghenion gofal a chymorth yr unigolyn
'Y Rheoliadau'	Rheoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) 2017
'Y gwasanaeth'	Y gwasanaeth rheoleiddiedig a ddarperir gan ddarparwr gwasanaethau mewn man, o fan neu mewn cysylltiad â man a bennir yn un o amodau cofrestriad y darparwr gwasanaethau. DS Nid yw hyn yn berthnasol i gyfeiriadau at "y gwasanaeth" yn Rhan 21 - Darparwyr gwasanaethau sydd wedi eu datod etc. neu sydd wedi marw
'Rheoleiddiwr y gwasanaeth'	O safbwynt ymarferol, mae hyn yn golygu AGGCC yn gweithredu ar ran Gweinidogion Cymru wrth gyflawni eu swyddogaethau rheoleiddio.
'Y datganiad diben'	Y datganiad diben ar gyfer y man y y darperir y gwasanaeth ynddo, ohono neu mewn cysylltiad ag ef.
'Rheoleiddiwr y gweithlu'	Gofal Cymdeithasol Cymru (a elwid yn Gyngor Gofal Cymru tan 3 Ebrill 2017)

Pennod 1: Y Gofynion ar Ddarparwyr Gwasanaethau (Rhannau 3 i 14 o'r Rheoliadau)

1.1 Y gofynion cyffredinol ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 3)

Bwriad y gofynion cyffredinol yn Rhan 3 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod darparwyr gwasanaethau'n rhoi trefniadau llywodraethu ar waith i helpu i sicrhau bod y gwasanaeth yn gweithredu'n hwylus ac i sicrhau bod sylfaen gadarn ar gyfer darparu gofal a chymorth o ansawdd da er mwyn cyflawni canlyniadau personol yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys y canlynol:

- Gosod bwriad a chyfeiriad trefniadaethol clir drwy restru'r gwasanaethau a ddarperir a'r camau y bydd y darparwr gwasanaethau'n ymgymryd â hwy i gyflawni hyn yn y datganiad diben.
- Rhoi ar waith y polisiâu a'r gweithdrefnau gwaelodol i helpu rheolwyr a staff i gyflawni nodau'r gwasanaeth a chanlyniadau personol unigolion.
- Sefydlu strwythurau rheoli cadarn i oruchwyllo a monitro'r gwasanaeth er mwyn sicrhau ei fod yn gweithredu'n ddiogel ac yn effeithiol i'r unigolion sy'n cael gofal a chymorth.
- Sefydlu trefniadau clir ar gyfer cylch parhaus o sicrhau ac adolygu ansawdd er mwyn rhoi sicrwydd bod y gwasanaeth yn gweithredu'n unol â gofynion cyfreithiol, ei datganiad diben a'i fod yn helpu unigolion yn briodol i gyflawni eu canlyniadau personol. Bod y wybodaeth a geir drwy fonitro'n cael ei defnyddio ar gyfer datblygu a gwella'r gwasanaeth yn barhaus.
- Parhau i oruchwyllo'r trefniadau ariannol a'r buddsoddi yn y busnes er mwyn i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth gael cymorth i gyflawni eu canlyniadau personol a'u bod yn cael eu gwarchod rhag y perygl o ddileu neu newid gwasanaethau a ddarperir heb i hynny gael ei gynllunio, yn sgil pwysau ariannol.
- Hyrwyddo diwylliant o fod yn agored, yn ddidwyll ac yn onest ar bob lefel.

Rheoliad 6	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â darparu'r gwasanaeth 6. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y gwasanaeth wedi ei ddarparu â gofal, cymhwysedd a sgîl digonol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben.	• Mae gan y darparwr gwasanaethau drefniadau clir i oruchwyllo a llywodraethu'r gwasanaeth er mwyn sefydlu, datblygu a gwreiddio diwylliant sy'n sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac sy'n bodloni gofynion y rheoliadau hyn. • Mae hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ◦ polisiâu a gweithdrefnau i gyflawni nodau'r Datganiad Diben ac i roi

	pobl yng nghanol y gwasanaeth; ○ systemau i asesu, cynllunio gofal, monitro ac adolygu sy'n helpu unigolion i gyflawni eu canlyniadau personol; ○ prosesau i sicrhau bod gofal yn cael ei ddarparu mewn ffordd gyson a dibynadwy; ○ trefniadau staffio diogel i fodloni anghenion gofal a chymorth unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth; ○ systemau ansawdd ac archwilio i adolygu cynnydd a llywio'r ffordd y datblygir gwasanaethau; ○ ymagwedd ragweithiol at gyfle cyfartal ac amrywiaeth; ac ○ adeiladau, cyfleusterau ac offer addas.
--	--

Rheoliad 7	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben 7.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu'r gwasanaeth yn unol â'r datganiad o ddiben. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cadw'r datganiad o ddiben o dan adolygiad, a (b) pan fo'n briodol, ddiwygio'r datganiad o ddiben. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaethau, yr unigolion, yr awdurdod lleoli (pan fo'n berthnasol) a, phan fo'n briodol, unrhyw gynrychiolydd am unrhyw ddiwygiad sydd i gael ei wneud i'r datganiad o ddiben o leiaf 28 o ddiwrnodau cyn y mae i gymryd effaith. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu'r datganiad o ddiben cyfredol i unrhyw berson ar gais, oni bai nad yw'n briodol	• Mae'r datganiad diben yn hanfodol i'r gwasanaeth. Rhaid iddo: ○ ddisgrifio'n gywir y gwasanaethau a ddarperir; ○ dweud ymhle a sut y darperir y rhain; ○ Y trefniadau a fydd yn gefn i hyn. • Rhaid iddo gynnwys y wybodaeth sydd yn rheoliad 21 o Reoliadau Gwasanaethau Rheoleiddiedig (Cofrestru) (Cymru) 2016. • Ar gyfer gwasanaethau sy'n seiliedig ar lety, darperir datganiad diben ar gyfer pob man/lleoliad lle y darperir gwasanaeth. • Ar gyfer gwasanaethau cymorth cartref, bydd datganiad diben ar gael ar gyfer pob man y darperir gwasanaethau ynddo, ohono neu mewn cysylltiad ag ef. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n adolygu ac yn diweddarau'r datganiad

gwneud hynny neu y byddai gwneud hynny yn anghyson â llesiant unigolyn.	diben o leiaf unwaith y flwyddyn neu pan newidir y gwasanaeth a ddarperir. • Os bwriedir newid yn sylweddol y gwasanaeth a ddarperir, rhaid i'r darparwr gwasanaethau hysbysu rheoleiddiwr y gwasanaeth 28 diwrnod cyn gwneud y newidiadau hyn. Dyma ambell enghraifft o hyn: ○ os bydd gwasanaeth nad yw'n darparu gofal nyrsio'n bwriadu darparu gofal nyrsio; ○ os darperir gwasanaethau arbenigol ychwanegol; ○ os bwriedir rhoi'r gorau i ddarparu gwasanaeth penodol y cyfeirir ato yn y datganiad diben; neu ○ os bydd newidiadau i'r trefniadau staffio. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n bodloni rheoleiddiwr y gwasanaethau ei fod yn gallu darparu'r gwasanaethau a gynigir, er enghraifft: drwy roi rhagor o wybodaeth neu drefnu ymweliad â'r gwasanaeth • Os caiff y datganiad diben ei ddiweddarau, cedwir cofnod o'r fersiwn a'r dyddiad diwygio. • Bydd copi o'r datganiad diben ar gael yn rhwydd i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, i'r staff ac i unrhyw un sydd â diddordeb a fydd o bosibl yn gofyn amdano. Datganiad cyhoeddus yw hwn am yr hyn y mae'r gwasanaeth yn ei ddarparu a sut mae'r gwasanaeth yn cael ei redeg.
--	---

Rheoliad 8	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â monitro a gwella 8.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau effeithiol yn eu lle ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth.	• Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau systemau a phrosesau ar waith i fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gofal a'r cymorth. Bydd hyn yn cynnwys: ○ pwy sy'n gyfrifol am sicrhau bod hyn yn cael ei wneud; ○ sut y bydd hyn yn cael ei wneud;

(2) Rhaid i'r trefniadau hynny gynnwys trefniadau ar gyfer ceisio safbwyntiau—

- (a) unigolion,
 - (b) unrhyw gynrychiolwyr, oni bai nad yw hyn yn briodol neu y byddai'n anghyson â llesiant yr unigolyn,
 - (c) yn achos unigolyn sy'n blentyn y darperir llety iddo fel rhan o wasanaeth cartref gofal, yr awdurdod lleoli,
 - (d) comisiynwyr gwasanaethau, ac
 - (e) staff,
- ar ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth a sut y gellir gwella hyn.

(3) Wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth, rhaid i'r darparwr gwasanaeth—

- (a) ystyried safbwyntiau'r personau hynny yr ymgynghorir â hwy yn unol â pharagraff (2), a
- (b) rhoi sylw i'r adroddiad ar ansawdd gofal a lunnir gan yr unigolyn cyfrifol yn unol â rheoliad [76](4).

- pa mor aml y bydd hyn yn digwydd;
- y trefniadau i'r unigolyn cyfrifol adrodd wrth y darparwr gwasanaethau.

- Bydd canlyniad unrhyw adolygiad yn cael ei ddadansoddi a'i adolygu gan bobl sydd â'r sgiliau a'r cymhwysedd priodol i ddeall ei arwyddocâd ac i gymryd camau i sicrhau bod pethau'n gwella.
- Bydd y systemau a'r prosesau'n cael eu hadolygu'n barhaus i sicrhau eu bod yn galluogi'r darparwr gwasanaethau i weld ymhle y mae neu y gallai rhywbeth amharu ar ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau ac i alluogi ymateb prydlon priodol.
- Fel rhan o'r broses adolygu ansawdd, bydd darparwyr gwasanaethau:
 - yn annog adborth;
 - yn ceisio barn y bobl berthnasol yn rheolaidd am ansawdd y gofal a'r cymorth;
 - yn gallu dangos eu bod wedi gwneud hyn a natur yr adborth y maent wedi'i gael.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n gallu dangos sut y maent:
 - wedi dadansoddi'r wybodaeth a gasglwyd ac ymateb iddi;
 - wedi defnyddio'r wybodaeth i wella pethau.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n ceisio cyngor proffesiynol/arbenigol yn ôl yr angen ac ar unwaith i'w helpu i weld pa welliannau sydd eu hangen ac i wneud y newidiadau hynny.
- Bydd darparwyr gwasanaethau'n monitro'r cynnydd o'i gymharu â chynlluniau i wella ansawdd a diogelwch gwasanaethau ac yn cymryd camau priodol ar unwaith oni lwyddir i sicrhau'r cynnydd disgwylidig.
- Defnyddir gwybodaeth a gesglir drwy'r systemau ansawdd ac archwilio i ddatblygu'r adroddiad adolygu ansawdd gofal a chymorth, a fydd ar gael i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

Rheoliad 9	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â'r unigolyn cyfrifol 9.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y person sydd wedi ei ddynodi fel yr unigolyn cyfrifol— (a) yn cael cymorth i gyflawni ei ddyletswyddau'n effeithiol, a (b) yn ymgymryd â hyfforddiant priodol. (2) Os bydd gan y darparwr gwasanaeth reswm dros gredu nad yw'r unigolyn cyfrifol wedi cydymffurfio â gofyniad a osodir gan y rheoliadau yn Rhannau 15 i 19, rhaid i'r darparwr— (a) cymryd unrhyw gamau sy'n angenrheidiol i sicrhau y cydymffurfir â'r gofyniad, a (b) hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaethau. (3) Yn ystod unrhyw adeg pan yw'r unigolyn cyfrifol yn absennol, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau yn eu lle ar gyfer— (a) rheoli'r gwasanaeth yn effeithiol, (b) goruchwyllo'r gwasanaeth yn effeithiol, (c) cydymffurfedd y gwasanaeth â gofynion y rheoliadau yn Rhannau 3 i 14, a (d) monitro, adolygu a gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth. (4) Os yw'r unigolyn cyfrifol yn absennol am gyfnod o fwy nag 28 o ddiwrnodau, rhaid i'r darparwr gwasanaeth—	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau drefniadau ar waith er mwyn cynnal trafodaethau ffurfiol rheolaidd â'r unigolyn cyfrifol ac i roi cymorth iddo. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau fecanweithiau ar waith i'r unigolyn cyfrifol roi adborth am berfformiad y gwasanaeth drwyddo draw, ac i drosglwyddo gwybodaeth am unrhyw faterion brys y mae gofyn cymryd camau yn eu cylch ar unwaith. Gallai hyn gynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ marwolaeth sydyn neu farwolaeth nad oes modd ei esbonio; ○ argyfwng naturiol; ○ afreoleidd-dra ariannol; ○ haint sylweddol; ○ pryderon sylweddol a godwyd gan y rheoleiddiwr neu'r comisiynwyr; ac ○ unrhyw ddigwyddiad, sy'n effeithio ar y staff sydd ar gael. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi cymorth i'r unigolyn cyfrifol ddilyn hyfforddiant sy'n ei alluogi i gyflawni ei rôl yn effeithiol a chyflawni nodau'r gwasanaeth fel y maent yn y datganiad diben ac yn unol â'r canllawiau ymarfer a argymhellir gan Gofal Cymdeithasol Cymru. • Os bydd unigolyn cyfrifol wedi methu â chyflawni ei rôl bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu rheoleiddiwr y gwasanaeth am y camau a gymerwyd a, lle y bydd hynny'n berthnasol, yn ei gynghori ynghylch y trefniadau ar gyfer dynodi rhywun yn ei le. Ni fydd hyn yn berthnasol os yr un person fydd y darparwr gwasanaethau a'r unigolyn cyfrifol. • Os nad oes unigolyn cyfrifol neu os na fydd yr unigolyn cyfrifol yn gallu cyflawni ei ddyletswyddau am ryw reswm neu'i gilydd e.e. yn absennol o'i waith oherwydd afiechyd, bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod y

(a) hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaethau, a (b) rhoi gwybod i'r rheoleiddiwr gwasanaethau am y trefniadau interim.	cyfrifoldeb am oruchwylio a rheoli'r gwasanaeth y cyfeirir ato yn rheoliadau adran 28 yn cael ei gyflawni.
---	--

Rheoliad 10	Canllawiau
Gofynion mewn perthynas â chynaliadwyedd ariannol y gwasanaeth 10.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y gwasanaeth yn gynaliadwy yn ariannol at ddiben cyflawni'r nodau a'r amcanion a nodir yn y datganiad o ddiben. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnal cyfrifon priodol a chyfredol ar gyfer y gwasanaeth. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu copïau o'r cyfrifon ac unrhyw ddogfennau cysylltiedig i Weinidogion Cymru o fewn 28 o ddiwrnodau i gael cais i wneud hynny. (4) Caiff Gweinidogion Cymru ei gwneud yn ofynnol i gyfrifon gael eu hardystio gan gyfrifydd.	• Bydd systemau ar waith i sicrhau bod gwaith cynllunio ariannol, monitro'r gyllideb a rheolaeth ariannol yn cael ei wneud yn effeithiol. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau'r adnoddau ariannol sydd eu hangen i ddarparu ac i barhau i ddarparu'r gwasanaethau a ddisgrifir yn datganiad diben ac er mwyn bodloni gofynion y rheoliad. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau yswiriant priodol a threfniadau digolledu priodol i warchod rhag rhwymedigaethau posibl yn sgil marwolaeth, anaf, neu achosion eraill, colled neu ddifrod i eiddo, a risgiau ariannol eraill. • Os na fydd cyfrifon archwiliedig ar gael, bydd cyfrifon blynyddol yn cael eu cwblhau gan gyfrifydd cymwys at bwrpas rheoleiddio ac archwilio. • Mae'r cyfrifon yn dangos bod y gwasanaeth yn ariannol hyfyw ac yn debygol o fod â digon o arian i barhau i gyflawni ei ddatganiad diben.

Rheoliad 11	Canllawiau
Gofynion i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau 11.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y polisïau a'r gweithdrefnau a ganlyn yn eu lle ar gyfer y gwasanaeth— Meddyginiaeth (gweler Rhan 13, rheoliad [54]) Cefnogi unigolion i reoli eu harian (gweler Rhan 8, rheoliad [28]) Rheoli heintiau (gweler Rhan 13, rheoliad [52]) Cymorth ymddygiad (gweler Rhan 7, rheoliad [25]) Defnyddio rheolaeth neu ataliaeth (gweler Rhan 8, rheoliad [29]) Chwythu'r chwiban (gweler Rhan 14, rheoliad [61]) Derbyniadau a chychwyn y gwasanaeth (gweler Rhan 5, rheoliad [13]) Cwynion (gweler Rhan 14, rheoliad [60]) Diogelu (gweler Rhan 8, rheoliad [27]) Cefnogi a datblygu staff (gweler Rhan 10, rheoliad [35]) Disgyblu staff (gweler Rhan 10, rheoliad [38]) (2) Pan fo'r gwasanaeth yn cynnwys darparu llety i blant, rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi yn ei le ar atal bwlio, gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â honiad o fwlio a gweithdrefn sydd i gael ei dilyn pan fydd unrhyw blentyn y darperir llety iddo yn absennol heb ganiatâd (gweler rheoliad [27(5)]). (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael unrhyw bolisïau a gweithdrefnau eraill yn eu lle sy'n rhesymol angenrheidiol i gefnogi nodau ac amcanion y gwasanaeth rheoleiddiedig a nodir yn y datganiad o ddiben. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod cynnwys y	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau'r polisïau a'r gweithdrefnau sy'n ofynnol o dan reoliad 7(1) o'r Rheoliadau. • Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau'n gymesur â'r gwasanaeth a ddarperir yn unol â'r datganiad diben. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau: ○ yn rhoi arweiniad i'r staff i sicrhau bod gwasanaethau'n cael eu darparu'n unol â'r datganiad diben; ○ yn gosod disgwyliadau i roi gwybod i unigolion a'u cynrychiolwyr am sut y darperir gwasanaeth. • Rhaid i'r polisïau a'r gweithdrefnau fod ar gael i'r staff ac ar gais i'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, i'w cynrychiolwyr a lle y bydd hynny'n briodol i'r awdurdodau perthnasol sy'n eu lleoli ac i'r comisiynwyr. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau ar fformat priodol ac fe roddir cymorth i unigolion i'w helpu i'w deall. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n unol ag unrhyw ddeddfwriaeth gyfredol a chanllawiau cenedlaethol. • Bydd y polisïau, y gweithdrefnau a'r arferion yn cael eu hadolygu a'u diweddarau yn sgil newidiadau i arferion gweithio, deddfwriaeth ac argymhellion ynglŷn â'r arferion gorau, a hynny o leiaf unwaith y flwyddyn. • Bydd cyfle i'r staff a'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ymwneud â datblygu polisïau a gweithdrefnau. • Os bydd y datganiad diben yn newid, bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n cael eu hadolygu a'u diweddarau i adlewyrchu'r newidiadau.

polisiâu a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol iddynt fod yn eu lle yn rhinwedd paragraffau (1) i (3)— (a) yn briodol i anghenion yr unigolion y darperir gofal a chymorth ar eu cyfer, (b) yn gyson â'r datganiad o ddiben, ac (c) yn cael eu cadw'n gyfredol. (5) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y gwasanaeth wedi ei ddarparu yn unol â'r polisiâu a'r gweithdrefnau hynny.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn gallu cael gafael ar y polisiâu a'r gweithdrefnau sy'n help iddynt sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion a'u bod yn gwybod am y polisiâu a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall • Mae systemau ar gyfer monitro a gwella'n cynnwys sicrhau bod y gwasanaethau'n cael eu cynnal yn unol â'r polisiâu a'r gweithdrefnau.
--	--

Rheoliad 12	Canllawiau
Dyletswydd gonestrwydd 12. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth weithredu mewn ffordd agored a thryloyw— (a) ag unigolion sy'n cael gofal a chymorth, (b) ag unrhyw gynrychiolwyr yr unigolion hynny, ac (c) yn achos plentyn y darperir llety iddo, â'r awdurdod lleoli.	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n hybu diwylliant sy'n annog pawb i fod yn onest, yn agored ac yn ddidwyll ar bob lefel. • Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau bolisiâu a gweithdrefnau ar waith a fydd yn gefn i ddiwylliant o fod yn agored ac yn dryloyw, a bydd yn sicrhau bod y staff i gyd yn ymwybodol ohonynt ac yn eu dilyn. • Bydd hyn yn cynnwys yn benodol: ○ bod yn agored ac yn onest gan drafod pethau ag unigolion a'u cynrychiolwyr pan fydd pethau'n mynd o'u lle: ○ rhoi gwybodaeth i unigolion a'u cynrychiolwyr am yr hyn sydd wedi digwydd, canlyniad unrhyw ymchwiliadau sydd wedi bod; ○ cynnig ymddiheuriad am yr hyn sydd wedi digwydd. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n cymryd camau i atal bwlio, erlyn a/neu aflonyddu ac yn mynd i'r afael â'r rhain yn briodol, gyda golwg ar y ddyletswydd i fod yn onest, ac i ymchwlio i unrhyw ddigwyddiad lle bydd aelod o'r bwrdd, unigolyn cyfrifol neu aelod o'r staff o bosibl wedi rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd yntau i fod yn onest. • Bydd gan ddarparwyr gwasanaethau system ar waith i sylwi ar achos

	posibl o dorri'r ddyletswydd broffesiynol i fod yn onest gan staff sydd wedi'u cofrestru'n broffesiynol, ac i ymdrin â hynny. Gall hyn gynnwys rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd broffesiynol i fod yn onest. Gall hyn gynnwys ymchwiliad a lle bo hynny'n briodol, gyfeirio rhywun at ei reoleiddiwr proffesiynol neu at gorff perthnasol arall.
--	---

1.2 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd cyn cytuno i ddarparu gofal a chymorth (rhan 4)

Bwriad gofynion Rhan 4 o'r Rheoliadau yw rhoi sicrwydd i unigolion bod darparwr gwasanaethau wedi ystyried ystod eang o wybodaeth cyn cynnig gofal a chymorth i gadarnhau bod y gwasanaeth yn gallu bodloni anghenion yr unigolyn ac yn gallu rhoi cymorth iddo gyflawni ei ganlyniadau personol. Mae hyn yn cynnwys dymuniadau'r unigolyn a'r hyn sydd orau ganddo, ac ymgynghori â'r bobl a'r gweithwyr proffesiynol perthnasol.

Rheoliad 13	Canllawiau
Addasrwydd y gwasanaeth 13.—(1) Ni chaiff y darparwr gwasanaeth ddarparu gofal a chymorth ar gyfer unigolyn oni bai bod y darparwr gwasanaeth wedi penderfynu bod y gwasanaeth yn addas i ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn ac i gefnogi'r unigolyn i gyflawni ei ganlyniadau personol. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle ar dderbyniadau a chychwyn y gwasanaeth. (3) Rhaid i'r penderfyniad o dan baragraff (1) ystyried— (a) cynllun gofal a chymorth yr unigolyn, (b) os nad oes cynllun gofal a chymorth, asesiad y darparwr gwasanaeth o dan baragraff (3), (c) unrhyw asesiadau iechyd neu unrhyw asesiadau perthnasol eraill, (d) safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r unigolyn, (e) unrhyw risgiau i lesiant yr unigolyn, (f) unrhyw addasiadau rhesymol y gallai'r darparwr gwasanaeth eu gwneud i alluogi i anghenion gofal a chymorth yr unigolyn gael eu diwallu, a (g) polisi a gweithdrefnau'r darparwr gwasanaeth ar dderbyniadau a chychwyn y gwasanaeth.	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau bolisi a gweithdrefnau ynglŷn â derbyniadau a chychwyn y gwasanaeth. Bydd hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ prosesau asesu (gan gynnwys ar gyfer derbyn achosion brys) gan gynnwys pwy fydd yn cynnal yr asesiad; ○ y bobl yr ymgynghorir â hwy fel rhan o'r broses; ○ y wybodaeth a ystyrir; ○ y trefniadau ar gyfer cadarnhau bod y gwasanaeth yn gallu rhoi cymorth i'r unigolion gyflawni eu canlyniadau personol; ○ o dan ba amgylchiadau na fydd gwasanaeth yn cael ei ddarparu; ○ cyfleoedd i ymweld â'r gwasanaeth (gwasanaethau seiliedig ar lety); ○ y trefniadau ar gyfer cychwyn y gwasanaeth. • Bydd crynodeb o'r weithdrefn dderbyn wedi'i gynnwys yn y datganiad diben ac yn llawlyfr gwasanaeth y darparwr gwasanaethau. • Cyn cytuno i ddarparu gwasanaeth, bydd y darparwr gwasanaethau'n gwneud penderfyniad ar sail gwybodaeth ynglŷn ag a yw'n gallu diwallu anghenion gofal a chymorth unigolyn. Wrth benderfynu fel hyn, bydd y darparwr gwasanaethau: ○ yn ymgynghori â'r unigolyn a/neu â'i gynrychiolydd i benderfynu beth sy'n bwysig iddynt hwy; ○ yn cael copïau o unrhyw gynllun gofal a chymorth presennol,

(4) Mewn achos pan na fo gan yr unigolyn gynllun gofal a chymorth, rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) asesu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn, a (b) nodi ei ganlyniadau personol. (5) Rhaid i'r asesiad sy'n ofynnol gan baragraff (3) gael ei gynnal gan berson sydd— (a) â'r sgiliau, yr wybodaeth a'r cymhwysedd i gynnal yr asesiad, a (b) wedi cael hyfforddiant i gynnal asesiadau. (6) Wrth wneud y penderfyniad ym mharagraff (1), rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnwys yr unigolyn ac unrhyw gynrychiolydd. Ond nid yw'n ofynnol i'r darparwr gwasanaeth gynnwys cynrychiolydd— (a) os nad yw'r unigolyn yn dymuno i'r cynrychiolydd gael ei gynnwys, neu (b) pe na fyddai cynnwys y cynrychiolydd yn gyson â llesiant yr unigolyn.	asesiadau gofal integredig ac amlddisgyblaeth i oedolion, ac yn ystyried y rhain; ○ ar gyfer plentyn sy'n derbyn gofal, yn cael copi o gynllun gofal a chymorth Rhan 6 ○ yn ystyried unrhyw risgiau i'r unigolyn neu i bobl eraill sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac i staff. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod gwybodaeth a chymorth perthnasol ar gael i unigolion ddeall y dewisiadau sydd ar gael iddynt, a hynny'n addas ar gyfer eu hoedran a lefel eu dealltwriaeth. • Bydd y wybodaeth a geir yn ddigonol i alluogi cyfnod pontio hwylus wrth i'r unigolyn gael y gwasanaeth. • Os na fydd gan yr unigolyn y galluedd meddyliol i wneud penderfyniadau penodol am eu gofal a'u cymorth ac os na phenodir cynrychiolydd cyfreithlon, dylid penderfynu beth sydd er eu budd eu lles gorau a gweithredu ar sail hynny, yn unol â Deddf Galluedd Meddyliol 2005. • Mewn gwasanaethau seiliedig ar lety, ystyrir pa mor gydnaws ydyw, yr effaith bosibl ar yr unigolyn a'r gwasanaeth a ddarperir i bobl eraill sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Mewn gwasanaethau cymorth cartref, ystyrir gallu'r gwasanaeth i ddiwallu'r galw gan sicrhau na fydd contractau ychwanegol yn effeithio ar unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth eisoes, er enghraifft yr amserau galw sy'n well/yn ofynnol ganddynt. • Bydd pobl sy'n gwneud y penderfyniadau hyn ar ran y sefydliad yn gymwys i gynnal asesiadau a bydd ganddynt ddigon o gyfrifoldeb/statws yn y sefydliad i wneud penderfyniad ynghylch a all y gwasanaeth ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn. • Rhoddir cadarnhad ysgrifenedig bod y gwasanaeth yn gallu diwallu
--	--

	anghenion gofal a chymorth yr unigolyn, gan gynnwys ei anghenion iechyd, gofal personol, emosiynol, cymdeithasol, diwylliannol crefyddol ac ysbrydol. • Ceir gwybodaeth am anghenion arbenigol yr unigolyn a'i ofynion er mwyn cadarnhau bod modd diwallu'r rhain yn unol â'r datganiad diben. • Yn ogystal ag ymgynghori â'r unigolyn a/neu ei gynrychiolydd bydd ymgynghori ehangach â phartneriaid perthnasol eraill. Mae hyn yn hanfodol os bydd y cyfrifoldeb am ofalu'n cael ei rannu. • Os na fydd gan unigolyn asesiadau a chynlluniau gofal a chymorth eisoes er enghraifft unigolion sy'n talu am eu gofal eu hunain; rhaid cynnal asesiad cyn cytuno i ddarparu gwasanaeth. Bydd yr asesiad hwn yn cynnwys anghenion iechyd, gofal personol a chymorth, unrhyw gymorth arbenigol y bydd ei angen, anghenion cyfathrebu, emosiynol, addysgiadol, cymdeithasol, diwylliannol, crefydd ac ysbrydol a dylai sefydlu beth yw eu canlyniadau personol a'u dyheadau. • Os lleolir yr unigolyn mewn argyfwng, dylid gwneud pob ymdrech i sicrhau asesiadau perthnasol cyn ei leoli a sicrhau bod modd i'r gwasanaeth ddiwallu ei anghenion. • Os darperir lleoliad byr, bydd cynlluniau gofal a chymorth sydd wedi'u diweddarau'n cael eu hadolygu a bydd y cynlluniau personol yn cael eu diwygio i adlewyrchu unrhyw newid cyn derbyn neb er mwyn sicrhau bod y darparwr gwasanaethau'n dal i allu diwallu anghenion yr unigolyn.
--	---

1.3 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y camau y mae'n rhaid eu cymryd wrth gychwyn darparu gofal a chymorth (Rhan 5)

Bwriad Rhan 5 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod modd i unigolion deimlo'n hyderus bod gan y darparwr gynllun cywir wedi'i ddiweddarau (a elwir yn gynllun personol) sy'n dweud sut y darperir y gofal.

Bydd y darparwr yn datblygu cynllun personol cychwynnol cyn i'r gwasanaeth ddechrau gan ddefnyddio gwybodaeth sydd ar gael eisoes, asesiadau ac unrhyw gynlluniau gofal a chymorth sydd ar waith. Wedyn, datblygir y cynllun personol eto yn ystod wythnos gyntaf defnyddio'r gwasanaeth drwy gynnal asesiad llawn gan y darparwr (asesiad darparwr) gyda'r unigolyn a'i gynrychiolydd. Bydd asesiad y darparwr yn ystyried dymuniadau personol, dyheadau ac anghenion gofal a chymorth yr unigolyn. Defnyddir y wybodaeth a geir yn sgil hyn i ddatblygu rhagor ar y cynllun personol.

Bydd y cynllun personol:

- yn darparu gwybodaeth ar gyfer unigolion a'u cynrychiolwyr ynglŷn â'r gofal a'r cymorth y cytunwyd arno a sut y darperir hyn;
- yn darparu arweiniad clir ac adeiladol i'r staff am yr unigolyn, ei anghenion gofal a chymorth a'r canlyniadau y byddai'n hoffi eu cyflawni;
- yn darparu'r sail ar gyfer adolygu parhaus; ac
- yn galluogi unigolion, eu cynrychiolwyr a'r staff i fesur cynnydd a gweld a yw'r canlyniadau personol yn cael eu cyflawni.

Rheoliad 14	Canllawiau
Cynllun personol 14.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth lunio cynllun ar gyfer yr unigolyn sy'n nodi— (a) sut y bydd anghenion gofal a chymorth yr unigolyn yn cael eu diwallu o ddydd i ddydd, (b) sut y bydd yr unigolyn yn cael ei gefnogi i gyflawni ei ganlyniadau personol, (c) y camau a fydd yn cael eu cymryd i liniaru unrhyw risgiau a nodir i lesiant yr unigolyn, a (d) y camau a fydd yn cael eu cymryd i gefnogi cymryd risgiau cadarnhaol ac annibyniaeth, pan benderfynwyd bod hyn yn briodol.	• Pan benderfynir y gall gwasanaeth ddiwallu anghenion gofal a chymorth unigolion, bydd cynllun personol cychwynnol yn cael ei ddatblygu cyn i'r unigolyn ddechrau cael gofal a chymorth. Bydd hyn yn cael ei lywio gan wybodaeth a gasglwyd neu drwy ddefnyddio asesiadau sydd wedi'u gwneud eisoes. Bydd yn rhestru: ○ y camau sy'n ofynnol er mwyn diwallu anghenion llesiant, gofal a chymorth yr unigolyn o ddydd i ddydd. Dylai hyn gynnwys manylion yr anghenion o ran gofal, yr hyn sydd orau gan yr unigolyn a'r trefniadau ar gyfer darparu hyn; ○ sut y bydd yr unigolyn yn cael cymorth i gyflawni ei ganlyniadau personol; ○ sut y cefnogir dymuniadau a dyheadau'r unigolyn;

(2) Cyfeirir yn y Rheoliadau hyn at y cynllun y mae'n ofynnol iddo gael ei lunio o dan baragraff (1) fel cynllun personol. (3) Rhaid i'r cynllun personol gael ei lunio cyn i'r ddarpariaeth o ofal a chymorth gael ei chychwyn i'r unigolyn, oni bai bod paragraff (4) yn gymwys. (4) Mae'r paragraff hwn yn gymwys mewn achos pan fo ar yr unigolyn angen brys am ofal a chymorth ac nad oes amser wedi bod i lunio cynllun personol cyn i'r ddarpariaeth o ofal a chymorth gael ei chychwyn i'r unigolyn. (5) Os yw paragraff (4) yn gymwys, rhaid i'r cynllun personol gael ei lunio o fewn 24 awr i'r ddarpariaeth o ofal a chymorth gael ei chychwyn i'r unigolyn. (6) Wrth lunio cynllun personol, rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnwys yr unigolyn ac unrhyw gynrychiolydd. Ond nid yw'n ofynnol i'r darparwr gwasanaeth gynnwys cynrychiolydd— (a) os nad yw'r unigolyn yn dymuno i'r cynrychiolydd gael ei gynnwys, neu (b) pe na fyddai cynnwys y cynrychiolydd yn gyson â llesiant yr unigolyn. (7) Wrth lunio'r cynllun personol, rhaid i'r darparwr gwasanaeth ystyried— (a) cynllun gofal a chymorth yr unigolyn, (b) os nad oes cynllun gofal a chymorth, asesiad y darparwr gwasanaeth o dan reoliad [13](4), (c) unrhyw asesiadau iechyd neu unrhyw asesiadau perthnasol eraill, (d) safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r unigolyn, ac (e) unrhyw risgiau i lesiant yr unigolyn.	○ camau i sylwi ar y peryglon i les unigolyn a sut y rheolir hyn; ○ camau i gefnogi mentro cadarnhaol; ○ camau i gynnal, ailalluogi a/neu sicrhau annibyniaeth. • Datblygir cynllun personol drwy ymgynghori â'r unigolyn sy'n cael y gofal a'r cymorth a/neu â'i gynrychiolydd. • Rhaid i gopi o'r cynllun personol fod ar gael i'r sawl sy'n cael y gwasanaeth ac mewn iaith a fformat sy'n briodol i'w anghenion, ei oedran a lefel ei ddealltwriaeth. Os bydd rheswm dros beidio â gwneud hyn, dylid cofnodi hynny. • Bydd y cynllun personol ar gael yn hwylus ac ar fformat addas i roi gwybod i'r staff sut y dylent ddarparu gofal a chymorth o ddydd i ddydd. • Bydd y cynllun personol yn rhoi'r wybodaeth i'r staff sydd ei hangen arnynt i ddiwallu anghenion yr unigolyn ac i'w helpu i gyflawni ei ganlyniadau personol. • Rhaid i'r cynllun personol ystyried unrhyw gynllun gofal a chymorth a gaiff ei baratoi gan awdurdod lleol i'r unigolyn o dan adran 54 o Ddeddf 2014 ac unrhyw asesiadau iechyd neu asesiadau perthnasol eraill. • O ran plentyn sy'n derbyn gofal, rhaid i'r cynllun personol roi sylw i gynllun gofal a chymorth Rhan 6 a ddarperir gan yr awdurdod sy'n lleoli'r plentyn o dan adran 83 o Ddeddf 2014.
--	--

Rheoliad 15	Canllawiau
Adolygu cynllun personol 15.—(1) Rhaid i'r cynllun personol gael ei adolygu fel sy'n ofynnol, a phan fo'n ofynnol, ond o leiaf bob tri mis. (2) Yn achos plentyn sy'n derbyn gofal, rhaid i unrhyw adolygiad o'r cynllun personol gael ei alinio â'r adolygiadau y mae'n ofynnol iddynt gael eu cynnal gan yr awdurdod lleol o dan Reoliadau Cynllunio Gofal, Lleoli ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015(). (3) Rhaid i adolygiadau o gynllun personol gynnwys adolygiad o'r graddau y mae'r unigolyn wedi gallu cyflawni ei ganlyniadau personol. (4) Wrth gynnal adolygiad o dan y rheoliad hwn, rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnwys yr unigolyn a, phan fo'n ymddangos i'r darparwr ei bod yn briodol, unrhyw gynrychiolydd. (5) Ar ôl cwblhau unrhyw adolygiad sy'n ofynnol gan y rheoliad hwn, rhaid i'r darparwr gwasanaeth ystyried a ddylai'r cynllun personol gael ei ddiwygio a diwygio'r cynllun yn ôl yr angen.	• Bydd y cynllun personol yn cael ei adolygu'n barhaus ac yn cael ei ddiwygio a'i ddatblygu i adlewyrchu'r newidiadau yn anghenion gofal a chymorth yr unigolyn a'i ganlyniadau personol. • Bydd y cynllun yn cael ei adolygu bob tri mis neu cyn hynny, os bydd anghenion yr unigolyn yn newid, ac yn unol ag unrhyw adolygiadau a gynhelir gan y corff comisiynu. • Os bydd plentyn yn derbyn gofal, dylai'r darparwr sicrhau bod yr adolygiadau trimisol hyn yn cydreded â'r adolygiad 'plant sy'n derbyn gofal' ar gyfer y plentyn gan yr awdurdod sy'n ei leoli. Rhaid adolygu'r cynllun personol ar ôl pob adolygiad a gynhelir ar gyfer plant sy'n derbyn gofal. • Wrth gynnal yr adolygiadau, bydd yr unigolyn yn cymryd rhan ynddynt, a'i gynrychiolydd hefyd os bydd hynny'n briodol. • Yn ystod adolygiadau, ystyrir y wybodaeth a gofnodir bob dydd sy'n ymwneud â sut mae'r unigolyn yn cyflawni ei ganlyniadau personol. Os bydd hyn yn sylweddol wahanol i unrhyw asesiad gan gorff comisiynu ac i'r cynllun gofal a chymorth, dylid hysbysu'r comisiynydd perthnasol.

Rheoliad 16	Canllawiau
Cofnodion o gynlluniau personol 16. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cadw cofnod— (i) o'r cynllun personol ac unrhyw gynllun diwygiedig, a (ii) o ganlyniad unrhyw adolygiad, a (b) rhoi copi o'r cynllun personol ac unrhyw gynllun diwygiedig— (i) i'r unigolyn, (ii) i unrhyw gynrychiolydd, oni bai nad yw hyn yn briodol neu y byddai'n anghyson â llesiant yr unigolyn, ac (iii) pan fo llety wedi ei ddarparu i blentyn fel rhan o wasanaeth cartref gofal, i'r awdurdod lleoli.	• Bydd copi o'r cynllun personol ar gael a bydd hwn ar fformat ac mewn iaith sy'n briodol ar gyfer anghenion yr unigolyn.

Rheoliad 17	Canllawiau
Asesiad darparwr 17.—(1) O fewn 7 niwrnod i'r ddarpariaeth o ofal a chymorth ar gyfer unigolyn gael ei chychwyn, rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) asesu sut y gellir diwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn orau, (b) asesu sut y gall yr unigolyn gael ei gefnogi orau i gyflawni ei ganlyniadau personol, (c) canfod safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r unigolyn, a (d) asesu unrhyw risgiau i lesiant yr unigolyn.	• Bydd asesiad y darparwr yn adeiladu ar y wybodaeth sydd wedi llywio'r penderfyniad i ddarparu gwasanaeth ar gyfer yr unigolyn. • Bydd asesiad y darparwr yn nodi: ○ canlyniadau personol yr unigolyn; ○ y gofal a'r cymorth sydd eu hangen ar yr unigolion i'w helpu i gyflawni ei ganlyniadau personol; ○ yr hyn sydd orau gan yr unigolyn o ran sut y gellid cyflawni'r rhain; ○ unrhyw beryglon neu heriau a sut y caiff y rhain eu lliniaru; ac mae hyn yn cynnwys

(2) Cyfeirir yn y Rheoliadau hyn at yr asesiad o dan baragraff (1) fel asesiad darparwr. (3) Rhaid i asesiad darparwr gael ei gynnal gan berson sydd— - â'r sgiliau, yr wybodaeth a'r cymhwysedd i gynnal yr asesiad, a - wedi cael hyfforddiant i gynnal asesiadau. (4) Rhaid i asesiad darparwr ystyried— - cynllun gofal a chymorth yr unigolyn, os oes un ar gael, - asesiad y darparwr gwasanaeth o dan reoliad [13](4), os yw'n gymwys, - unrhyw asesiadau iechyd neu unrhyw asesiadau perthnasol eraill, - safbwyntiau, dymuniadau a theimladau'r unigolyn, - unrhyw risgiau i lesiant yr unigolyn, ac - polisi a gweithdrefnau'r darparwr gwasanaeth ar dderbyniadau a chychwyn y gwasanaeth. (5) Wrth gynnal neu ddiwygio asesiad darparwr, rhaid i'r darparwr gwasanaeth gynnwys yr unigolyn ac unrhyw gynrychiolydd. Ond nid yw'n ofynnol i'r darparwr gwasanaeth gynnwys cynrychiolydd— - os nad yw'r unigolyn yn dymuno i'r cynrychiolydd gael ei gynnwys, neu - pe na fyddai cynnwys y cynrychiolydd yn gyson â llesiant yr unigolyn. (6) Rhaid i asesiad darparwr gael ei gadw o dan adolygiad a'i ddiwygio yn ôl yr angen. (7) Ar ôl cwblhau asesiad y darparwr ac unrhyw asesiad	- meysydd y mae gofyn eu hasesu'n ddyfnach neu'n fwy arbenigol. - Bydd asesiad y darparwr yn cael ei gwblhau o fewn 7 niwrnod o gychwyn y gwasanaeth. - Bydd yr asesiad yn cael ei gwblhau drwy ymgynghori â'r sawl sy'n defnyddio'r gwasanaeth a/neu â'i gynrychiolydd. - Bydd y sawl sy'n cynnal asesiad y darparwr ar gyfer y math hwn o wasanaeth ac ar gyfer unigolyn ar ran y sefydliad: - yn fedrus ac yn brofiadol wrth gynnal asesiadau; - bydd ganddo brofiad o ddarparu gofal i'r unigolion y mae'n eu hasesu a bydd wedi'i hyfforddi i wneud hynny. - Os bydd anghenion unigolion yn gymhleth ac yn arbenigol, bydd y sawl sy'n cynnal yr asesiad wedi cael hyfforddiant sy'n berthnasol i'r anghenion hynny neu bydd yn gofyn am gyngor ac arweiniad arbenigwr perthnasol. - Os bydd gan unigolion anghenion nyrsio, bydd yr asesiad yn cael ei wneud gan nyrs gofrestredig sydd â'r sgiliau perthnasol. - Os bydd unigolion yn cael cymorth gan amrywiaeth o ddarparwr gwasanaethau, dylai'r rhain gydweithio i sicrhau bod pob partner yn deall yn glir beth yw ei gyfrifoldebau gyda golwg ar yr unigolyn hwnnw o ran asesu ac adolygu ei anghenion. - Bydd y dulliau asesu'n adlewyrchu'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau arferion da diweddaraf. - Bydd asesiadau'n cael eu hadolygu a'u diwygio os bydd anghenion unigolyn yn newid yn sylweddol neu os na fydd y cynllun personol yn cyflawni canlyniadau personol yr unigolyn.
--	---

diwygiedig, rhaid i'r cynllun personol gael ei adolygu a'i ddiwygio yn ôl yr angen.

(8) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gadw cofnod o asesiad darparwr a rhoi copi o'r asesiad i'r unigolyn, i unrhyw gynrychiolydd a, phan fo llety wedi ei ddarparu i'r plentyn gan wasanaeth cartref gofal, i'r awdurdod lleoli.

1.4 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran y wybodaeth y mae'n rhaid ei rhoi i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth (Rhan 6)

Bwriad Rhan 6 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael gwybodaeth am y gwasanaeth i'w galluogi:

- i ddeall diwylliant ac ethos y gwasanaeth yn glir;
- i wybod pa wasanaethau y gallant ddisgwyl eu cael;
- sut y darperir gwasanaethau; a thelerau ac amodau'r gwasanaeth.

Dylai hyn alluogi unigolion a'u cynrychiolwyr i ddeall yn dda sut mae'r gwasanaeth yn gweithio o ran darparu gofal a chymorth. Mae'r canllawiau'n rhoi'r wybodaeth i unigolion sydd ei hangen arnynt ynglŷn â sut i godi pryderon a chwyno wrth y darparwr gwasanaethau os na fyddant yn fodlon ar y gwasanaeth ac maent yn dweud sut mae uwchgyfeirio'r pryderon hyn os na fyddant yn fodlon ar yr ymateb.

Rheoliad 18	Canllawiau
Gwybodaeth am y gwasanaeth 18.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth lunio canllaw ysgrifenedig ar y gwasanaeth. (2) Rhaid i'r canllaw— (a) cael ei ddyddio, ei adolygu o leiaf bob blwyddyn a'i ddiweddarau yn ôl yr angen, (b) bod mewn iaith, arddull, cyflwyniad a fformat priodol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth, (c) cael ei roi i bob unigolyn sy'n cael gofal a chymorth, a (d) cael ei wneud ar gael i eraill ar gais, oni bai nad yw hyn yn briodol neu y byddai'n anghyson â llesiant unigolyn. (3) Rhaid i'r canllaw gynnwys yr wybodaeth a ganlyn—	• Bydd llawlyfr ysgrifenedig ar gael i unigolion sy'n rhoi gwybodaeth am y gwasanaeth. • Bydd y llawlyfr mewn iaith syml ac ar fformat sy'n adlewyrchu anghenion, oedran a lefel ddealltwriaeth y sawl y bwriedir y gwasanaeth ar ei gyfer. Bydd y llawlyfr ar gael mewn fformatau a thrwy gyfryngau sydd ar gael yn hwylus ac yn briodol i'r gynulleidfa. Er enghraifft, dewis iaith a iaith briodol, print mawr, sain, cymhorthion cyfrifiadurol a gweledol. Os bydd gofyn, defnyddir y dull cyfathrebu a ffefrir gan yr unigolion i'w esbonio. • Os bydd gofyn, rhoddir cymorth i unigolion ddeall cynnwys y llawlyfr a'r hyn mae'n ei olygu iddynt hwy. • Bydd y llawlyfr yn rhestru'r meysydd sy'n ofynnol o dan reoliad 14 (3) a bydd hefyd yn cynnwys y canlynol: Cyffredinol ○ trefniadau ar gyfer croesawu a chefnogi unigolion;

(a) gwybodaeth am sut i godi pryder neu wneud cwyn; (b) gwybodaeth am argaeledd gwasanaethau eirioli. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod pob unigolyn yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w alluogi i ddeall yr wybodaeth a gynhwysir yn y canllaw.	○ ethos, diwylliant a blaenoriaethau'r gwasanaeth a reoleiddir, gan gynnwys crynodeb o'r datganiad diben; ○ sut i gael gafael ar yr adroddiad arolygu diweddaraf a luniwyd gan reoleiddiwr y gwasanaeth; ○ y staff allweddol a fydd yn rhoi cymorth i'r unigolyn; ○ sut i gysylltu â'r unigolyn cyfrifol; ○ y cyfleoedd a'r mecanweithiau ar gyfer cynnwys teuluoedd, gofalwyr a'r gymuned; ○ y weithdrefn gwyno a sut mae gwneud cwyn; ○ manylion cyswllt Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, rheoleiddiwr y gwasanaeth, Y Comisiynydd Plant / Y Comisiynydd Pobl Hŷn (fel sy'n briodol); ○ mynediad at, a help i gael mynediad at, wasanaethau eiriol perthnasol, asiantaethau neu wasanaethau eraill megis Gwasanaethau Gofal Iechyd sylfaenol (Meddyg Teulu; Deintydd; Fferyllydd, Ciropodydd, ymweliadau â'r ysbty, cludiant; gwasanaethau eiriol); ○ trefniadau ar gyfer mynegi barn a chymryd rhan yn y ffordd y caiff y gwasanaeth ei gynnal; ○ ffioedd - ystod, unrhyw ffioedd neu gostau ychwanegol, dull talu, hysbysu ynghylch cynnydd; ○ telerau ac amodau, gan gynnwys o dan ba amgylchiadau y gellid rhoi'r gorau i ddarparu'r gwasanaeth a chyfnodau rhybudd; ○ sut y gall unigolion gael gafael ar eu cofnodion eu hunain. ● Gofynion ychwanegol ar wasanaethau sy'n seiliedig ar lety: ○ polisi am ddarparu ar gyfer dymuniadau personol unigolion, e.e. anifeiliaid anwes, dodrefn ac ati; ○ a fydd ffôn ar gael, a pha gymorth fydd ar gael i'w ddefnyddio, Wi-fi, rhyngwyd ac ati; ○ gweithgareddau, gan gynnwys cymorth i fanteisio ar wasanaethau a gweithgareddau yn y gymuned; ○ cyfleusterau sydd ar gael fel rhan o'r gwasanaeth.
---	---

Rheoliad 19	Canllawiau
Cytundeb gwasanaeth 19.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y rhoddir i bob unigolyn gopi wedi ei lofnodi o unrhyw gytundeb sy'n ymwneud â— (a) y gofal a'r cymorth a ddarperir i'r unigolyn; (b) unrhyw wasanaethau eraill a ddarperir i'r unigolyn. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unigolion yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w galluogi i ddeall yr wybodaeth a gynhwysir mewn unrhyw gytundeb o'r fath.	• Bydd unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth yn cael, lle bo hynny'n briodol: ○ gwybodaeth am gostau, telerau ac amodau'r gwasanaeth gan gynnwys terfynu contractau a chyfnodau rhybudd, er mwyn iddynt allu penderfynu am eu gofal a'u cymorth; ○ gwybodaeth am y gwasanaeth unigol a ddarperir. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi amcangyfrif ysgrifenedig i'r unigolion neu i'w cynrychiolwyr am gostau wythnosol y gofal a'r cymorth. Bydd hyn yn cynnwys manylion unrhyw gostau ychwanegol tebygol. • O ran plant sy'n derbyn gofal, bydd y wybodaeth hon yn cael ei rhoi i'r awdurdod sy'n eu lleoli. • Os bydd unigolion yn talu am eu gofal eu hunain yn llawn ynteu'n rhannol, byddant hwy, neu eu cynrychiolwyr yn cael contract ysgrifenedig. Bydd hyn yn cynnwys: ○ telerau ac amodau ○ ffioedd, gan gynnwys taliadau ychwanegol neu unrhyw ffioedd am dalu'n hwyr; ○ trefniadau ac amserlenni ar gyfer hysbysu unigolion am newidiadau i'r contract; ○ trefniadau ar gyfer talu; ○ a'r ystafelloedd a ddefnyddir mewn gwasanaethau sy'n darparu llety.

1.5 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau o ran safon y gofal a'r cymorth a ddarperir (Rhan 7)

Bwriad Rhan 7 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael y gofal a'r cymorth sy'n eu galluogi i gyflawni'r canlyniadau gorau posibl. Bydd y gwasanaeth yn cael ei gynllunio drwy ymgynghori â'r unigolyn a bydd yn ystyried ei ddymuniadau personol, ei ddyheadau a'i ganlyniadau ac unrhyw beryglon ac anghenion arbenigol sy'n llywio'r gofal a'r cymorth.

Bydd hyn yn cynnwys:

- darparu gofal a chymorth sy'n cyflawni canlyniadau personol unigolion;
- darparu staff sydd â'r wybodaeth, y sgiliau a'r medrusrwydd i ddiwallu anghenion lles unigolion;
- sicrhau bod gan staff y sgiliau iaith a chyfathrebu priodol;
- cynllunio a rhoi staff ar waith i sicrhau dilyniant yn y gofal;
- ymgynghori â'r asiantaethau a'r arbenigwyr perthnasol lle bydd gofyn a cheisio cymorth ganddynt.

Rheoliad 20	Canllawiau
Safonau gofal a chymorth - gofynion cyffredinol 20.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir gofal a chymorth mewn ffordd sy'n amddiffyn, yn hybu ac yn cynnal diogelwch a llesiant unigolion. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir y gofal a'r cymorth i bob unigolyn yn unol â chynllun personol yr unigolyn. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir y gofal a'r cymorth mewn ffordd— (a) sy'n cynnal perthnasoedd personol a phroffesiynol da ag unigolion a staff; a (b) sy'n annog ac yn cynorthwyo staff i gynnal perthnasoedd personol a phroffesiynol da ag unigolion. (4) Os nad yw'r darparwr gwasanaeth, o ganlyniad i newid i anghenion asesedig yr unigolyn, yn gallu diwallu'r anghenion	• Bydd polisïau a gweithdrefnau sy'n cynnwys rheoli anghenion penodol sy'n unol ag unrhyw ddeddfwriaeth gyfredol, canllawiau cenedlaethol ac sy'n adlewyrchu arferion seiliedig ar dystiolaeth, yn gefn i gyflawni canlyniadau personol. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y gwasanaeth yn ymatebol ac yn rhagweithiol o ran sylwi ar beryglon a'u lliniaru gan geisio cyngor meddygol a help proffesiynol neu gyfeirio at gomisiynwyr pan sylwir ar beryglon o'r fath. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod gofal a chymorth yn cael eu darparu'n unol ag unrhyw asesiad a chynllun personol, yn diwallu anghenion yr unigolyn ac yn ei helpu i gyflawni ei ganlyniadau personol gyda golwg ar y canlynol: ○ lles corfforol, meddyliol ac emosiynol; ○ yr hyn sydd orau gan yr unigolyn o safbwynt materion diwylliannol, crefyddol, cymdeithasol neu ysbrydol;

hynny mwyach, hyd yn oed ar ôl gwneud unrhyw addasiadau rhesymol, rhaid i'r darparwr hysbysu'r unigolyn, unrhyw gynrychiolydd, comisiynydd y gwasanaeth a'r awdurdod lleoli ar unwaith.	○ anghenion addysg, hyfforddiant a hamdden; ○ cysylltiadau â'r teulu a chysylltiadau personol; ○ rheolaeth dros fywyd bob dydd a lle bo hynny'n berthnasol, cymryd rhan ym myd gwaith; ○ datblygiad deallusol, emosiynol ac ymddygiadol. • Bydd cynlluniau personol yn cynnwys digon o fanylion i lywio a galluogi'r staff er mwyn iddynt ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn a chyflawni'r canlyniadau gorau posibl ar ei gyfer. Seilir hyn ar y canllawiau perthnasol, gwybodaeth neu arferion rhagnodedig. Dyma ambell enghraifft o hyn: Rhoddir cymorth i unigolion gyda'u datblygiad personol • Bydd unigolion yn cael cymorth i wireddu eu potensial a gwneud pethau sydd o bwys iddynt ac sy'n eu gwneud yn hapus. Gall hyn gynnwys cael cymorth i gwblhau neu i gymryd rhan mewn addysg neu ddysgu gydol oes, datblygu a chynnal diddordebau, ymuno â gweithgareddau yn y gymuned a gwirfoddoli. • Bydd unigolion yn cael cymorth ac yn cael eu galluogi i fod mor annibynnol â phosibl. • Bydd unigolion yn cael cymorth ac yn cael eu paratoi ar gyfer symud ymlaen. • Bydd unigolion yn cael cymorth wrth ymadael â'r gwasanaeth, pan fydd hyn wedi'i gynllunio neu mewn argyfwng. Bydd unigolion yn cael cymorth i sicrhau eu lles emosiynol a meddyliol. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau cymorth i unigolion: ○ deimlo bod pobl yn eu parchu fel unigolion a bod eu hunaniaeth
--	---

	yn cael ei chydabod a'i gwerthfawrogi; ○ teimlo bod ganddynt ddewis a rheolaeth a bod pobl yn gwrando arnynt; ○ teimlo'n ddiogel ac wedi'u gwarchod; ○ teimlo'u bod yn perthyn ac o bwys i bobl eraill; ○ mwynhau perthynas ddiogel a iach â'r teulu a ffrindiau ac yn gallu datblygu cysylltiadau newydd; a ○ bod dilyniant i'r gofal. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n adnabod anghenion emosiynol unigolion ac yn ymateb yn gadarnhaol iddynt, yn enwedig pan fyddant yn wynebu anhawster, er enghraifft pan fydd unigolion yn unig, yn drallodus, yn mynd drwy gyfnod pontio neu brofedigaeth, neu'n teimlo'n bryderus, yn isel neu'n dioddef o fathau eraill o salwch meddwl. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y gwasanaeth yn ymatebol ac yn rhagweithiol drwy geisio cyngor meddygol a help proffesiynol pan fydd gan unigolion anghenion emosiynol neu iechyd meddwl aciwt neu pan fydd perygl iddynt wynebu newid. Bydd unigolion yn cael cymorth i fwyta deiet iach ac i yfed digon o hylif. • Pan fydd bwyd a/neu ddiod yn cael eu darparu ar gyfer unigolion, rhaid rhoi dewis iddynt sy'n diwallu eu hanghenion a'u dymuniadau cyn belled ag y bydd hynny'n rhesymol ymarferol. • Bydd dewisiadau bwyd iach ar gael a bydd y rhain yn cael eu hyrwyddo. • Bydd amser bwyd yn brofiad cadarnhaol a phan fydd gofyn, rhoddir cymorth sensitif i unigolion fwyta ac yfed. • Yn ystod asesiadau, defnyddir dulliau a gydnabyddir yn genedlaethol a chanllawiau seiliedig ar dystiolaeth er mwyn sylwi ar unrhyw broblem bosibl sydd gan unigolion o ran y maeth neu'r hylifau y byddant yn eu cael.
--	---

	• Os bydd perygl i unigolion golli pwysau neu ddadhydradu, bydd eu pwysau, y maeth a'r hylifau y byddant yn eu cael yn cael eu monitro'n effeithiol a chymerir camau i wneud iawn am hyn os bydd rhywbeth yn destun pryder neu os bydd problem barhaus. • Ceisir cyngor arbenigol ychwanegol i ategu'r gofal os bydd angen. Cedwir at driniaethau a chymorth rhagnodedig gan gynnwys unrhyw ddeiet arbenigol a dulliau paratoi bwyd a diod. Bydd croen unigolion yn cael ei reoli'n briodol i'w gadw'n iach. • Dylid cwblhau asesiadau iechyd y croen, gan ddefnyddio erfyn i asesu risg wserau pwysedd Waterlow/Maelor/PSPS a'i adolygu'n rheolaidd. Os bydd asesiad yn dangos bod risg i unigolion, dylid eu rhoi ar fwndel SKIN (Iechyd Cyhoeddus Cymru). • Bydd gan staff sy'n cwblhau'r asesiad iechyd croen y sgiliau a'r wybodaeth sy'n ofynnol ar gyfer asesu'r croen a rheoli wserau/clwyfau pwysedd a'u trin. • Bydd yr offer lliniaru pwysedd yn briodol, yn gweithio'n effeithlon ac yn berthnasol i'r sgôr asesu risg. • Gofynnir am gyngor arbenigol ychwanegol i ategu'r gofal os bydd angen. Rhoddir cymorth i unigolion gynnal a rheoli eu hymataliaeth. • Rhoddir cymorth i unigolion fod mor annibynnol ag y bo modd drwy ddilyn trefn bersonol ar gyfer mynd i'r toiled. • Rhoddir gofal a chymorth i bobl reoli eu hymataliaeth gan wneud hynny mewn ffordd sy'n gwarchod urddas a phreifatrwydd yr unigolyn.
--	---

	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod ymataliaeth yn cael ei hasesu lle bydd hynny'n berthnasol. Gwneir hyn drwy ddefnyddio arfau cydnabyddedig a gofynnir am gymorth a chynghor arbenigol ychwanegol lle bydd angen. • Bydd yr argymhellion ynglŷn â rheoli ymataliaeth, gan gynnwys cymhorthion a chynnyrch arbenigol, yn cael eu cynnwys yn y cynllun personol a bydd y staff yn dilyn y rheini. Bydd unrhyw nam synhwyrdd ar unigolion yn cael eu nodi a'u rheoli'n briodol. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod unigolion yn cael profion rheolaidd i sylwi ar ddiffygion synhwyrdd ac fe roddir cymorth i unigolion gael adolygiadau'n barhaus. Os bydd gan unigolion gymhorthion megis cymorth clyw a sbectol, bydd y staff yn deall pwysigrwydd y rheini a byddant yn rhagweithiol yn helpu unigolion i'w defnyddio. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod unrhyw gymhorthion yn cael eu cynnal yn briodol er mwyn iddynt gael eu defnyddio'n effeithiol • Bydd darparwyr gwasanaethau'n ystyried yr effaith bosibl ar unigolion sydd â nam synhwyrdd wrth gynllunio'r amgylchedd, er enghraifft i bobl sydd â nam ar eu clyw, effaith sŵn mewn mannau cymunedol. Rhoddir cymorth i unigolion sydd â nam gwybyddol. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sylweddoli bod gan unigolion sydd â nam gwybyddol anghenion arbenigol ac yn darparu gweithgareddau therapi unigol a rhaglenni penodol a gynlluniwyd ac a ddarperir er mwyn atal neu reoli cyflwr neu ymddygiad penodol ac er mwyn gwella ansawdd
--	---

	bywyd i unigolion. • Seilir hyn ar ganllawiau cydnabyddedig sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac ar fframweithiau sy'n berthnasol i nam yr unigolyn ac yn unol â datganiad diben y darparwr gwasanaethau. • Rhoddir cymorth ac anogaeth barhaus i unigolion i'w cymell neu i'w galluogi i gymryd rhan mewn bywyd bob dydd. • Os bydd unigolion yn wynebu anawsterau parhaus a/neu fod eu cyflwr gwybyddol yn gwaethygu, bydd y darparwr gwasanaethau'n gofyn am asesiad a chynghor arbenigol. • Bydd canlyniad yr asesiad yn sbarduno adolygu'r cynllun personol a'r cymorth a roddir i'r unigolyn. Rhoddir cymorth priodol i unigolion yn ystod diwrnodau olaf eu hoes. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n cael gwybod beth yw dymuniadau'r unigolyn a'r hyn sydd orau ganddo o ran gofal a chymorth diwedd oes fel rhan o asesiad y darparwr. • Bydd y cynllun personol yn adlewyrchu datganiadau ymlaen llaw a phenderfyniadau ymlaen llaw gan gynnwys manylion unrhyw bŵer atwrneiaeth barhaus gyfreithiol sy'n ymwneud â iechyd a lles. • Bydd y gofal a'r cymorth a ddarperir yn adlewyrchu unrhyw ganllawiau cenedlaethol cyfredol. • Bydd unigolion yn cael treulio diwrnodau olaf eu hoes yn y gwasanaeth os dyna yw eu dymuniad neu gartref, oni fydd rheswm meddygol dros beidio â gwneud hyn. • Byddant yn cael cymorth yn eu hystafell eu hunain a bydd modd iddynt
--	---

	gael cwmni pobl eraill sy'n bwysig iddynt yn ôl eu dymuniad. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n cydweithio ag asiantaethau eraill i ddarparu gofal diwedd oes ac unrhyw ymyriad lliniarol. Bydd unigolion yn cael cymorth i gael gwasanaeth hylendid y geg effeithiol a gwasanaeth iechyd deintyddol. • Bydd unigolion yn cael eu hannog i ofalu am eu dannedd a'u ceg a lle bydd angen, rhoddir cymorth iddynt wneud hynny. • Bydd cyflenwadau gofal iechyd y geg priodol ar gael yn rhwydd ac yn cael eu cadw mewn cyflwr da. • Bydd gofal iechyd y geg yn cael ei fonitro fel rhan o'r camau gofal a gwella dyddiol a gymerir os bydd problemau'n codi. • Rhoddir cymorth i unigolion fanteisio ar brofion iechyd deintyddol rheolaidd neu i ymweld â deintydd os amheuir eu bod mewn poen neu fod eu dannedd yn pydru.
--	--

Rheoliad 21	Canllawiau
Parhad gofal 21. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod unigolion yn cael parhad gofal sy'n rhesymol i ddiwallu eu hanghenion am ofal a chymorth.	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau'r staff a'r adnoddau ar gael i ddarparu gwasanaeth yn unol â'r datganiad diben i ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn. • Bydd unigolion yn adnabod y staff yn y gwasanaeth. Rhoddir gwybod iddynt am newidiadau i'r staff sy'n effeithio arnynt a bydd gweithwyr newydd yn cael eu cyflwyno iddynt fel mater o drefn. • Bydd trefniadau staffio'n darparu cysondeb o ran gofal a chymorth. Os defnyddir staff llanw, byddant yn gyfarwydd â'r unigolion y byddant yn

	gofalu amdanynt ac yn rhoi cymorth iddynt, ac yn eu deall yn dda.
--	---

Rheoliad 22	Canllawiau
Gwybodaeth 22.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan unigolion yr wybodaeth y mae ei hangen arnynt i wneud neu gymryd rhan mewn asesiadau, cynlluniau a phenderfyniadau o ddydd i ddydd am y ffordd y darperir gofal a chymorth iddynt a sut y maent yn cael eu cefnogi i gyflawni eu canlyniadau personol. (2) Rhaid i'r wybodaeth a ddarperir fod ar gael yn yr iaith, yr arddull, y cyflwyniad a'r fformat priodol, gan roi sylw i— (a) natur y gwasanaeth fel y'i disgrifir yn y datganiad o ddiben; (b) y lefel o ddealltwriaeth yr unigolyn a'i allu i gyfathrebu; (c) yn achos plentyn, oedran y plentyn. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod yr unigolyn yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w alluogi i ddeall yr wybodaeth a ddarperir.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod unigolion yn gallu gwneud penderfyniadau am eu bywyd ac yn cael cymorth i wneud hyn os bydd angen. • Cynigir y cyfle i unigolion gyfrannu eu barn am y ffordd y caiff y gwasanaeth ei redeg o ddydd i ddydd ac fe'u galluogir i wneud hynny. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi trefniadau ar waith i alluogi unigolion i gael gafael ar wasanaethau eiriol perthnasol neu grwpiau hunan-eiriol (os dymunant) a chymorth gyda'u hanghenion cyfathrebu er mwyn iddynt wneud penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywyd.

--	--

Rheoliad 23	Canllawiau
Iaith a chyfathrebu 23.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gymryd camau rhesymol i ddiwallu anghenion iaith unigolion. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir mynediad i unrhyw gymhorthion a chyfarpar sy'n angenrheidiol i unigolyn i hwyluso'r ffordd y mae'r unigolyn yn cyfathrebu ag eraill.	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau drefniadau ar waith i helpu unigolion gyda'u hanghenion cyfathrebu penodol yn unol â'r datganiad diben. Os bydd angen, bydd hyn yn cynnwys rhoi camau ar waith i sicrhau bod unigolion yn gallu cyfathrebu'n ystyrlon. Bydd hyn yn cynnwys: ○ iaith angen yr unigolyn a'i ddewis iaith; ○ bydd y gwasanaeth yn cydnabod bod angen cynnig gwasanaeth yn Gymraeg i unigolion sydd â'r Gymraeg yn iaith gyntaf iddynt, a bydd yn gwneud hynny neu'n gweithio'n rhagweithiol tuag at wneud hynny; ○ dulliau cyfathrebu ychwanegol PECS TEACCH, Makaton, BSI lle bydd hynny'n briodol. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n nodi anghenion cyfathrebu unigolyn wrth benderfynu a all y gwasanaeth ddiwallu ei anghenion. • Gall unigolion ddeall staff pan fyddant yn cyfathrebu â hwy. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod cymhorthion ac arfau sydd eu hangen i helpu unigolyn i gyfathrebu ar waith, ar gael yn hwylus, yn cael eu cynnal a'u cadw a bod staff yn gwybod sut i'w defnyddio.

Rheoliad 24	Canllawiau
Parch a sensitifrwydd	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau:

24.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unigolion yn cael eu trin â pharch a sensitifrwydd. (2) Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i,— (a) parchu preifatrwydd ac urddas yr unigolyn; (b) parchu hawliau'r unigolyn i gyfrinachedd; (c) hybu ymreolaeth ac annibyniaeth yr unigolyn; (d) rhoi sylw i unrhyw nodweddion gwarchodedig perthnasol (fel y'u diffinnir yn adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010) yr unigolyn.	○ bod pobl yn gwrandao ar unigolion ac yn cyfathrebu â hwy mewn ffordd gwrtais a pharchus ac mai'r gofal a'r cymorth a roddir iddynt yw prif ffocws sylw'r staff; ○ a'u bod yn cael eu trin gyda pharch ac yn teimlo bod gwerth yn cael ei roi arnynt. • Bydd unigolion y mae angen darparu gofal corfforol personol ar eu cyfer yn cael gofal o'r fath mewn ffordd urddasol gan barchu eu dymuniadau personol. Dylid cytuno ar hyn â'r unigolyn a'i gofnodi yn ei gynllun personol. • Anogir unigolion i gymryd rhan mewn tasgau bob dydd a chyfrannu eu barn ynglŷn â sut y caiff y gwasanaeth ei redeg os byddant yn dewis gwneud hynny. • Darperir/defnyddir technoleg ac offer arbenigol i alluogi unigolion i alw am gymorth ac i alluogi pobl i reoli eu hanghenion eu hunain.
--	--

Rheoliad 25	Canllawiau
Cymorth ymddygiad 25.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi ar hybu ymddygiad priodol a'r ffyrdd y caiff unigolion eu cefnogi i ymddwyn yn briodol (y cyfeirir ato yn y rheoliad hwn fel polisi cymorth ymddygiad). (2) Rhaid i'r polisi cymorth ymddygiad ddarparu bod unrhyw fath o gosb gorfforol wedi ei wahardd. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir y gwasanaeth yn unol â'r polisi cymorth ymddygiad.	• Bydd ymagwedd y gwasanaeth at gymorth ar gyfer ymddygiad cadarnhaol wedi'i nodi'n glir yn y datganiad diben. • Bydd y polisi a'r gweithdrefnau'n cynnwys rolau a chyfrifoldebau unigol staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth gyda golwg ar gymorth ar gyfer ymddygiad cadarnhaol. • Bydd hyn yn unol ag unrhyw ganllawiau cenedlaethol cyfredol ac arferion seiliedig ar dystiolaeth. • Bydd y polisi a'r gweithdrefnau'n cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ ymddygiad derbyniol ac annerbyniol;

(4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw fesurau a gymerir i gefnogi'r unigolyn i ymddwyn yn briodol yn gyson— (a) â diwallu anghenion yr unigolyn am ofal a chymorth; (b) â llesiant unigolion eraill y darperir gofal a chymorth iddynt; (c) â pholisi cymorth ymddygiad y darparwr gwasanaeth.	○ unrhyw gamau i'w cymryd wrth ymateb; ○ cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i'w cymryd a'r mecanweithiau ar gyfer cyfeirio pobl at bartneriaid ac asiantaethau perthnasol; ○ strategaethau sy'n ategu i ymddygiad cadarnhaol; ○ sut y caiff hyn ei gynllunio a'i rannu â'r unigolyn. • Bydd y polisi ar gael i'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, i'w cynrychiolwyr ac i'r staff. • Bydd y fformat yn briodol ar gyfer oedran a dealltwriaeth yr unigolyn. • Adeg eu sefydlu, bydd y staff yn cael eu hyfforddi ynglyn â'r polisi a'r gweithdrefnau a bydd y darparwr gwasanaethau'n cadarnhau eu bod yn eu deall. • Bydd y staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau unigol gyda golwg ar y polisi a'r gweithdrefnau ac anghenion yr unigolyn a'r cymorth sydd ei angen arno a byddant yn deall y cyfrifoldebau hynny.
---	---

1.6 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau - Diogelu (Rhan 8)

Bwriad Rhan 8 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod gan ddarparwr gwasanaethau'r mecanweithiau ar waith i ddiogelu unigolion agored i niwed y maent yn darparu gofal a chymorth ar eu cyfer. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau sydd:

- yn rhoi cymorth i unigolion agored i niwed sy'n defnyddio'r gwasanaeth;
- yn cefnogi ac yn sylfaen i wybodaeth y staff, eu dealltwriaeth a'u sgiliau o ran sylwi ar y peryglon a'r camau i'w cymryd pan amheuir bod cam-drin neu driniaeth amhriodol;
- yn cydweithio â phartneriaid i atal a chymryd camau pan amheuir bod cam-drin neu driniaeth amhriodol.

Rheoliad 26	Canllawiau
Diogelu - gofyniad cyffredinol 26. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu'r gwasanaeth mewn ffordd sy'n sicrhau bod unigolion yn ddiogel ac yn cael eu hamddiffyn rhag camdriniaeth a thriniaeth amhriodol.	• Pan fyddant yn dechrau defnyddio'r gwasanaeth, rhoddir gwybodaeth i unigolion a'u cynrychiolwyr am ddiogelu, sut mae codi rhywbeth sy'n destun pryder a dywedir wrthynt fod cymorth ar gael i'w galluogi i wneud hynny. • Bydd y staff yn gallu cael gafael ar bolisi a gweithdrefnau diogelu sydd wedi'u diweddarau. • Adeg eu sefydlu bydd y staff yn cael hyfforddiant perthnasol er mwyn iddynt ddeall diogelu a'u rôl yn amddiffyn unigolion agored i niwed. Bydd hyn yn cynnwys trefniadau diogelu mewnol a lleol gan gynnwys sut i godi rhywbeth sy'n destun pryder (chwythu chwiban). • Bydd y staff yn cael eu hyfforddi'n barhaus yn gyson yn unol â'r argymhellion diogelu lleol. • Bydd y staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau unigol, am godi pethau sy'n destun pryder er mwyn sicrhau diogelwch a lles unigolion. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n rhoi cymorth i staff sydd am godi pryder

	ynghylch diogelu (chwythu chwiban). • Bydd y darparwr gwasanaethau'n cydweithio â gweithwyr proffesiynol perthnasol ac asiantaethau eraill i asesu a rheoli'r peryglon i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac i gymryd rhan yn y broses ddiogelu. • Bydd cofnodion ynghylch atgyfeiriadau a chanlyniadau diogelu'n cael eu cadw er mwyn gallu goruchwyllo diogelu o fewn y gwasanaeth a chraffu arno. Rhaid i'r rheolwr a'r unigolyn cyfrifol oruchwyllo oedolion/plant agored i niwed a rhaid i hynny ddigwydd o fewn y strwythur llywodraethu gan sefydlu trefniadau goruchwyllo ar lefel y bwrdd.
--	--

Rheoliad 27	Canllawiau
Polisïau a gweithdrefnau diogelu 27.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisïau a gweithdrefnau yn eu lle— (a) ar gyfer atal camdriniaeth a thriniaeth amhriodol, a (b) ar gyfer ymateb i unrhyw honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth neu driniaeth amhriodol. (2) Yn y rheoliad hwn, cyfeirir at bolisïau a gweithdrefnau o'r fath fel polisïau a gweithdrefnau diogelu. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod ei bolisïau a'i weithdrefnau diogelu yn cael eu gweithredu'n effeithiol. (4) Yn benodol, pan fo honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth, rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) gweithredu yn unol â'i bolisïau a'i weithdrefnau diogelu, (b) cymryd camau gweithredu ar unwaith i sicrhau	• Bydd polisi a gweithdrefnau diogelu ar waith. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n unol â'r ddeddfwriaeth, canllawiau cenedlaethol ac gweithdrefnau diogelu lleol ar gyfer oedolion a phlant. • Bydd y polisi a'r gweithdrefnau diogelu'n cynnwys rolau unigol a chyfrifoldebau staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth o ran derbyn a riportio honiadau o gam-drin neu amheuaeth o gam-drin. Bydd hyn yn cynnwys cyfarwyddiadau i'r staff am y camau i'w cymryd a'r mecanweithiau ar gyfer cyfeirio pobl at bartneriaid ac asiantaethau perthnasol.

diogelwch pob unigolyn y darperir gofal a chymorth iddo, (c) gwneud atgyfeiriadau priodol at asiantaethau eraill, a (d) cadw cofnod o unrhyw dystiolaeth neu sylwedd unrhyw honiad, unrhyw gamau gweithredu a gymerir ac unrhyw atgyfeiriadau a wneir. (5) Pan fo'r gwasanaeth yn cynnwys darparu llety i blant, rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael y polisïau a'r gweithdrefnau a ganlyn yn eu lle— (a) polisi ar atal bwlio; (b) gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â honiad o fwlio; (c) y weithdrefn sydd i gael ei dilyn pan fo unrhyw blentyn y darperir llety iddo yn absennol heb ganiatâd.	
---	--

Rheoliad 28	Canllawiau
Cefnogi unigolion i reoli eu harian 28.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle ynghylch cefnogi unigolion i reoli eu harian a rhaid iddo sicrhau y darperir y gwasanaeth yn unol â'r polisi hwnnw a'r gweithdrefnau hynny. (2) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol gan y rheoliad hwn iddynt fod yn eu lle nodi'r camau sydd i gael eu cymryd i alluogi a chefnogi pobl i reoli eu harian eu hunain ac i amddiffyn unigolion rhag camdriniaeth ariannol. (3) Pan fo arian unigolyn yn cael ei ddal gan y darparwr gwasanaeth at unrhyw ddiben (ac eithrio arian a ddelir at ddiben talu ffioedd sy'n daladwy gan yr unigolyn yn unol ag unrhyw gytundeb â'r darparwr gwasanaeth), rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sy'n ofynnol gan y rheoliad hwn ddarparu—	- Bydd y polisi a'r gweithdrefnau'n nodi'r trefniadau ar gyfer helpu unigolion i'w rheoli eu harian. Bydd hyn yn cynnwys: - sut yr anogir ac y cefnogir unigolion i ymdrin â'u materion ariannol eu hunain yn ôl eu dymuniad/lle bydd modd; - sut y rhoddir cymorth i unigolion, gan gynnwys agor a rheoli cyfrifon banc unigol, cyllidebu a gwneud penderfyniadau am wario; - sut y rhoddir cymorth i unigolion ddeall a rheoli unrhyw beryglon cysylltiedig; - sut y bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth neu'n gysylltiedig ag ef yn cael eu hatal rhag ymwneud â materion ariannol unigolion. - Os na fydd unigolion yn gallu rheoli eu materion ariannol eu hunain, cedwir cofnodion a derbynebaw ar gyfer unrhyw drafodion ariannol a wneir ar eu rhan.

(a) bod yr arian yn cael ei ddal mewn cyfrif yn enw'r unigolyn neu mewn cyfrif sy'n golygu bod modd gwahaniaethu'n glir rhwng arian pob unigolyn; (b) nad yw unrhyw gyfrif o'r fath yn cael ei ddefnyddio mewn cysylltiad â rheoli'r gwasanaeth. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau cyn belled ag y bo'n ymarferol nad yw personau sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn gweithredu fel asiant i unigolyn.	• Bydd trefniadau ar waith i oruchwyllo ac adolygu'r ffordd y rheolir materion ariannol gan y darparwr gwasanaethau. • Os bydd y gwasanaeth yn ymdrin ag arian unigolion, bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau na fydd materion ariannol personol yr unigolion yn cael eu cronni gyda materion ariannol y gwasanaeth. • Cedwir arian ar wahân yn enw pob unigolyn a bydd yn cael ei wario yn ôl ei ddymuniad. Cedwir cofnodion a derbynebaw priodol. • Bydd trefniadau ar waith i gadw arian a phethau gwerthfawr yn ddiogel. Cedwir cofnodion ar gyfer unrhyw eiddo a drosglwyddir i'w gadw'n ddiogel. • Bydd trefniadau ar waith i unigolion gael gafael ar gymorth annibynnol/ a chyngor (eiriolaeth) ynghylch eu materion ariannol (gan gynnwys ewyllysiau, becweddu neu gymynroddion). • Ni cheir penodi staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth neu'n ymwneud â'r gwasanaeth i weithredu ar ran unigolion sy'n cael gofal a chymorth. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau na chaiff arian a roddir neu a gesglir yn benodol er budd yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ei ddefnyddio ar gyfer gwariant cyffredinol.
---	--

Rheoliad 29	Canllawiau
Rheolaeth ac ataliaeth 29.—(1) Ni chaniateir darparu gofal a chymorth mewn ffordd sy'n cynnwys gweithredoedd y bwriedir iddynt reoli neu atal unigolyn oni bai bod y gweithredoedd hynny—	• Bydd polisi ar waith ar gyfer cadw unigolion o dan reolaeth neu ar gyfer eu hatal neu ddefnyddio dulliau cyfyngu a bydd hwnnw'n adlewyrchu'r canllawiau cenedlaethol cyfredol a gyhoeddir gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch.

(a) yn angenrheidiol i atal risg o niwed a berir i'r unigolyn neu i unigolyn arall, a (b) yn ymateb cymesur i risg o'r fath. (2) Ni chaniateir defnyddio rheolaeth neu ataliaeth oni bai ei bod yn cael ei chyflawni gan staff sydd wedi eu hyfforddi yn y dull rheolaeth neu ataliaeth a ddefnyddir. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi ar ddefnyddio rheolaeth neu ataliaeth a sicrhau bod unrhyw reolaeth neu ataliaeth a ddefnyddir yn cael ei chyflawni yn unol â'r polisi hwn. (4) Rhaid i gofnod o unrhyw ddigwyddiad y defnyddir rheolaeth neu ataliaeth ynddo gael ei wneud o fewn 24 awr. (5) At ddibenion y rheoliad hwn, mae person yn rheoli neu'n atal unigolyn os yw'r person hwnnw— (a) yn defnyddio, neu'n bygwth defnyddio, grym i sicrhau bod gweithred yn cael ei gwneud y mae'r unigolyn yn ei gwrthsefyll, neu (b) yn cyfyngu ar ryddid symud yr unigolyn, pa un a yw'r unigolyn yn gwrthsefyll ai peidio, gan gynnwys defnyddio dulliau corfforol, mecanyddol neu gemegol.	• Bydd staff yn ymwybodol o'r polisi ac yn ei ddeall. • Fel rhan o'u rhaglen sefydlu, bydd staff yn cael hyfforddiant sy'n berthnasol i'w rôl ac ar lefel briodol er mwyn sicrhau mai dim ond pan fydd hynny'n gwbl angenrheidiol a phan na fydd dewis arall, y defnyddir unrhyw ddulliau rheoli, atal neu gyfyngu, a hynny yn unol â'r canllawiau cenedlaethol cyfredol. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n gwneud trefniadau i sicrhau bod y staff yn cael y wybodaeth ddiweddaraf ar adegau priodol ac yn unol ag unrhyw newidiadau i ganllawiau a deddfwriaeth. • Os bydd darparwyr gwasanaethau'n defnyddio dulliau cyfyngu, bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod y cyfyngu hwnnw: ○ ond yn cael ei ddefnyddio pan fydd hynny'n gwbl angenrheidiol; ○ yn gymesur ac ystyried y risg o niwed a difrifoldeb y niwed hwnnw i'r sawl sy'n defnyddio'r gwasanaeth neu i rywun arall; ○ yn ystyried yr asesiad o anghenion yr unigolyn a'i allu i gydsynio i driniaeth o'r fath; ○ yn dilyn y ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol. • Os bydd unigolyn yn ddiffygiol o ran galluedd meddyliol i gydsynio â'r trefniadau ar gyfer ei ofal a'i cymorth, gan gynnwys ei amddifadu o'i ryddid, rhaid i ddarparwyr gwasanaethau ddilyn y broses lles gorau yn unol â Deddf Galluedd Meddyliol 2005, gan gynnwys defnyddio Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid Deddf Galluedd Meddyliol 2005, lle bydd hynny'n briodol. • Dylai darparwyr gwasanaethau a'r staff fonitro ac adolygu'n rheolaidd yr ymagwedd at ddulliau atal a chyfyngu a'r ffordd y caiff y dulliau hyn eu defnyddio gan adrodd am hyn o fewn eu fframwaith llywodraethu. Bydd hyn yn cynnwys: ○ manylion y digwyddiad a'r camau a gymerwyd i ymateb iddo;
--	--

	- o digon o fanylion er mwyn gallu dadansoddi ac adolygu anghenion gofal yr unigolyn a dylai hefyd lywio adolygiad ehangach o'r gwasanaethau a ddarperir. - Dylid adolygu'r cofnodion ac adrodd yn eu cylch o fewn yr adolygiad o ansawdd gofal. - Sicrhau bod darparwyr llety'n gweithredu'n unol â thelerau'r Gorchymyn Llety Diogel a wneir gan y llys.
--	--

Rheoliad 30	Canllawiau
Amddifadu o ryddid 30. Ni chaniateir amddifadu unigolyn o'i ryddid at ddiben cael gofal a chymorth heb awdurdod cyfreithlon.	- Bydd y darparwr gwasanaethau'n gweithredu bob amser yn unol â Threfniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid Deddf Galluedd Meddyliol 2005. Y Cod Ymarfer a Chod Ymarfer Deddf Galluedd Meddyliol 2005. - Bydd darparwyr gwasanaethau'n dilyn y trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid.

Rheoliad 31
Dehongli Rhan 8 31. Yn y Rhan hon— ystyr “camdriniaeth” (“abuse”) yw— (a) unrhyw ymddygiad tuag at unigolyn sy'n drosedd o dan Ddeddf Troseddau Rhywiol 2003), (b) trin unigolyn yn wael (pa un ai o natur gorfforol neu seicolegol), (c) dwyn, camddefnyddio neu gamberchnogi arian neu eiddo sy'n perthyn i unigolyn, (d) esgeuluso unigolyn, neu

(e) mewn perthynas â phlentyn, unrhyw niwed.

Yn y diffiniad hwn, mae i “niwed” (“harm”) yr un ystyr ag yn adran 197(1) o Ddeddf 2014.

mae “triniaeth amhriodol” (“improper treatment”) yn cynnwys gwahaniaethu neu ataliaeth anghyfreithlon, gan gynnwys amddifadu amhriodol o ryddid o dan delerau Deddf Galluedd Meddyliol 2005).

1.7 Gofynion nad ydynt ond yn berthnasol pan ddarperir llety (Rhan 9)

Bwriad Rhan 9 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael cymorth i gael gafael ar wasanaethau gofal iechyd ac addysg i gynnal eu hiechyd, eu datblygiad a'u lles yn barhaus.

Rheoliad 32	Canllawiau
Cael gafael ar wasanaethau iechyd a gwasanaethau eraill 32.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi trefniadau yn eu lle er mwyn i unigolion— (a) cael eu cofrestru ag ymarferydd cyffredinol, (b) cael eu rhoi o dan ofal ymarferydd deintyddol cofrestredig, (c) gallu cael gafael ar driniaeth, cyngor a gwasanaethau eraill gan unrhyw broffesiynolyn gofal iechyd yn ôl yr angen, a (d) cael eu cefnogi i gael gafael ar wasanaethau o'r fath. (2) Pan fo llety yn cael ei ddarparu i blant, rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddynodi aelod o staff i fod yn “gweithiwr cyswllt” ar gyfer pob plentyn a rhaid iddo sicrhau— (a) bod gweithiwr cyswllt plentyn yn cymryd rhan mewn unrhyw adolygiad sy'n ymwneud ag ystyried cynnydd addysgol y plentyn, pa un a yw'n cael ei gynnal o dan reoliadau a wneir o dan adran 102 o Ddeddf 2014, Rheoliadau Cynllunio Gofal, Lleoli ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015 neu fel arall; (b) bod gweithiwr cyswllt plentyn yn cymryd rhan mewn unrhyw adolygiad sy'n ymwneud ag ystyried unrhyw agwedd ar iechyd plentyn, pa un a yw'n cael ei gynnal o dan reoliadau a wneir o dan adran 102 o	• Pan ddarperir llety a phan fydd unigolion yn symud i gyfeiriad newydd, bydd darparwyr gwasanaethau'n eu helpu i gofrestru gydag ymarferydd cyffredinol. • Os bydd gofyn, darperir cymorth i gael gafael ar wasanaethau ychwanegol gan weithwyr proffesiynol iechyd a pherthynol i iechyd, rhaid gwneud hyn yn brydlon. Gallai hyn gynnwys gofyn am gymorth ar ran unigolion neu eu helpu i gael gafael ar wasanaethau. • Rhoddir cymorth i unigolion a chefnogaeth fynd am brofion iechyd a chyfranogi ynddynt ac mewn gweithgareddau sy'n gysylltiedig â hybu iechyd. • Bydd staff yn ymwybodol o'u rôl hybu iechyd. • Os darperir llety, bydd unigolion yn cael cymorth a chefnogaeth i fynd i apwyntiadau gyda gweithwyr iechyd proffesiynol a phroffesiynau perthynol. Bydd hyn yn cynnwys yn benodol, ond nid y rhain yn unig; gwasanaethau deintyddiaeth, offthalmoleg, lleferydd a iaith, ffisiotherapi, seicoleg, podiatreg, a gwasanaethau iechyd meddwl neu therapiwtig. • Cedwir cofnodion sy'n berthnasol i ymgynghoriadau proffesiynol (gan gynnwys unrhyw gamau a gymerwyd yn sgil hyn) a chedwir gohebiaeth berthnasol i ddarparu cofnod iechyd clir ar gyfer yr unigolyn.

Ddeddf 2014, Rheoliadau Cynllunio Gofal, Lleoli ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015 neu fel arall. (3) Yn y rheoliad hwn, ystyr “gweithiwr cyswllt” yw aelod o staff gwasanaeth cartref gofal ar gyfer plant sydd ar lefel briodol uchel a chanddo gyfrifoldeb penodol am amddiffyn a hybu iechyd a lles addysgol plentyn unigol ac am gydgysylltu â darparwyr addysg a gofal iechyd ar ran y plentyn hwnnw.	• Os na ddarperir llety, rhaid sicrhau bod trefniadau ar waith i gyfeirio pobl at wasanaethau arbenigol i gael cymorth a chynghor. • Os oes nifer o weithwyr proffesiynol yn ymwneud â gofal a chymorth unigolyn, bydd y darparwr gwasanaethau'n sefydlu rolau a chyfrifoldebau ar gyfer atgyfeirio a chynghori. Cofnodir hyn a bydd yn glir i'r unigolyn a'r staff sy'n ymwneud â'r gofal a'r cymorth. • Galluogir unigolion i fanteisio ar gyfleusterau ychwanegol i hybu iechyd er enghraifft - canolfannau hamdden a dosbarthiadau ffitrwydd.
---	---

1.8 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar staffio (Rhan 10)

Bwriad Rhan 10 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael cymorth gan nifer briodol o staff sydd â'r wybodaeth, y cymhwysedd, y sgiliau a'r cymwysterau i ddarparu'r lefelau gofal a chymorth sy'n ofynnol er mwyn cyflawni canlyniadau personol yr unigolyn.

Bydd gan y darparwr gwasanaethau'r canlynol ar waith:

- polisïau a gweithdrefnau sylfaenol ar gyfer recriwtio;
- arferion trwyadl ar gyfer recriwtio ac archwilio cefndir staff;
- strwythur rheoli a staffio sy'n ategu'r datganiad diben ac sy'n berthnasol i anghenion unigolion;
- strwythur rheoli, systemau a phrosesau ar gyfer sefydlu staff, eu goruchwyllo'n barhaus, eu hyfforddi a'u datblygu.

Rheoliad 33	Canllawiau
Staffio - gofynion cyffredinol 33.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bob amser fod nifer digonol o staff sydd â'r cymwysterau, yr hyfforddiant, y sgiliau, y cymhwysedd a'r profiad addas wedi eu defnyddio i weithio yn y gwasanaeth, gan roi sylw— (a) i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth; (b) i anghenion gofal a chymorth yr unigolion; (c) i gefnogi unigolion i gyflawni eu canlyniadau personol; (d) i ofnion y rheoliadau yn Rhannau 3 i 14. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth allu dangos y ffordd y mae'r penderfyniad wedi ei wneud o ran— (a) y mathau o staff a ddefnyddir, a (b) niferoedd y staff o bob math a ddefnyddir. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau yn cael eu gwneud ar gyfer cefnogi a datblygu staff.	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau ddull mesuradwy, systematig ar waith i bennu nifer y staff a'r ystod o sgiliau/cymwysterau sy'n ofynnol er mwyn darparu gofal a chymorth mewn ffordd ddibynadwy i unigolion. • Mewn gwasanaethau seiliedig ar lety, lle y gwelir bod gan unigolion anghenion nyrsio, bydd digon o nyrsys cofrestredig ar gael sydd â'r cymhwyster, y profiad, y cymhwysedd a'r sgiliau perthnasol i oruchwyllo a diwallu anghenion yr unigolion hynny. • Wrth wneud hyn, ystyrir: ○ y datganiad diben; ○ anghenion penodol a lefelau dibyniaeth unigolion; ○ yr amgylchedd, y cyfleusterau a'r offer a ddarperir (nid yw'r rhestr hon yn cynnwys popeth); ac ○ mewn gwasanaethau cymorth cartref, bydd hyn yn cynnwys ystyried lleoliadau daearyddol unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'r amser teithio y bydd ei angen ar y staff.

(4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau nad yw cyflogi neu gymryd ymlaen unrhyw bersonau ar sail dros dro neu ar gontractau oriau heb eu gwarantu yn atal unigolion rhag cael y parhad gofal y mae'r darparwr wedi penderfynu arno yn unol â rheoliad [21] ac sy'n rhesymol i ddiwallu eu hanghenion am ofal a chymorth.	• Ystyrir y gwahanol lefelau o wybodaeth, sgiliau a chymhwysedd sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion penodol unigolyn ar y cyd ac fel unigolyn. Bydd hyn yn cynnwys y trefniadau rheoli a nifer y gweithwyr proffesiynol a gofal cymdeithasol cofrestredig y bydd eu hangen. • Bydd lefelau staffio a'r gymysgedd sgiliau'n cael eu hadolygu'n barhaus ac yn cael eu haddasu i ymateb i anghenion ac amgylchiadau unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth wrth i'r rheini newid. • Bydd trefniadau ar waith i ymateb i salwch neu absenoldeb staff er mwyn sicrhau cysondeb ac er mwyn gallu cyflawni canlyniadau personol unigolion. • Bydd gweithdrefnau i'w dilyn os bydd argyfwng sy'n sicrhau bod digon o bobl addas ar gael i ymateb i waith brys ac i wneud gwaith arferol y gwasanaeth. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n gallu dangos y broses a ddilynir i lywio'u penderfyniadau am nifer a sgiliau'r staff a gyflogir ac a roddir ar waith i ddiwallu anghenion unigolyn a'i gynorthwyo i gyflawni ei ganlyniadau personol. Bydd y broses hon yn adlewyrchu'r canllawiau cyfredol lle bydd y rheini ar gael.
--	--

Rheoliad 34	Canllawiau
Addasrwydd staff 34.—(1) Ni chaiff y darparwr gwasanaeth— (a) cyflogi person o dan gontract cyflogaeth i weithio yn y gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny; (b) caniatáu i wirfoddolwr weithio yn y gwasanaeth oni	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau systemau trwyadl ar waith ar gyfer dethol ac archwilio cefndir pob aelod o'r staff a gwirfoddolwyr er mwyn iddo allu penderfynu a ddylid eu penodi ynteu eu gwrthod. • Bydd hyn yn cynnwys y wybodaeth yn atodlen 1 o'r rheoliadau hyn.

bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny; (c) caniatáu i unrhyw berson arall weithio yn y gwasanaeth mewn swydd y gall, yng nghwrs ei ddyletswyddau, gael cysylltiad rheolaidd ynddi ag unigolion sy'n cael gofal a chymorth neu â phersonau eraill sy'n hyglwyf oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny. (2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i weithio yn y gwasanaeth oni bai— (a) bod y person yn addas o ran ei uniondeb ac o gymeriad da; (b) bod gan y person y cymwysterau, y sgiliau, y cymhwysedd a'r profiad sy'n angenrheidiol ar gyfer y gwaith y mae i'w wneud; (c) bod y person oherwydd ei iechyd, ar ôl i addasiadau rhesymol gael eu gwneud, yn gallu cyflawni'n briodol y tasgau sy'n rhan annatod o'r gwaith y mae wedi ei gyflogi neu ei gymryd ymlaen ar ei gyfer; (d) bod y person wedi darparu gwybodaeth neu ddogfennaeth lawn a boddhaol, yn ôl y digwydd, mewn cysylltiad â phob un o'r materion a bennir yn Rhan 1 i Atodlen 1 a bod yr wybodaeth hon neu'r ddogfennaeth hon ar gael yn y gwasanaeth i'r rheoleiddiwr gwasanaethau edrych arni; (e) pan fo'r person wedi ei gyflogi gan y darparwr gwasanaeth i reoli'r gwasanaeth, fod y person wedi ei gofrestru fel rheolwr gofal cymdeithasol â Gofal Cymdeithasol Cymru; (f) pan fo'r person wedi ei gyflogi gan y darparwr gwasanaeth i weithio yn rhinwedd ac eithrio fel rheolwr ac yng nghwrs ei gyflogaeth fod y person yn darparu gofal a chymorth i unrhyw berson yng Nghymru mewn cysylltiad— (i) â gwasanaeth cartref gofal o fewn ystyr	• Os defnyddir staff asiantaeth, bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod yr un archwiliadau'n cael eu cynnal ar eu cyfer ag a gynhelir ar gyfer staff a gyflogir yn barhaol a bydd ganddo dystiolaeth i ddangos bod yr archwiliadau hyn wedi'u gwneud. Gallai hyn gynnwys cadarnhad a rhestrau gwirio a ddarperir gan unrhyw asiantaeth. • Rhoddir ystyriaeth gadarnhaol i gynnwys unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth wrth recriwtio staff newydd. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau broses ar waith i sicrhau bod staff wedi cofrestru'n briodol â rheoleiddiwr proffesiynol a'r cofrestriad hwnnw'n gyfredol lle bydd gofyn neu, os bydd hynny'n berthnasol, eu bod ar gofrestr wirfoddol achrededig. • Wedi ystyried yr holl wybodaeth sydd ar gael, dylai'r darparwr gwasanaethau benderfynu a oes gan yr unigolyn y sgiliau, y cymwysterau a'r cymeriad angenrheidiol i gyflawni'r rôl y mae'n cael ei gyflogi/ei roi ar waith i'w chyflawni. • Os na fydd staff yn cyflawni'r meini prawf addasrwydd ragor, dylai'r darparwr gwasanaethau gymryd camau priodol ac yn ddi-oed i sicrhau na fydd risg i unigolion. Er enghraifft, gallai hyn gynnwys: ○ coetsio a mentora ○ darparu hyfforddiant a goruchwyliaeth ychwanegol ○ defnyddio gweithdrefnau disgyblu • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn cydymffurfio â gofynion eu codau ymarfer proffesiynol a lle bydd hynny'n briodol, bydd yn cyfeirio pobl at y cyrff proffesiynol perthnasol ar gyfer staff y codir amheuaeth am eu haddasrwydd i ymarfer. • Os bydd rhywun yn poeni bod aelod o'r staff wedi cam-drin unigolyn neu wedi rhoi unigolyn mewn sefyllfa lle bydd yn agored i'w gam-drin, bydd y
---	--

Rhan 1 o'r Ddeddf a ddarperir yn gyfan gwbl neu'n bennaf i blant; neu (ii) â gwasanaeth llety diogel o fewn ystyr paragraff 2 o Atodlen 1 i'r Ddeddf, fod y person wedi ei gofrestru fel gweithiwr gofal cymdeithasol â Gofal Cymdeithasol Cymru. (3) Rhaid i gais gael ei wneud ar gyfer y dystysgrif y cyfeirir ati ym mharagraffau 2 a 3 o Atodlen 1 (y cyfeirir ati yn y rheoliad hwn fel tystysgrif GDG) gan neu ar ran y darparwr gwasanaeth at ddiben asesu addasrwydd person ar gyfer y swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1). Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys os yw'r person sy'n gweithio yn y gwasanaeth wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddarau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (y cyfeirir ato yn y rheoliad hwn fel gwasanaeth diweddarau'r GDG). (4) Pan fo person sy'n cael ei ystyried ar gyfer swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddarau'r GDG, rhaid i'r darparwr gwasanaeth wirio statws tystysgrif GDG y person at ddiben asesu addasrwydd y person hwnnw ar gyfer y swydd honno. (5) Pan fo person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddarau'r GDG, rhaid i'r darparwr gwasanaeth wirio statws tystysgrif GDG y person o leiaf bob blwyddyn. (6) Pan nad yw person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddarau'r GDG, rhaid i'r darparwr gwasanaeth wneud cais am dystysgrif newydd GDG mewn cysylltiad â'r person hwnnw o fewn un flwyddyn i ddyroddi'r dystysgrif y gwneir cais amdani yn unol â pharagraff (3) ac wedi hynny rhaid i geisiadau pellach o'r fath gael eu gwneud o leiaf bob blwyddyn.	darparwr gwasanaethau'n rhoi gwybod yn ddi-oed i'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd ac i unrhyw gorff cofrestru proffesiynol.
---	---

(7) Os nad yw unrhyw berson sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn addas i weithio yn y gwasanaeth mwyach o ganlyniad i beidio â bodloni un neu ragor o'r gofynion ym mharagraff (2), rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) cymryd camau gweithredu angenrheidiol a chymesur i sicrhau y cydymffurfir â'r gofynion perthnasol; (b) pan fo'n briodol, roi gwybod— (i) i'r corff rheoleiddiol neu broffesiynol perthnasol; (ii) i'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. (8) Yn y rheoliad hwn, ystyr "y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd" ("Disclosure and Barring Service") a'r "GDG" ("DBS") yw'r corff a sefydlir gan adran 1 o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006.	
--	--

Rheoliad 35	Canllawiau
Cefnogi a datblygu staff 35.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi yn ei le ar gyfer cefnogi a datblygu staff. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw berson sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys person y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr)— (a) yn cael cyfnod sefydlu sy'n briodol i'w rôl; (b) yn cael ei wneud yn ymwybodol o'i gyfrifoldebau ei hun a chyfrifoldebau staff eraill. (c) yn cael ei oruchwylio a'i arfarnu'n briodol;	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod ganddynt raglen sefydlu sy'n arfogi pob aelod newydd o'r staff i fod yn hyderus yn ei rôl a'i ymarfer ac yn ei alluogi i gyfrannu'n gadarnhaol at les unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Bydd gweithwyr gofal cymdeithasol yn cwblhau'r rhaglen sefydlu berthnasol sy'n ofynnol gan Gofal Cymdeithasol Cymru o fewn yr amserlen ddiffiniedig ochr yn ochr ag unrhyw feysydd sy'n benodol i'r gwasanaeth. • Bydd staff yn gallu cael gafael ar gopïau o unrhyw godau ymarfer proffesiynol a chanllawiau ymarfer a bennir gan Gofal Cymdeithasol

(d) yn cael hyfforddiant craidd sy'n briodol i'r gwaith sydd i gael ei wneud ganddo; (e) yn cael hyfforddiant arbenigol fel y bo'n briodol; (f) yn cael cymorth a chynhorthwy i gael unrhyw hyfforddiant pellach sy'n briodol i'r gwaith y mae'n ei wneud. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw berson a gyflogir i weithio yn y gwasanaeth yn cael ei gefnogi i gynnal ei gofrestrriad â'r corff rheoleiddiol neu alwedigaethol priodol.	Cymru. Bydd y safonau sydd yn y cod a'r canllawiau ymarfer yn cael eu hyrwyddo'n frwd. • Pan ddefnyddir staff asiantaeth, rhoddir cyflwyniad i'r gwasanaeth iddynt sy'n cynnwys, ond nid hynny'n unig: ◦ y datganiad diben; ◦ polisiau a gweithdrefnau craidd; ◦ trefniadau rheoli. • Bydd y staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau ac yn eu deall wrth ddirprwyo gweithgaredd neu pan fydd gweithgaredd yn cael ei ddirprwyo iddynt hwy. • Dylai staff sy'n cwblhau tasgau nyrsio dirprwyedig fod yn ymwybodol o unrhyw god ymarfer a chanllawiau a gyhoeddir ynglŷn â chwblhau tasgau dirprwyedig a chadw atynt. • Rhaid i ddarparwyr gwasanaethau barchu annibyniaeth broffesiynol gweithwyr proffesiynol cofrestredig gyda golwg ar ddirprwyo tasgau. • Dylai'r staff gael eu goruchwyllo yn eu rôl i fyfyrion ar eu hymarfer a sicrhau eu bod yn cynnal eu cymhwysedd proffesiynol. Bydd hyn yn cynnwys adborth am eu perfformiad gan unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Bydd y cyfnodau goruchwyllo'n gyfle i'r staff gyfarfod â'u rheolwr llinell: ◦ i drafod cynnydd, ymarfer a materion a allai effeithio ar eu gwaith; ◦ i weld a oes bylchau yn eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth; ◦ i arsylwi ar ymarfer. • Bydd staff yn cyfarfod â'u rheolwr llinell ar gyfer goruchwyliaeth un-ac-un o leiaf bob dau fis. • Bydd cyfle i staff nyrsio cofrestredig gael goruchwyliaeth glinigol. • Dylai'r staff i gyd gael eu harfarnu bob blwyddyn a bydd hynny'n gyfle i roi adborth am eu perfformiad a nodi meysydd lle bydd angen hyfforddiant a
---	--

	datblygu er mwyn eu cynorthwyo yn eu rôl. • Nodir anghenion hyfforddi, dysgu a datblygu ychwanegol aelodau unigol o'r staff yn ystod mis cyntaf eu cyflogi, ac fe'u hadolygir drwy gyfrwng y broses oruchwyllo ac arfarnu. • Bydd staff yn cael cymorth i ddilyn hyfforddiant, i ddysgu ac i ddatblygu i'w galluogi i gyflawni gofynion eu rôl a diwallu anghenion unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n dadansoddi'r anghenion hyfforddi bob blwyddyn (neu cyn hynny os bydd newidiadau'n golygu bod gofyn gwneud hyn) er mwyn sicrhau bod gan staff y sgiliau a'r cymhwysedd perthnasol i ddiwallu anghenion unigolion a'r datganiad diben. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n cadw cofnod ysgrifenedig o'r holl hyfforddiant, yr oruchwyliaeth sy'n ofynnol a'r hyn sydd wedi'i gwblhau. • Dylai darparwyr gwasanaethau gynorthwyo'r holl staff i gwblhau: ○ hyfforddiant statudol; ○ cymwysterau priodol pellach, a fyddai'n eu galluogi i barhau i gyflawni eu rôl; ○ hyfforddiant a gweithgareddau sy'n ofynnol er mwyn iddynt barhau i ddatblygu'n broffesiynol ac i cyflawni gofynion cofrestru cyrff rheoleiddio proffesiynol lle bydd hyn yn berthnasol i'w rôl; ○ hyfforddiant arall y tybir ei fod yn briodol gan y darparwr gwasanaethau; ○ hyfforddiant craidd ac arbenigol y bydd Gofal Cymdeithasol Cymru'n nodi ei fod yn gyson â'u rôl.
--	---

Rheoliad 36	Canllawiau
Cydymffurfio â chod ymarfer y cyflogwr 36. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth lynu wrth y cod ymarfer ar y safonau ymddygiad ac ymarfer a ddisgwylir oddi wrth bersonau sy'n cyflogi neu sy'n ceisio cyflogi gweithwyr gofal cymdeithasol, y mae'n ofynnol i Ofal Cymdeithasol Cymru ei gyhoeddi o dan adran 112(1)(b) o'r Ddeddf.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n deall ei rôl a'i gyfrifoldebau'n glir gyda golwg ar y Cod Ymarfer i Gyflogwyr Staff Gofal Cymdeithasol (cyhoeddiad Gofal Cymdeithasol Cymru).

Regulation 37	Canllawiau
Gwybodaeth ar gyfer staff 37.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y darperir gwybodaeth i bob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) am y gwasanaeth a'r ffordd y caiff ei ddarparu. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod trefniadau yn eu lle i wneud staff yn ymwybodol o unrhyw godau ymarfer ynghylch y safonau ymddygiad a ddisgwylir oddi wrth weithwyr gofal cymdeithasol, y mae'n ofynnol i Ofal Cymdeithasol Cymru eu cyhoeddi o dan adran 112(1)(a) o'r Ddeddf.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n casglu gwybodaeth ac yn ei darparu ar gyfer y staff yn unol â'r datganiad diben. Dylai hyn gynnwys gwybodaeth am y materion a ganlyn -- ○ ethos a diwylliant y gwasanaeth; ○ yr ymddygiad a ddisgwylir gan staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth; ○ rolau a chyfrifoldebau staff neu bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth; ○ polisïau a gweithdrefnau'r gwasanaeth; ○ y gofynion o ran cadw cofnodion; ○ gweithdrefnau disgyblu; ○ trefniadau ar gyfer riportio pryderon; ○ trefniadau ar gyfer pobl yn gweithio ar eu pen eu hunain.

	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod staff yn gallu cael gafael ar y copïau diweddaraf o'r holl bolisiâu, gweithdrefnau a chodau ymarfer a'u bod yn eu deall. Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod staff wedi darllen y rhain yn ystod y cyfnod sefydlu ac yn profi eu bod yn eu deall drwy eu goruchwyllo ac adolygu eu perfformiad. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n fodlon bod staff yn cyflawni eu dyletswyddau'n unol â gofynion polisiâu a gweithdrefnau. • Bydd yr holl staff yn cael disgrifiad swydd ysgrifenedig sy'n datgan eu cyfrifoldebau'n glir, y dyletswyddau y disgwylir iddynt eu cyflawni ar y pryd a'u llinell atebolrwydd. • Cynhelir cyfarfodydd staff rheolaidd (o leiaf chwe chfarfod y flwyddyn), ac fe'u cofnodir gan gymryd camau priodol yn eu sgil.
--	--

Rheoliad 38	Canllawiau
Gweithdrefnau disgyblu 38.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi gweithdrefn ddisgyblu yn ei lle a'i gweithredu. (2) Rhaid i'r weithdrefn ddisgyblu gynnwys— (a) darpariaeth ar gyfer atal dros dro, a chymryd camau gweithredu heb fod mor bell ag atal dros dro, gyflogai er budd diogelwch neu lesiant pobl sy'n defnyddio'r gwasanaeth; (b) darpariaeth bod methiant ar ran cyflogai i adrodd am achos o gamdriniaeth, neu ar amheuaeth o gamdriniaeth, i berson priodol yn sail dros ganiatáu	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau bolisi a gweithdrefnau disgyblu i ymdrin â pherfformiad ac ymddygiad gweithiwr. Bydd hyn yn cynnwys: ○ Gwybodaeth am yr hyn sy'n ymddygiad derbyniol ac annerbyniol a pha gamau a gymerir os bydd ymddygiad yn destun pryder. ○ Y trefniadau ar gyfer atal aelod o'r staff o'i waith (neu ei drosglwyddo i ddyletswyddau eraill) yn ystod cyfnod pan fydd honiad o gam-drin neu bryder difrifol ynghylch diogelwch neu les unigolion yn destun ystyriaeth neu ymchwiliad. • Os bydd y darparwr gwasanaethau'n dilyn gweithdrefn ddisgyblu ar gyfer gweithiwr a bod y gweithiwr yn ymadael yn ystod y broses ddigybly, bydd y

cychwyn achos disgyblu. (3) At ddiben paragraff (2)(b), person priodol yw— (a) y darparwr gwasanaeth, (b) yr unigolyn cyfrifol, (c) swyddog i'r rheoleiddiwr gwasanaethau, (d) swyddog i'r awdurdod lleol ar gyfer yr ardal y darperir y gwasanaeth ynddi, (e) yn achos cam-drin neu o amheuaeth o gam-drin plentyn, swyddog i'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant, neu (f) swyddog heddlu.	darparwr gwasanaethau'n cwblhau'r broses ac yn cytuno ar gosb i'r gweithiwr. Os diswyddo fydd y gosb, ac os bydd y gweithiwr wedi'i gofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru, bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu Gofal Cymdeithasol Cymru am ei benderfyniad. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn ymwybodol o'r gweithdrefnau cwyno a disgyblu ac yn eu deall. • Dylid cadw adroddiad ysgrifenedig am ymchwiliadau disgyblu a'r camau a gymerir ar ffeil y gweithiwr. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod y staff yn deall: ○ sut y dylent ymateb i amheuaeth o gam-drin neu esgeulustod sy'n berthnasol i unigolion sy'n cael gofal a chymorth; ○ i bwy y dylent riportio amheuaeth o gam-drin neu esgeulustod; ○ canlyniadau methu a riportio unrhyw bryderon, amheuaeth o gam-drin neu esgeulustod ar unwaith.
---	--

1.9 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar eiddo, cyfleusterau ac offer (Rhan 11)

Bwriad Rhan 11 o'r Rheoliadau yw rhestru'r hyn sy'n ofynnol gan y darparwr gwasanaethau er mwyn sicrhau bod gofal a chymorth yn cael eu darparu ar gyfer unigolion mewn lleoliad ac amgylchedd â chyfleusterau a, lle bo hynny'n berthnasol, offer sy'n hyrwyddo cyflawni eu canlyniadau personol.

Bydd hyn yn cynnwys:

- sicrhau bod systemau a phrosesau ar waith sy'n hybu amgylchedd diogel o safon uchel lle y darperir y gwasanaethau;
- sicrhau bod yr amgylchedd ffisegol yn darparu lle i unigolion a mannau cymunedol i ddiwallu eu hanghenion gofal a chymorth;
- cyfleusterau ac offer sy'n cael eu cynnal a'u cadw'n dda ac sy'n briodol ar gyfer yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth.

Rheoliadau 39 a 40	Canllawiau
Gofyniad cyffredinol 39. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y mangreoedd, y cyfleusterau a'r cyfarpar yn addas ar gyfer y gwasanaeth, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth. Mangreoedd – gwasanaethau llety yn unig 40.—(1) Nid yw'r gofynion yn y rheoliad hwn ond yn gymwys i ddarparwyr gwasanaethau rheoleiddiedig pan fo llety wedi ei ddarparu. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod dyluniad ffisegol, cynllun a lleoliad y fangre a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn addas i— (a) cyflawni'r nodau a'r amcanion a nodir yn y datganiad o ddiben;	• Rhaid i leoliad, cynllun a maint yr eiddo fod yn addas ar gyfer y gwasanaeth sy'n cael ei ddisgrifio yn y datganiad diben. • Bydd yr eiddo wedi'i leoli, ei gynllunio a'i gyfarparu i ddiwallu anghenion yr unigolion y bwriedir y gwasanaeth ar eu cyfer. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau: ○ bod anghenion unigolion a lle bo modd, eu barn yn cael eu hystyried wrth gynllunio, adeiladu, cynnal a chadw, adnewyddu neu addasu eiddo; ○ bod y gwasanaeth wedi'i leoli mewn man sy'n ystyried yr angen i unigolion allu cyrraedd cyfleusterau perthnasol a'r gymuned leol yn rhwydd, er enghraifft ar gyfer addysg, iechyd, cyflogaeth a hamdden, a bod modd iddynt ddefnyddio cludiant cyhoeddus yn hwylus. Os nad oes darpariaeth o'r fath ar gael y rhwydd, bydd y

(b) diwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolion; (c) cefnogi unigolion i gyflawni eu canlyniadau personol. (3) Yn benodol, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y fangre a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn bodloni gofynion paragraffau (4) i (6) o'r rheoliad hwn. (4) Rhaid i'r fangre— (a) bod yn hygyrch ac wedi ei goleuo, ei gwresogi a'i hawyru'n ddigonol; (b) bod yn ddiogel rhag mynediad anawdurdodedig; (c) bod wedi ei dodrefnu a'i chyfarparu'n addas; (d) bod o adeiladwaith cadarn ac wedi ei chadw mewn cyflwr strwythurol da yn allanol ac yn fewnol; (e) bod wedi ei ffitio a'i haddasu yn ôl yr angen, er mwyn diwallu anghenion unigolion; (f) bod wedi ei threfnu fel bod y cyfarpar a ddefnyddir i ddarparu'r gwasanaeth wedi ei leoli'n briodol; (g) bod yn rhydd rhag peryglon i iechyd a diogelwch unigolion ac unrhyw bersonau eraill a all wynebu risg, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol; (h) bod wedi ei chynnal a'i chadw'n briodol; (i) bod wedi ei chadw'n lân yn unol â safon sy'n briodol at y diben y caiff ei defnyddio. (5) Rhaid i'r fangre gael ystafelloedd gwely sydd— (a) yn cynnwys cyfleusterau priodol i ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolyn (os yw'r ystafell yn ystafell meddiannaeth sengl) neu'r unigolion (os yw'r ystafell yn cael ei rhannu) sy'n meddiannu'r ystafell wely; (b) o faint digonol, gan roi sylw i— (i) a yw'r ystafell yn cael ei rhannu neu'n ystafell meddiannaeth sengl; (ii) y cynllun a'r dodrefn;	darparwr gwasanaethau'n ei hwyluso; - o na fydd dim amharu ar breifatrwydd, urddas, cyfrinachedd na diogelwch unigolion; - o y bydd unigolion yn gallu mynd i mewn ac allan o'r eiddo a dod o hyd i'w ffordd o amgylch yr eiddo'n rhwydd; - o y bydd modd iddynt gyrraedd pob rhan o'r gwasanaeth yn annibynnol a bydd yr eiddo'n cael ei addasu i sicrhau hyn lle bydd angen. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau drefniadau diogelwch ar waith sy'n sicrhau bod unigolion yn ddiogel ac wedi'u gwarchod heb amharu ar eu hawliau, eu preifatrwydd a'u urddas. Rhaid i lefel y warchodaeth a ddarperir fod yn briodol i'r unigolyn a'r gwasanaeth a gynnigir. Bydd hyn yn cynnwys: - o gwarchod eiddo personol a/neu arian; - o darparu mynediad priodol i'r eiddo ac oddi yno heb gyfyngu'n ddiangen ar ryddid yr unigolyn i symud o amgylch; - o trafod â phartneriaid perthnasol, er enghraifft swyddogion atal troseddu. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau bolisi ysgrifenedig ynglŷn â defnyddio CCTV gan y gwasanaeth a chan unigolion, teuluoedd a staff. • Pan ddefnyddir offer gwyliadwriaeth mewn gwasanaethau sy'n cael eu rheoleiddio, dylid gwneud hynny mewn ffordd agored, bwrsasol, gyfreithlon a dylid nodi ei fod yn cael ei ddefnyddio'n glir yn yr adeilad ac yn y llawlyfr i ddefnyddwyr. • Os defnyddir offer gwyliadwriaeth, dylid cydymffurfio â'r gofynion o dan y Rheoliadau sy'n ymwneud â phreifatrwydd, urddas a pharch. Dylid cydymffurfio â phob gofyniad cyfreithiol arall e.e. o dan Ddeddf Diogelu Data 1998.
--	---

(iii) y cyfarpar sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion yr unigolyn (os yw'r ystafell yn ystafell meddiannaeth sengl) neu'r unigolion (os yw'r ystafell yn cael ei rhannu); (iv) nifer y staff sy'n ofynnol i ddiwallu anghenion yr unigolyn (os yw'r ystafell yn ystafell meddiannaeth sengl) neu'r unigolion (os yw'r ystafell yn cael ei rhannu); (c) yn gyfforddus ar gyfer yr unigolyn (os yw'r ystafell yn ystafell meddiannaeth sengl) neu'r unigolion (os yw'r ystafell wedi ei rhannu): (d) yn rhoi rhyddid symud a phreifatrwydd i'r unigolyn (os yw'r ystafell yn ystafell meddiannaeth sengl) neu'r unigolion (os yw'r ystafell yn cael ei rhannu). (6) Rhaid i'r fangre gael lle eistedd, hamdden a bwyta a ddarperir ar wahân i lety preifat yr unigolyn a rhaid i unrhyw le o'r fath fod— (a) yn addas ac yn ddigonol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben; (b) wedi ei lleoli er mwyn galluogi pob person sy'n defnyddio'r lle i gael mynediad iddo yn hawdd ac yn ddiogel. (7) Rhaid i unrhyw le cymunedol a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth fod yn addas ar gyfer darparu gweithgareddau cymdeithasol, diwylliannol a chrefyddol sy'n briodol i amgylchiadau'r unigolion. (8) Rhaid i gyfleusterau addas gael eu darparu er mwyn i unigolion gwrdd ag ymwelwyr yn breifat mewn lle sydd ar wahân i ystafell breifat yr unigolyn ei hun. (9) Rhaid i'r fangre gael toiledau, ystafelloedd ymolchi a chawodydd sydd—	• Mewn eiddo lle caiff plant eu lletya, ni ddylid eu marcio i ddangos hyn. • Dylai'r darparwr gwasanaethau sicrhau bod awyru naturiol yn yr adeilad a'i fod yn cael ei gynhesu i ddiwallu anghenion yr unigolion sy'n byw yno. • Os bydd hynny'n berthnasol, gosodir systemau awyru a goleuo ychwanegol. • Bydd dodrefn ac offer yn cael eu darparu i wireddu nodau ac amcanion y datganiad diben ac i ddiwallu anghenion a lle bo modd, yr hyn sydd orau gan yr unigolion sy'n cael gofal a chymorth. Gallai hyn gynnwys: ○ gwelyau a matresi arbenigol, systemau galw, offer codi a symud, arwyddion, canllawiau a/neu offer i helpu gydag anghenion corfforol, gwybyddol a synhwyraidd unigolyn; ○ darparu offer a dodrefn addas i helpu pobl wrth iddynt ddysgu er enghraifft cyfrifiaduron a desgiau; ○ darparu cyfarpar chwaraeon a hamdden; ○ darparu cyfleusterau ffôn (a chyfle i ddefnyddio ffôn yn breifat), e-bost, rhyngrwyd sy'n addas i anghenion unigolyn. • Trefnir i gael gafael ar gyngor arbenigol ychwanegol, cymhorthion ac offer i ddiwallu anghenion unigolyn drwy gysylltu ag asiantaethau statudol perthnasol. • Bydd polisïau a gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod adeiladau, systemau mecanyddol a thrydanol mewn cyflwr da ac yn ddiogel i'w defnyddio. • Bydd system monitro ac archwilio ar waith i ategu cynllun ac amserlen cynnal a chadw a rhaglen i adnewyddu ffabrig ac addurno'r adeilad. • Bydd trefniadau i sicrhau bod unrhyw waith atgyweirio a gwaith arall sy'n codi'n cael ei nodi a'i riportio a bod camau'n cael eu cymryd i ymateb i lefel
--	---

(a) o nifer digonol ac o fath addas i ddiwallu anghenion yr unigolion; (b) wedi eu cyfarparu'n briodol; (c) wedi eu lleoli er mwyn galluogi pob person i gael mynediad iddynt yn hawdd ac yn ddiogel. (10) Rhaid i'r fangre gael tiroedd allanol sy'n hygyrch ac sy'n addas ac sy'n ddiogel i unigolion eu defnyddio a rhaid iddynt gael eu cynnal a'u cadw'n briodol. (11) Rhaid i'r fangre gael cyfleusterau addas ar gyfer staff y mae rhaid iddynt gynnwys— (a) llety cysgu addas; (b) cyfleusterau newid; (c) cyfleusterau storio.	y brys gyda golwg ar ddiogelwch a lles unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, ymwelwyr a staff. • Bydd gan y darparwr gwasanaethau ddyraniad perthnasol yn y gyllideb i sicrhau bod yr eiddo, y cyfleusterau, y dodrefn a'r offer yn cael eu cynnal a'u cadw'n barhaus. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod yr ystafelloedd gwely wedi'u cyfarparu i ddiwallu anghenion yr unigolyn a'r datganiad diben. • Bydd y darparwyr gwasanaethau'n ystyried dymuniadau unigolion a'r hyn sydd orau ganddynt o ran sut y bydd eu hystafelloedd yn cael eu dodrefnu a'u haddurno. • Bydd ystafelloedd unigolion eu hunain yn gweddu i'w hanghenion a'u ffordd o fyw ac yn hybu eu hannibyniaeth. • Bydd ffenestri'r ystafelloedd gwely ar lefel sy'n golygu eu bod yn gallu gweld allan drwyddynt. • Bydd unigolion yn gallu rheoli'r gwres yn eu hystafelloedd gwely eu hunain. • Bydd digon o le a digon o ddodrefn mewn ystafelloedd gwely, ni waeth a yw'r rhain ar gyfer un preswlydd ynteu'n ystafelloedd i'w rhannu: ○ er mwyn gallu defnyddio offer yn ddiogel heb amharu ar staff, unigolion, nac ar ddodrefn ac eitemau personol; ○ er mwyn galluogi'r staff i ddiwallu anghenion gofal a chymorth unigolyn mewn modd diogel ac urddasol; ○ er mwyn darparu preifatrwydd; ○ er mwyn darparu lle i bobl wneud gweithgareddau annibynnol, er enghraifft, gwneud gwaith cartref, dilyn diddordebau a threulio amser ar eu pen eu hunain. • Bydd cloeon ar ddrysau ystafelloedd gwely sy'n addas ar gyfer gallu'r
---	--

	unigolion a rhoddir allweddidi iddynt oni fydd eu hasesiad risg yn awgrymu na ddylid gwneud hynny. • Bydd staff yn gallu agor y drysau i ystafelloedd gwely o'r tu allan os bydd argyfwng. • Dylai fod gan unigolion gyfleusterau storio diogel i'w heiddo personol gan gynnwys arian, nwyddau gwerthfawr a lle bo hynny'n briodol, feddyginiaeth. • Bydd mannau cymunedol ar gael i gyflawni'r datganiad diben ac anghenion yr unigolion a letyir. Bydd hyn yn cynnwys darpariaeth i unigolion gyfarfod yn breifat ag ymwelwyr, i gymryd rhan mewn gweithgareddau, chwarae a hamdden, ac ni fydd hyn yn effeithio ar drefniadau arferol neu breifatrwydd unigolion eraill sy'n defnyddio'r gwasanaeth. • Bydd darparwyr gwasanaethau'n ystyried gosodiad, mynediad, cynllun/addurn, arwyddion ac addasiadau i'r mannau cymunedol gan gadw mewn cof anghenion a dibyniaeth yr unigolion sy'n byw yno. Er enghraifft, unigolion â dementia, anabledd corfforol a nam synhwyrdd. Ystyrir canllawiau cydnabyddedig sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac fe'u hadolygir yn rheolaidd i sicrhau bod y gwasanaeth yn parhau i adlewyrchu'r arferion cyfredol. • Hybir annibyniaeth a'i chynnal drwy ddarparu mynediad priodol at gyfleusterau ac offer, er enghraifft cyfleusterau hwylus ar gyfer cegin/coginio a golchi dillad. • Bydd y mannau cymunedol yn rhai sy'n hawdd i bobl eu cyrraedd yn annibynnol yn unol â Deddf Cydraddoldeb 2010 a deddfwriaeth a chanllawiau cyfredol eraill. • Bydd bath neu gawod ar gael i unigolion eu defnyddio'n unol â'i anghenion a'r datganiad diben.
--	---

	• Bydd ystafelloedd ymolchi, cawodydd a thoiledau'n cael eu lleoli a'u cynllunio i ystyried preifatrwydd, urddas, diogelwch ac anghenion a galluoedd unigolion, yn unol â gofynion Deddf Cydraddoldeb 2010. • Dylid darparu cymhorthion ac offer mewn ystafelloedd ymolchi, cawodydd a thoiledau i ddiwallu anghenion unigoion a letyir, er enghraifft rheiliau gafael, gosod basnau ar uchder hwylus a systemau galw mewn argyfwng. • Bydd y cyfleusterau hyn yn hawdd eu cyrraedd o'r manau cysgu a hamdden yn y cartref. • Bydd staff yn gallu agor y drysau i ystafelloedd ymolchi, cawodydd a thoiledau o'r tu allan os bydd argyfwng. • Bydd y gerddi'n cael eu cadw'n daclus, yn ddiogel, yn ddeniadol ac yn hwylus i unigolion fynd iddynt. • Bydd diogelwch a chyflwr y gerddi'n cael eu hadolygu'n rheolaidd fel rhan o'r rhaglen cynnal a chadw. • Bydd y gofod tu allan wedi'i gynllunio i ddiwallu anghenion pob unigolyn, gan gynnwys y rheini sydd â nam corfforol, synhwyrdd a gwybyddol. • Os darperir llety i staff, fe'i lleolir o fewn y gwasanaeth gan eu galluogi i ymateb yn hawdd i anghenion unigolion. • Darperir cyfleusterau newid i staff. • Darperir man diogel i'r staff gadw'u heiddo personol.
--	--

Rheoliad 41	Canllawiau
Ystafelloedd meddiannaeth sengl ac ystafelloedd a rennir – oedolion 41.—(1) Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn darparu gwasanaeth cartref gofal sy'n cynnwys darparu llety i unigolion sy'n oedolion, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan bob oedolyn ystafell sengl, oni bai bod paragraff (2) neu (3) yn gymwys. (2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os— (a) yw'r oedolyn yn dewis rhannu ystafell ag oedolyn arall, a (b) oes perthynas deuluol rhwng yr oedolion hynny a oedd yn bodoli cyn iddynt symud i mewn i'r cartref. (3) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os— (a) oedd y gwasanaeth cartref gofal wedi ei gofrestru fel cartref gofal o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000, (b) oedd y llety a ddarperir wedi ei feddiannu ar yr adeg yr oedd y darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru o dan y Ddeddf, ac (c) oedd yr oedolyn yn rhannu ystafell ag oedolyn arall ar yr adeg y daw'r Rheoliadau hyn i rym a'i fod yn dewis parhau i rannu ystafell â'r oedolyn hwnnw.	• Ym mhob gwasanaeth sy'n seiliedig ar lety i oedolion sydd ag angen gofal a chymorth, darperir ystafelloedd gwely sengl ar eu cyfer. • Oni fydd rheoliad 37(3) yn berthnasol, dim ond pan fydd oedolion yn aelodau o'r un teulu a'u bod yn dewis hynny'n benodol y rhennir ystafelloedd gwely.

Rheoliad 42	Canllawiau
Ystafelloedd meddiannaeth sengl ac ystafelloedd a rennir – plant 42.—(1) Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn darparu gwasanaeth cartref gofal sy'n cynnwys darparu llety i unigolion sy'n blant, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan bob plentyn ystafell sengl, oni bai bod paragraff (2) yn gymwys. (2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os— (a) oedd y gwasanaeth cartref gofal wedi ei gofrestru fel cartref plant o dan Ddeddf Safonau Gofal 2000, (b) oedd y llety a ddarperir wedi ei feddiannu ar yr adeg yr oedd y darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru o dan y Ddeddf, (c) yw'r plentyn yn rhannu ystafell â dim mwy nag un plentyn arall, (d) (ac eithrio yn achos brodyr neu chwiorydd) nad yw'r plentyn arall o'r rhyw arall neu o oedran sylweddol gwahanol iddo, ac (e) bydd rhannu ystafell yn hybu llesiant y plentyn, y darperir ar ei gyfer yng nghynllun gofal a chymorth y plentyn ac y cytunir arno pryd bynnag y bo'n ymarferol â'r plentyn.	• Ym mhob gwasanaeth sy'n seiliedig ar lety i blant sydd ag angen gofal a chymorth, darperir ystafelloedd gwely sengl ar eu cyfer. • Dim ond pan fydd rheoliad 38(2) o'r rheoliadau hyn yn berthasol y rhennir ystafelloedd gwely.

Rheoliad 43	Canllawiau
Mangreodedd – pob gwasanaeth 43. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod gan y fangre a	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau le addas yn yr eiddo i ddarparu man preifat ar gyfer goruchwyllo staff.

ddefnyddir ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth gyfleusterau digonol ar gyfer— (a) goruchwyllo staff; (b) storio cofnodion yn ddiogel.	Cedwir cofnodion yn ddiogel yn unol â gofynion y ddeddfwriaeth
--	--

Rheoliad 44	Canllawiau
Cyfleusterau a chyfarpar 44. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth— (a) yn addas ac yn ddiogel at y diben y bwriedir iddynt gael eu defnyddio; (b) yn cael eu defnyddio mewn ffordd ddiogel; (c) wedi eu cynnal a'u cadw'n briodol; (d) wedi eu cadw'n lân yn unol â safon sy'n briodol at y diben y cânt eu defnyddio; (e) wedi eu storio'n briodol.	Ar gyfer pob gwasanaeth: - Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod cyfleusterau addas i storio offer, a'r rheini'n hawdd i staff eu cyrraedd heb beri risg i unigolion sy'n defnyddio neu'n gweithio yn y gwasanaeth. - Bydd cyfleusterau, ffitiadau, addasiadau ac offer ar gael i wireddu'r nodau a'r amcanion sydd yn y datganiad diben, i helpu i ddiwallu anghenion gofal a chymorth unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaethau, ac i'w helpu i gyflawni eu canlyniadau personol. - Bydd trefniadau ar waith i brynu, gwasanaethu, cynnal a chadw, adnewyddu ac amnewid offer lle bydd hynny'n briodol. Dylai'r trefniadau hyn ddiwallu gofynion unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cyfredol, cyfarwyddiadau gweithgynhyrchwyr, a pholisïau neu weithdrefnau'r darparwr gwasanaethau. - Bydd yr holl offer yn cael ei ddefnyddio, ei storio a'i gynnal a'i gadw yn unol â chyfarwyddiadau'r gweithgynhyrchydd. - Bydd offer yn cael ei ddefnyddio at y diben y bwriadwyd iddo gael ei ddefnyddio a dim ond ar gyfer yr unigolyn y'i darperir ar ei gyfer. - Bydd staff a phobl eraill sy'n defnyddio'r offer yn cael eu hyfforddi i'w ddefnyddio'n briodol cyn iddynt ei ddefnyddio.

	• Ymgynghorir ag unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth am y cyfleusterau, y gwasanaethau a'r offer a ddefnyddir gan y gwasanaeth ar eu rhan, a lle bydd modd, perchir dewisiadau'r unigolyn a'r hyn sydd orau ganddo, gan weithredu ar sail hynny.
--	--

1.10 Gofynion ychwanegol ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar eiddo - llety newydd (Rhan 12)

Bwriad Rhan 12 o'r Rheoliadau yw datblygu gwasanaethau sy'n seiliedig ar lety i ddarparu amgylcheddau o safon gyson uchel i unigolion sy'n cael gofal a chymorth. Pwrpas hyn yw cynnig dewis a chymorth i unigolion gadw'u preifatrwydd a'u hurddas a'u hanibyniaeth.

Rheoliad 45	Canllawiau
Cymhwyso Rhan 12 45.—(1) Mae'r Rhan hon yn gymwys pan fo llety yn cael ei ddarparu a bod y fangre a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn dod o fewn un o'r categorïau ym mharagraff (2). (2) Y categorïau yw— Categori A: Mae'r fangre yn adeilad newydd Categori B: Mae'r fangre yn estyniad i adeilad sy'n rhan o gofrestrriad presennol y darparwr gwasanaeth Categori C: Mae'r fangre yn adeilad a gafodd ei ddisgrifio yng nghais darparwr gwasanaeth blaenorol i gofrestru ond nad yw wedi ei meddiannu ar adeg cais y darparwr gwasanaeth i gofrestru. (3) Os yw'r Rhan hon yn gymwys, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau y cydymffurfir â gofynion rheoliadau [46] i [50].	• Diffinnir gwasanaethau sy'n seiliedig ar lety lle bydd gofynion ychwanegol yn berthnasol yn rheoliad 41 (1) a (2) o'r rheoliadau hyn.
Rheoliad 46	Canllawiau
Gofynion ychwanegol – ystafelloedd ymolchi en-suite	• Bydd cyfleusterau en suite ar gael yn hwylus i ddiwallu anghenion

46. Rhaid i bob ystafell wely a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth gael en-suite sy'n cynnwys basn golchi dwylo, toiled a chawod hygrych.

unigolyn. Er enghraifft, os bydd unigolion yn defnyddio cadair olwyn, bydd yn gallu defnyddio'r cyfleusterau ensuite neu fe roddir yr offer anghenrheidiol iddo wneud hynny.

Rheoliad 47

Gofynion ychwanegol – maint ystafelloedd

47.—(1) Rhaid i bob ystafell a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth gael o leiaf 12 o fetrau sgwâr o le llawr y gellir ei ddefnyddio oni bai bod paragraff (2) neu (3) yn gymwys.

(2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fo rhaid i'r person sy'n byw yn yr ystafell ddefnyddio cadair olwyn yn barhaol ac yn gyson oherwydd natur ei anabledd.

(3) Mae'r paragraff hwn yn gymwys pan fo ystafell wely yn cael ei rhannu.

(4) Os yw paragraff (2) yn gymwys, rhaid i'r ystafell wely gael o leiaf 13.5 o fetrau sgwâr o le llawr y gellir ei ddefnyddio.

(5) Os yw paragraff (3) yn gymwys, rhaid i'r ystafell wely gael o leiaf 16 o fetrau sgwâr o le llawr y gellir ei ddefnyddio.

Rheoliad 48

Gofynion ychwanegol – lle cymunedol

48. Rhaid i'r lle eistedd, hamdden a bwyta a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn unol â rheoliad [40](6) fod o leiaf—

- (a) 4.1 metr sgwâr ar gyfer pob unigolyn;
- (b) 5.1 metr sgwâr ar gyfer pobl sy'n defnyddio cadair olwyn.

Rheoliad 49	Canllawiau
Gofynion ychwanegol – lle yn yr awyr agored 49. Rhaid i'r tiroedd allanol a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth yn unol â rheoliad [40(10)]— (a) bod yn hygyrch i unigolion sy'n defnyddio cadair olwyn neu sydd â phroblemau symudedd eraill, (b) bod â digon o seddi addas, ac (c) wedi eu dylunio i ddiwallu anghenion pob unigolyn gan gynnwys y rhai sydd â namau corfforol, synhwyrdd a gwybyddol.	• Bydd darparwyr gwasanaethau'n sicrhau bod patrwm a chynllun y mannau tu allan a'r mynediad atynt yn unol â'r datganiad diben ac anghenion unigolion a'u bod yn hwylus i bobl eu cyrraedd. • Gall pobl gyrraedd y mannau tu allan yn annibynnol a/neu gyda chymorth os bydd gofyn. Ystyrir a oes angen: ○ addasiadau er mwyn i bobl eu cyrraedd; ○ llwybrau a phafin sy'n addas i ddefnyddwyr cadeiriau olwyn a sgwteri/offer; ○ diogelwch a gwarchodaeth i unigolion pan fyddant y tu allan; ○ digon o seddi i alluogi unigolion i orffwys / mwynhau bod yn yr awyr agored; ○ offer chwarae a hamdden; ○ mannau therapiwtig a synhwyrdd.

Rheoliad 50
Gofynion ychwanegol – lifft i deithwyr 50. Pan fo'r llefydd a ddefnyddir ar gyfer darparu'r gwasanaeth ar fwy nag un llawr a bod hyn yn gyson â'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth, rhaid i lifft i deithwyr fod ar gael.

1.11 Y gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau gyda golwg ar gyflenwadau, hylendid, iechyd a diogelwch a meddyginiaethau (Rhan 13)

Bwriad Rhan 13 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael cymorth gan wasanaeth sydd:

- â digon o gyflenwadau ar gyfer eu hanghenion gofal a chymorth;
- â systemau diogel ar gyfer rheoli meddyginiaethau;
- yn nodi ac yn lliniaru risgiau i iechyd a diogelwch;
- yn hybu arferion hylan ac yn rheoli risg haint.

Rheoliad 51	Canllawiau
Cyflenwadau 51. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod cyflenwadau ar gael o nifer digonol ac o fath addas i gyflenwi'r gwasanaeth yn effeithiol ac i ddiwallu anghenion gofal a chymorth yr unigolion.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod cyflenwadau ar gael sy'n berthnasol i nifer yr unigolion ac i'w hanghenion er mwyn eu helpu i gyflawni eu canlyniadau personol. • Rhoddir cymorth i unigolion gael gafael ar gyflenwadau personol os bydd hynny'n berthnasol. • Bydd trefniadau ar waith i oruchwylio ac adolygu'r cyflenwadau sy'n ofynnol Bydd hyn yn cynnwys cynlluniau wrth gefn rhag argyfwng.

Rheoliad 52	Canllawiau
Hylendid a rheoli heintiau 52.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau yn eu lle i sicrhau—	• Bydd polisïau a gweithdrefnau ar waith sy'n hybu hylendid ac yn rhoi sylw i'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol er enghraifft: ○ trin bwyd;

(a) safonau hylendid boddhaol wrth gyflenwi'r gwasanaeth; (b) bod gwastraff cyffredinol a chlinigol yn cael ei waredu'n briodol. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisïau a gweithdrefnau yn eu lle ar gyfer rheoli heintiau a lleihau heintiau rhag lledaenu a rhaid iddo sicrhau y darperir y gwasanaeth yn unol â'r polisïau hyn a'r gweithdrefnau hyn.	○ golchi dwylo; ○ trefniadau glanhau a golchi dillad (lle byd y rheini'n berthnasol) • Rhaid i'r staff fod yn ymwybodol o'r polisïau a'r gweithdrefnau sy'n berthnasol i'w rôl a rhaid eu hyfforddi i ddeall arferion gweithio diogel i sicrhau hylendid. • Mewn gwasanaethau sy'n seiliedig ar lety: ○ bydd rhaglenni glanhau ar waith sy'n briodol i'r gofal a'r cymorth a ddarperir a bydd digon o staff ac offer ar gael i sicrhau bod y drefn hon yn cael ei chynnal; ○ bydd systemau'n cael eu sefydlu i fonitro lefelau glendid ac i gymryd camau os gwelir bod diffygion. • Mewn gwasanaethau sy'n seiliedig ar lety, bydd systemau ar waith i oruchwyllo a monitro safonau hylendid. • Darperir offer i gynnal safonau hylendid uchel (yn berthnasol i'r datganiad diben), er enghraifft: ○ mewn cartrefi gofal, cyfleusterau golchi dillad a golchi dwylo sydd ar gael yn hwylus ac wedi'u lleoli'n briodol; ○ ym mhob gwasanaeth, bod dillad gwarchod, menyg a ffedogau ar gael; ○ bod gan y darparwr gwasanaethau bolisïau a gweithdrefnau ar waith sy'n adlewyrchu gofynion yr awdurdodau rheoleiddio perthnasol er mwyn sicrhau iechyd a diogelwch unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, staff ac ymwelwyr. • Bydd gweithdrefnau ar gyfer rheoli gwastraff peryglus yn cyflawni gofynion perthnasol deddfwriaeth a chanllawiau Iechyd a Diogelwch. • Mae polisïau a gweithdrefnau ar waith i atal heintiau ac i atal heintiau rhag lledaenu, yn unol ag unrhyw ddeddfwriaeth a chanllawiau cenedlaethol cyfredol. Bydd hyn yn cynnwys:
--	--

	○ ymdrin â gwastraff clinigol a'i waredu'n ddiogel; ○ ymdrin â gollyngiadau; ○ darparu dillad gwarchod; ○ golchi dwylo (nid yw'r rhestr hon yn cynnwys popeth). • Rhaid i'r staff fod yn ymwybodol o'r polisïau a'r gweithdrefnau a rhaid eu hyfforddi i ddeall arferion gweithio diogel er mwyn atal heintiau. • Bydd yr offer a ddarperir ar gyfer glanhau a dadhalogi'n unol â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol sy'n berthnasol i'r datganiad diben. Bydd: ○ yn hawdd cael gafael arno; ○ bydd yn cael ei lanhau a'i ddadhalogi ar ôl ei ddefnyddio bob tro'n unol â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol a chyfarwyddiadau'r gweithgynhyrchwyr.
--	---

Rheoliad 53	Canllawiau
Iechyd a diogelwch 53. Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau bod unrhyw risgiau i iechyd a diogelwch unigolion yn cael eu nodi a'u lleihau i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol.	• Rhaid i'r darparwr gwasanaethau sicrhau bod yr eiddo'n cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth a'r canllawiau cyfredol gyda golwg ar iechyd a diogelwch, diogelwch rhag tân, iechyd yr amgylchedd ac unrhyw safonau a bennir gan yr asiantaeth safonau bwyd. Dyma ambell enghraifft: ○ gofynion ynghylch tymheredd diogel dŵr; ○ gosod rhwystrau ar ffenestri; ○ gwagio'r adeilad adeg tân a driliau gwagio; ○ gwaredu gwastraff clinigol yn ddiogel; ○ storio, paratoi bwyd yn ddiogel ○ cynnal asesiadau risg iechyd a diogelwch yn rheolaidd ar yr eiddo gan gynnwys y gerddi a'r offer. • Pan welir bod angen gwelliannau, gweithredir ar hynny'n unol â lefel y risg.

	Os bydd hynny'n berthnasol, bydd y darparwr gwasanaethau'n gweithredu ar sail barn cyrff allanol megis y gwasanaeth tân, yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch, Iechyd yr Amgylchedd a chyrff eraill sy'n cyhoeddi canllawiau arferion gorau sy'n berthnasol i'r gwasanaeth a ddarperir.
--	---

Rheoliad 54	Canllawiau
Meddyginiaethau 54.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau yn eu lle i sicrhau bod meddyginiaethau yn cael eu storio a'u gweinyddu'n ddiogel. (2) Rhaid i'r trefniadau hyn gynnwys y trefniadau ar gyfer— (a) cynnal cyflenwad digonol o feddyginiaethau; (b) archebu, ailarchebu, cofnodi, trin a gwaredu meddyginiaethau yn effeithiol; (c) archwilio storio a gweinyddu meddyginiaethau yn rheolaidd. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle mewn perthynas â storio a gweinyddu meddyginiaethau yn ddiogel a rhaid iddo sicrhau y darperir y gwasanaeth yn unol â'r polisi hwn a'r gweithdrefnau hyn.	- Bydd polisi a gweithdrefnau ar waith ar gyfer meddyginiaethau sy'n unol ag unrhyw ddeddfwriaeth gyfredol a'r canllawiau cenedlaethol. Rhaid i hyn gynnwys fan leiaf y systemau sydd ar waith i reoli a goruchwyllo archebu, ail-archebu, storio, gweinyddu (gan gynnwys cuddweinyddu), cofnodi a gwaredu meddyginiaethau. - Bydd trefniadau ar waith i gynorthwyo'r unigolyn i reoli ei feddyginiaeth yn annibynnol, ac i hybu hynny, gan gynnwys cysylltu â gweithwyr proffesiynol perthnasol er mwyn galluogi hyn. - Cyn rheoli, gweinyddu neu gynorthwyo unigolion i reoli eu meddyginiaeth eu hunain, bydd staff yn cael hyfforddiant a byddant yn gymwys i wneud hynny. - Bydd systemau ar waith i sicrhau bod trefniadau rheoli meddyginiaethau'n cael eu goruchwyllo a'u harchwilio. - Os bydd staff yn ysgwyddo tasgau dirprwyedig gan weithwyr proffesiynol eraill i reoli meddyginiaethau, bydd hyn yn gyson ag unrhyw ganllawiau cenedlaethol cyfredol a/neu godau ymarfer proffesiynol.

1.12 Gofynion eraill ar ddarparwyr gwasanaethau (Rhan 14)

Bwriad Rhan 14 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolion yn cael eu gwarchod gan wasanaeth sy'n gweithio'n rhagweithiol i sicrhau bod yn cael gofal a chymorth ac i warchod eu hawliau drwy:

- gadw cofnodion cywir sydd ar gael iddynt hwy a'u cynrychiolwyr;
- cyfathrebu â'r cyrff rheoleiddio perthnasol ac asiantaethau statudol lle bydd pryderon a digwyddiadau arwyddocaol yn effeithio ar unigolion.
- sicrhau gwasanaeth agored a thryloyw drwy hybu polisi a gweithdrefn gwyno hawdd i bobl eu defnyddio;
- cefnogi staff i godi pryderon am y gwasanaeth drwy weithdrefnau chwythu chwiban;
- dangos eu bod yn yn dysgu yn sgil pryderon a chwynion er mwyn gwella'r gwasanaeth.

Rheoliad 55	Canllawiau
Cofnodion 55.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gadw a chynnal y cofnodion a bennir yn Rhan 1 o Atodlen 2 mewn cysylltiad â phob man y darperir y gwasanaeth ynddo, ohono neu mewn perthynas ag ef. (2) Pan fo'r darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru i ddarparu gwasanaeth cartref gofal, gwasanaeth llety diogel neu wasanaeth canolfan breswyl i deuluoedd, rhaid i'r darparwr gwasanaeth hefyd gadw a chynnal y cofnodion a bennir yn Rhan 2 o Atodlen 2 mewn cysylltiad â phob man y darperir y gwasanaeth hwnnw ynddo. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— - sicrhau bod cofnodion sy'n ymwneud ag unigolion yn gywir ac yn gyfredol; - cadw pob cofnod yn ddiogel; - gwneud trefniadau er mwyn i'r cofnodion barhau i gael eu cadw'n ddiogel os bydd y gwasanaeth yn cau;	• Bydd polisi a gweithdrefnau ar waith ar gyfer rheoli cofnodion. • Bydd y staff yn ymwybodol o'r polisi ac yn deall yn glir y gweithdrefnau ar gyfer rheoli cofnodion. Bydd hyn yn cynnwys hyfforddiant ym maes gwarchod gwybodaeth a'r camau i'w cymryd pan fydd perygl i wybodaeth bersonol gael ei datgelu. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n cadw'r holl gofnodion sy'n ofynnol er mwyn amddiffyn unigolion a chynnal y gwasanaeth yn effeithlon yn unol â'r hyn a bennir yn atodlen 2 o'r Rheoliadau. • Mewn gwasanaethau cartrefi gofal sy'n lletya plant: ○ cedwir cofnod parhaol, preifat a diogel o hanes y plentyn, cynlluniau addysgol, cynnydd a chyflawniadau, unrhyw ddatganiad o anghenion addysgol arbennig; ○ caiff y plentyn a rhieni'r plentyn weld y cofnod fel sy'n briodol ac yn unol ag unrhyw ofynion cyfreithiol cyfredol neu orchmynion llys sydd ar waith.

(d) yn achos cofnodion am blentyn sy'n cael ei letya mewn gwasanaeth cartref gofal i blant, sicrhau bod y cofnodion yn cael eu dosbarthu i'r awdurdod lleoli pan fo'r gwasanaeth yn peidio â chael ei ddarparu; (e) gwneud y cofnodion ar gael i'r rheoleiddiwr gwasanaethau ar gais; (f) cadw cofnodion sy'n ymwneud ag oedolion am dair blynedd o ddyddiad y cofnod diwethaf; (g) cadw cofnodion sy'n ymwneud â phlant am bymtheng mlynedd o ddyddiad y cofnod diwethaf, oni bai bod y cofnodion yn cael eu dychwelyd i'r awdurdod lleoli yn unol ag is-baragraff (d); (h) sicrhau bod unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth— (i) yn gallu cael mynediad i'w cofnodion; a (ii) yn cael eu gwneud yn ymwybodol eu bod yn gallu cael mynediad i'w cofnodion.	• Bydd pob cofnod yn cael ei gadw'n ddiogel, yn cael ei ddiweddarau a bydd trefn dda arno. Bydd y cofnodion yn cael eu paratoi, eu cynnal a'u defnyddio yn unol â deddfwriaeth diogelu data a gofynion statudol eraill ac fe'u cedwir am y cyfnod sy'n ofynnol yn unol â Rheoliad 49(3)(f) a (g) o'r rheoliadau. • Bydd cofnodion yn cael eu cadw'n ddiogel, gan gynnwys cadw cofnodion electronig o dan warchodaeth cyfrinair. • Bydd unigolion, eu gofalwyr neu eu cynrychiolwyr a'r staff yn cael gweld eu cofnodion a'r wybodaeth a gedwir amdanynt gan y darparwr gwasanaethau'n unol â Deddf Diogelu Data 1998, ac unrhyw ofynion cyfreithiol cyfredol eraill.
---	--

Rheoliad 56	Canllawiau
Hysbysiadau 56.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaethau am y digwyddiadau a bennir yn Rhannau 1 a 2 o Atodlen 3. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu lechyd Cyhoeddus Cymru am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 3 o Atodlen 3. (3) Pan fo'r darparwr gwasanaeth yn darparu gwasanaeth cartref gofal i blant, rhaid i'r darparwr— (a) hysbysu'r awdurdod lleoli am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 3; (b) hysbysu'r awdurdod lleol ar gyfer yr ardal y mae'r	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau drefniadau priodol ar waith i hysbysu'r awdurdod perthnasol am y digwyddiadau a restrir yn Atodlen 3 o'r Rheoliadau. • Hysbysir yr awdurdod yn ddi-oed, fel rheol o fewn 24 awr i'r digwyddiad. • Gyda golwg ar Atodlen 3 (18) a (35), bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r rheoleiddiwr am unrhyw ddamwain, anaf neu salwch i unigolyn y mae gofyn, ym marn resymol gweithiwr gofal iechyd proffesiynol, iddo gael triniaeth ar eu cyfer gan y gweithiwr gofal iechyd proffesiynol hwnnw, neu gan weithiwr arall, ac sydd wedi neu a allai fod wedi arwain at: ○ niwed neu nam (naill ai'n barhaol neu un sy'n debygol o bara'n hwy

cartref ynddi am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 5 o Atodlen 3; (c) hysbysu'r swyddog heddlu priodol am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 6 o Atodlen 3; (d) hysbysu'r bwrdd ieuchyd y mae'r cartref yn ei ardal am y digwyddiadau a bennir yn Rhan 7 o Atodlen 3. (4) Rhaid i'r hysbysiadau sy'n ofynnol gan baragraffau (1) i (3) gynnwys manylion y digwyddiad. (5) Oni nodir fel arall, rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn ddi-oed ac yn ysgrifenedig. (6) Rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn y modd a'r ffurf sy'n ofynnol gan y rheoleiddiwr gwasanaethau. (7) Yn y rheoliad hwn, ystyr "Iechyd Cyhoeddus Cymru" yw'r ymddiriedolaeth GIG a sefydlwyd gan Orchymyn Ymddiriedolaeth Gwasanaeth Iechyd Gwladol Iechyd Cyhoeddus Cymru (Sefydlu) 2009.	na 28 niwrnod) i swyddogaethau synhwyrdd, symudol neu ddeallusol yr unigolyn. ○ newidiadau i strwythur corff yr unigolyn, ○ bod yr unigolyn yn cael poen am gyfnod maith neu niwed seicolegol am gyfnod maith, neu ○ farwolaeth neu gwtogi ar ddisgwyliad oes yr unigolyn. • Gyda golwg ar Atodlen 3 (21). Bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r rheoleiddiwr am unrhyw ddigwyddiadau sy'n ei atal, neu a allai ei atal rhag parhau i ddarparu'r gwasanaeth yn ddiogel. Mae hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ nifer annigonol o staff sydd wedi'u cymhwyso a'u hyfforddi'n ddigonol ac sy'n fedrus, yn hyfedr ac yn brofiadol ar gael i weithio yn y gwasanaeth, ○ tarfu ar y cyflenwad trydan, nwy, dŵr neu garthffosiaeth yn yr eiddo sydd ym mherchnogaeth y darparwr gwasanaethau neu a ddefnyddir ganddo at ddibenion darparu'r gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio, a'r tarfu hwnnw wedi para'n hwy na chyfnod di-dor o 24 awr. ○ difrod ffisegol i'r eiddo sydd ym mherchnogaeth y darparwr gwasanaethau neu a ddefnyddir ganddo at ddibenion darparu'r gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio sydd wedi, neu sy'n debygol o amharu ar y gofal a'r cymorth a roddir i unigolion, ○ system gwresogi eiddo sydd ym mherchnogaeth y darparwr gwasanaethau neu a ddefnyddir ganddo at ddibenion darparu'r gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio wedi methu neu'n ddiffygiol a'r methiant neu'r diffyg hwnnw wedi para'n hwy na chyfnod di-dor o 24 awr. ○ methiant neu ddiffyg ar system gwresogi eiddo sydd ym mherchnogaeth y darparwr gwasanaethau neu a ddefnyddir ganddo at ddibenion darparu'r gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio, a'r methiant neu'r diffyg hwnnw wedi para'n hwy na chyfnod di-dor o 24 awr.
--	--

Rheoliad 57	Canllawiau
Hysbysu mewn cysylltiad â phlant sy'n cael eu derbyn i fan, neu ei ryddhau o fan, y darperir llety i blant ynddo 57.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru i ddarparu— (a) gwasanaeth cartref gofal sy'n darparu llety i blant (y cyfeirir ato yn y rheoliad hwn fel “gwasanaeth cartref gofal i blant”), neu (b) gwasanaeth llety diogel. (2) Yn y rheoliad hwn, mae cyfeiriadau at “y llety” yn gyfeiriadau at y man y mae gwasanaeth cartref gofal i blant neu wasanaeth llety diogel wedi ei ddarparu ynddo. (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth hysbysu, yn ddi-oed, yr awdurdod lleol ar gyfer yr ardal y mae'r llety ynddi, am bob plentyn sy'n cael ei dderbyn i'r llety ac am bob plentyn sy'n cael ei ryddhau o'r llety. (4) Nid yw'n ofynnol i'r darparwr gwasanaeth hysbysu'r awdurdod lleol ym mharagraff (3) os yr awdurdod lleol hwnnw yw'r awdurdod lleoli ar gyfer y plentyn o dan sylw hefyd. (5) Rhaid i hysbysiad o dan y rheoliad hwn fod yn ysgrifenedig a rhaid iddo ddatgan— (a) enw a dyddiad geni'r plentyn; (b) a yw llety wedi ei ddarparu i'r plentyn o dan adran 76 neu 77 o Ddeddf 2014 neu, yn achos plentyn a leolir gan awdurdod lleol yn Lloegr, a yw llety yn cael ei ddarparu i'r plentyn o dan adran 20 neu 21 o Ddeddf	• Bydd y canlynol yn berthnasol gyda golwg ar Atodlen 3 (31) (43) (45) (47). Bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r awdurdodau perthnasol am unrhyw ddigwyddiad o gamfanteisio'n rhywiol ar blant neu amheuaeth o gamfanteisio'n rhywiol ar blant. Bydd hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ pan fydd plentyn y gwelwyd bod perygl i rywun gamfanteisio'n rhywiol arno'n mynd ar goll; ○ pan fydd plentyn yn riportio digwyddiad sy'n awgrymu y gall fod yn dioddef cam-fanteisio rhywiol; ○ pan fydd rheswm dros gredu y gall rhywun fod yn camfanteisio'n rhywiol ar blentyn. • Os bydd plentyn y gwelwyd bod perygl i rywun gam-fanteisio'n rhywiol arno'n mynd ar goll, dim ond un hysbysiad a wneir o dan Atodlen 3 (31) (43) (45)(47). • Bydd y canlynol yn berthnasol gyda golwg ar Atodlen 3 (32) (41) (46). Bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r awdurdodau perthnasol am unrhyw sefyllfa lle bydd plentyn a letyir yn mynd ar goll neu'n absennol heb esboniad. Bydd hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ Os bydd lleoliad plentyn neu'r rheswm dros ei absenoldeb yn anhysbys a bod achos dros boeni yn ei gylch oherwydd ei fod yn agored i niwed neu fod perygl iddo ef ei hun neu i bobl eraill. Bydd y pwynt pan fydd y cartref yn dechrau poeni ac yn cymryd camau, gan gynnwys riportio bod y plentyn ar goll wrth yr heddlu'n amrywio, a dibynnu ar asesiad risg unigol y plentyn.

Plant 1989; (c) a yw'r plentyn yn ddarostyngedig i orchymyn gofal neu orchymyn goruchwyllo o dan adran 31 o Ddeddf Plant 1989; (d) manylion cyswllt— (i) awdurdod lleoli'r plentyn; a (ii) y swyddog adolygu annibynnol a benodir ar gyfer achos y plentyn; ac (e) a oes gan y plentyn ddatganiad anghenion addysgol arbennig neu gynllun addysg, iechyd a gofal ac, os felly, fanylion yr awdurdod lleol a chanddo gyfrifoldeb am gynnal y datganiad anghenion addysgol arbennig neu'r cynllun addysg, iechyd a gofal. (6) Yn y rheoliad hwn, mae i "cynllun addysg, iechyd a gofal" yr ystyr a roddir i "EHC plan" yn adran 37(2) (cynlluniau addysg, iechyd a gofal) o Ddeddf Plant a Theuluoedd 2014.	
--	--

Rheoliad 58	Canllawiau
Hysbysu mewn cysylltiad â marwolaeth plentyn sy'n cael ei letya mewn cartref diogel i blant 58.—(1) Mae'r rheoliad hwn yn gymwys pan fo plentyn y darperir gwasanaeth llety diogel() iddo yn marw. (2) Mae unrhyw ofynion a osodir gan y rheoliad hwn yn gymwys i ddarparwr gwasanaeth y gwasanaeth llety diogel a oedd yn darparu llety i'r plentyn ar adeg ei farwolaeth. (3) Os yw'r rheoliad hwn yn gymwys, rhaid i'r darparwr gwasanaeth yn ddi-oed hysbysu— (a) swyddfa briodol y rheoleiddiwr gwasanaethau;	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r awdurdodau perthnasol am farwolaeth plentyn a letyir mewn cartref plant diogel yn unol â rheoliad 58. • Bydd y rheoliad hwn ynghylch hysbysu'n berthnasol i ddarparwyr gwasanaethau llety diogel a chartrefi gofal lle y lletyir plant. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n hysbysu'r awdurdod lleol yn yr ardal lle mae'r llety diogel neu gartref gofal wedi'i leoli pan fydd plentyn yn symud i mewn i'r gwasanaeth neu'n ymadael ag ef. • Rhaid i'r hysbysiad gynnwys y wybodaeth a restrir yn rheoliad 58(5).

- (b) yr awdurdod lleoli;
- (c) yr awdurdod lleol y mae'r gwasanaeth llety diogel yn ei ardal;
- (d) y Bwrdd Iechyd Lleol y mae'r gwasanaeth llety diogel yn ei ardal;
- (e) Ombwdsmon Carchardai a Phrofiannaeth Cymru a Lloegr ("yr OCPH"); ac
- (f) rhiant y plentyn neu'r person a chanddo gyfrifoldeb rhiant dros y plentyn.

(4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ganiatáu i'r OCPH ymchwilio i'r farwolaeth drwy—

- (a) rhoi i'r OCPH fynediad i—
 - (i) mangre'r gwasanaeth; a
 - (ii) dogfennau a chofnodion y gwasanaeth;
- (b) caniatáu i'r OCPH fynd â chopïau, o'r fangre, o unrhyw ddogfennau neu gofnodion y ceir mynediad iddynt o dan is-baragraff (a)(ii) ar yr amod bod gan yr OCPH drefniadau diogel ar gyfer gwneud hynny; ac
- (c) os byddant yn cydsynio, ganiatáu i'r OCPH gyfweld yn breifat ag unrhyw blant, rhieni (neu bersonau a chanddynt gyfrifoldeb rhiant) neu berthnasau, neu bersonau sy'n gweithio yn y gwasanaeth.

(5) Rhaid i hysbysiad o dan y rheoliad hwn—

- (a) cynnwys manylion—
 - (i) amgylchiadau'r farwolaeth;
 - (ii) y personau, y cyrff neu'r sefydliadau eraill (os oes rhai) y mae'r darparwr gwasanaeth wedi eu hysbysu neu'n bwriadu eu hysbysu; a
 - (iii) unrhyw gamau gweithredu y mae'r darparwr gwasanaeth wedi eu cymryd neu'n bwriadu eu cymryd o ganlyniad i'r farwolaeth;
- (b) cael ei wneud neu ei gadarnhau yn ysgrifenedig.

(6) Yn y rheoliad hwn, mae cyfeiriadau at yr OCPH yn cynnwys person sydd wedi ei benodi gan, neu sy'n gweithio ar ran, yr OCPH at ddibenion ymchwiliad o dan baragraff (2).	
---	--

Rheoliad 59	Canllawiau
Gwrthdaro buddiannau (gan gynnwys gwaharddiadau) 59.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau yn eu lle i nodi, cofnodi a rheoli achosion posibl o wrthdaro buddiannau. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau nad yw person a chanddo fuddiant ariannol mewn gwasanaeth cartref gofal yn gweithredu fel ymarferydd meddygol ar gyfer unrhyw unigolyn y darperir y gwasanaeth hwnnw ar ei gyfer.	• Bydd y darparwr gwasanaethau'n cynnal systemau priodol ac yn cymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod gwrthdaro gwirioneddol neu wrthdaro ymddangosiadol rhwng buddiannau'n cael eu nodi, eu hatal a'u cofnodi'n agored. • Os bydd gan ymarferydd meddygol fudd ariannol mewn gwasanaeth cartref gofa, ni chaiff yr ymarferydd weithredu fel ymarferydd meddygol ar ran unigolyn sy'n cael gofal gan y gwasanaeth. Bydd budd ariannol yn cynnwys: ◦ bod yn berchen ar y sefydliad darparu neu'n bartner neu'n gyfarwyddwr arno; ◦ bod yn gyfranddaliwr neu'n dal stociau yn y sefydliad darparu; ◦ yn cael cyflog neu unrhyw fudd/tâl ariannol arall gan y sefydliad darparu

Rheoliad 60	Canllawiau
Polisi a gweithdrefn gwyno 60.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael polisi cwyno yn ei le a sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei weithredu yn unol â'r polisi hwnnw. (2) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau effeithiol yn	• Bydd gan y darparwr gwasanaethau bolisi cwyno syml a hawdd ei ddefnyddio sy'n cynnwys cam datrys anffurfiol a bydd yn esbonio - ◦ at bwy y dylid mynd i drafod pryder/cwyn; ◦ sut y gellir helpu unigolion i wneud cwyn; ◦ lle bydd honno ar gael, gwybodaeth am gael gafael ar eiriolaeth annibynnol;

eu lle ar gyfer ymdrin â chwynion gan gynnwys trefniadau ar gyfer— (a) nodi cwynion ac ymchwilio iddynt; (b) rhoi ymateb priodol i berson sy'n gwneud cwyn, os yw'n rhesymol ymarferol cysylltu â'r person hwnnw; (c) sicrhau bod camau gweithredu priodol yn cael eu cymryd yn dilyn ymchwiliad; (d) cadw cofnodion sy'n ymwneud â'r materion yn is-baragraffau (a) i (c). (3) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddarparu crynodeb o gwynion, ymatebion a chatau gweithredu dilynol i'r rheoleiddiwr gwasanaethau o fewn 28 o ddiwrnodau i gael cais i wneud hynny. (4) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth— (a) dadansoddi gwybodaeth sy'n ymwneud â chwynion a phryderon; a (b) rhoi sylw i'r dadansoddiad hwnnw, gan nodi unrhyw feysydd i'w gwella.	○ sut yr ymdrinnir â hyn; ○ camau'r broses a'r amserlen. • Bydd y polisi a'r gweithdrefnau ar fformat hawdd ei ddarllen, rhoddir cyhoeddusrwydd da iddynt, byddant ar gael yn rhwydd ag yn hwylus i unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, i'w teuluoedd, i bobl arwyddocaol eraill, i ymwelwyr, staff, ac i bobl eraill sy'n gweithio yn y gwasanaeth. • Bydd gwybodaeth am lwybrau cwyno eraill yn cael ei chynnwys i helpu achwynwyr os na fyddant yn fodlon ar y camau a gymerir gan y darparwr gwasanaethau. Er enghraifft, gweithdrefn gwyno'r awdurdod comisiynu, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac, yn achos plant, Comisiynydd Plant Cymru. • Bydd unigolion yn gallu cwyno yn ysgrifenedig neu ar lafar wrth y staff a dylid cydnabod y cwynion hyn oni fyddant yn ddiennw. • Bydd staff yn ymwybodol o'r polisi cwyno ac yn deall sut mae ymateb yn briodol i gwynion. • Bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod unrhyw sylwadau neu gwynion yn cael eu cadarnhau, yn cael sylw'n ddi-oed a bod yr achwynydd yn cael gwybod am unrhyw ddatblygiadau. • Rhaid sicrhau cydsyniad a chyfrinachedd drwy gydol y broses gwyno oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu bod angen datgelu gwybodaeth, er enghraifft ystyriaethau ynghylch diogelu. • Ni fydd unigolion yn dioddef gwahaniaethu annheg, anfantais, ac ni roddir y gorau i ddarparu gwasanaeth na chyfyngu ar wasanaeth a ddarperir oherwydd iddynt gyflwyno sylwadau neu gwynion. • Bydd systemau ar waith i sicrhau bod yr holl gwynion yn cael eu harchwilio ar unwaith. Bydd hyn yn cynnwys y canlynol:
---	---

	○ cynnal adolygiad i bennu lefel yr archwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys cyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal archwiliad. Gallai hyn gynnwys y rheoleiddwyr neu dimau diogelu'r awdurdod lleol. ○ os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredir ar y rhain ar unwaith. • Bydd gan staff a phobl eraill sy'n ymwneud ag ymchwilio i gwynion y lefel gywir o wybodaeth a sgiliau. Dylent ddeall proses gwyno'r darparwr gwasanaethau a bod yn gyfarwydd ag unrhyw ganllawiau cyfredol cysylltiedig. • Cedwir cofnodion o gwynion a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau. • Bydd camau ymateb a gymerir yn cael eu riportio o fewn y trefniadau llywodraethu.
--	--

Rheoliad 61	Canllawiau
Chwythu'r chwiban 61.—(1) Rhaid i'r darparwr gwasanaeth gael trefniadau yn eu lle i sicrhau bod pob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) yn gallu codi pryderon am faterion a all effeithio'n andwyol ar iechedd, diogelwch neu lesiant unigolion y darperir y gwasanaeth ar eu cyfer. (2) Rhaid i'r trefniadau hyn gynnwys— (a) cael polisi chwythu'r chwiban yn ei le a gweithredu yn unol â'r polisi hwnnw, a (b) sefydlu trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth i godi pryderon o'r fath.	• Bydd polisi a gweithdrefnau chwythu chwiban ar waith. Bydd hyn yn cynnwys: ○ y weithdrefn ar gyfer codi rhywbeth sy'n destun pryder; ○ y camau diogelu sydd ar waith i staff sy'n codi rhywbeth sy'n destun pryder; ○ sut yr ymchwilir i bryderon. • Bydd y staff yn gwybod sut mae codi pryderon, byddant wedi cael hyfforddiant ynglŷn â sut i wneud hyn a bydd mecanweithiau a chymorth ar gael i'w galluogi yn hyn o beth. • Bydd angen sicrhau cydsyniad a chyfrinachedd drwy gydol y broses ymchwilio oni fydd rhwymedigaethau proffesiynol neu statudol sy'n golygu bod angen datgelu gwybodaeth, megis ystyriaethau ynghylch diogelu.

(3) Rhaid i'r darparwr sicrhau bod y trefniadau sy'n ofynnol o dan y rheoliad hwn yn cael eu gweithredu'n effeithiol.

(4) Pan godir pryder, rhaid i'r darparwr gwasanaeth sicrhau—

- (a) yr ymchwilir i'r pryder;
- (b) y cymerir camau priodol yn dilyn ymchwiliad;
- (c) y cedwir cofnod o'r ddau bwynt uchod.

- Ni fydd unigolion yn dioddef gwahaniaethu annheg nac anfantais yn sgil mynegi eu pryderon.
- Dilynir trywydd pob honiad o gam-drin a phob digwyddiad o gam-drin yn ddi-oed yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r darparwr gwasanaethau a'r trefniadau diogelu lleol.
- Bydd systemau ar waith i sicrhau bod pob pryder yn cael ei ystyried yn ddi-oed yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r darparwr gwasanaethau. Bydd hyn yn cynnwys:
 - cynnal adolygiad i bennu lefel yr archwiliad a'r camau y bydd gofyn eu cymryd ar unwaith, gan gynnwys cyfeirio'r achos at yr awdurdodau priodol er mwyn cynnal archwiliad. Gallai hyn gynnwys ceisio cyngor gan y rheoleiddwyr neu dimau diogelu'r awdurdod lleol.
 - os gwelir bod meysydd lle mae angen gwella neu lle mae'r gwasanaeth yn methu, gweithredir ar y rhain ar unwaith.
 - bydd gan staff a phobl eraill sy'n ymwneud ag ymchwilio i gwynion y lefel gywir o wybodaeth a sgiliau. Dylent ddeall y prosesau diogelu ac ymateb i bryderon.
- Cedwir cofnodion o bryderon a'u monitro i nodi tueddiadau a meysydd risg lle y gall fod angen cymryd camau. Bydd camau ymateb a gymerir yn cael eu riportio o fewn y trefniadau llywodraethu.

Pennod 2: Y gofynion ar Unigolion Cyfrifol (rhannau 15 i 19 o'r Rheoliadau)

Bwriad Rhannau 15 i 19 o'r Rheoliadau yw sicrhau bod unigolyn dynodedig ar lefel uwch briodol yn atebol am ansawdd y gwasanaeth a hefyd am gydymffurfio. Bydd y Rheoliadau'n gosod gofynion penodol ar yr unigolyn cyfrifol a bydd yn galluogi'r rheoleiddiwr i gymryd camau nid dim ond yn erbyn y darparwr gwasanaethau ond hefyd yn erbyn yr unigolyn cyfrifol oni chydymffurfir â'r gofynion rheoleiddiol.

Bydd yr unigolyn cyfrifol yn gyfrifol am **oruchwylio** rheolaeth y gwasanaeth ac am roi sicrwydd bod y gwasanaeth yn ddiogel, yn cael ei redeg yn dda ac yn cydymffurfio â'r rheoliadau. Bydd yr unigolyn cyfrifol yn gyfrifol am sicrhau bod gan y gwasanaeth reolwr, a digon o adnoddau a chefnogaeth. Ni fydd yr unigolyn cyfrifol yn gyfrifol am reolaeth o ddydd i ddydd y gwasanaeth (oni fydd hefyd yn rheolwr arno); y rheolwr fydd yn gyfrifol am hyn.

2.1 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol (Rhan 15)

Rheoliad 62	Canllawiau
Goruchwylio'r gwaith o reoli'r gwasanaeth 62. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol oruchwylio'r gwaith o reoli'r gwasanaeth, sy'n cynnwys cymryd y camau a ddisgrifir yn rheoliadau [63], [68] a [69].	- Bydd yr unigolyn cyfrifol yn dilyn y systemau a'r prosesau a ragnodwyd gan y darparwr gwasanaethau er mwyn galluogi goruchwyliaeth briodol dros reolaeth, ansawdd, diogelwch ac effeithiolrwydd y gwasanaeth. Bydd hyn yn cynnwys sicrhau bod y gwasanaeth yn gwneud y canlynol, ond nid hynny'n unig: - canolbwyntio ar les a chanlyniadau personol unigolyn; - sicrhau bod pobl yn gwrando ar unigolion; - ymateb yn gadarnhaol i unrhyw bryderon neu gwynion; - sicrhau nad yw unigolion yn cael eu rhoi mewn perygl diangen; - sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion; - cyflawni'r datganiad diben; - cyflogi nifer ddigonol o staff sydd wedi'u hyfforddi, sy'n gymwys ac yn fedrus i gyflawni eu rôl; - bod gan y gwasanaeth ddigon o adnoddau, cyfleusterau ac offer.

	• Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau i adolygu ac asesu sut mae'r rheolwr yn rhoi camau ar waith a nodwyd yng nghanfyddiadau adroddiadau sicrhau ansawdd mewnol ac arolygu allanol o fewn yr amserlenni a bennwyd. • Bydd llinellau atebolrwydd, dirprwyo a chyfrifoldeb clir ysgrifenedig rhwng yr unigolyn cyfrifol a'r rheolwr (heblaw mai'r rheolwr yw'r unigolyn cyfrifol hefyd). • Bydd trefniadau ar waith i'r rheolwr allu cysylltu'n uniongyrchol â'r unigolyn cyfrifol yn ogystal â'r cyfle i gyfarfod yn ffurfiol fel rhan o adolygiadau ansawdd yr unigolyn cyfrifol (heblaw mai'r rheolwr yw'r unigolyn cyfrifol hefyd). • Bydd trefniadau ar waith i sicrhau bod rheolwyr yn cael cymorth drwy eu goruchwyllo, eu hyfforddi a rhoi cyfle iddynt feddu ar sgiliau ar gyfer eu datblygiad proffesiynol sy'n gefn iddynt yn eu rôl.
--	---

Rheoliad 63	Canllawiau
Dyletswydd i benodi rheolwr 63.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol benodi person i reoli'r gwasanaeth. Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys os yw paragraff (2) yn gymwys. (2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os yw'r amodau a ganlyn wedi eu bodloni— (a) bod y darparwr gwasanaeth yn unigolyn; (b) bod y darparwr gwasanaeth yn bwriadu rheoli'r gwasanaeth; (c) bod y darparwr gwasanaeth yn addas i reoli'r	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod rheolwr yn cael ei benodi ac ar waith i reoli darparu'r gwasanaeth o ddydd i ddydd ar gyfer pob man y darperir y gwasanaethau ynddo, ohono neu mewn perthynas ag ef. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn dangos bod y rheolwr wedi'i benodi gyda diwydrwydd dyladwy ac yn unol â gofynion rheoliadau staff adran 27. • Os bydd rheolwr yn absennol am gyfnod hwy na thri mis, bydd y darparwr gwasanaethau'n sicrhau bod rheolwr â'r cymwysterau priodol, sy'n brofiadol ac yn hyfedr ac wedi'i gofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru ar waith i reoli'r gwasanaeth.

gwasanaeth; (d) bod y darparwr gwasanaeth wedi ei gofrestru fel rheolwr gofal cymdeithasol â Gofal Cymdeithasol Cymru; ac (e) bod y rheoleiddiwr gwasanaethau yn cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth. (3) At ddibenion paragraff (2)(c), nid yw'r darparwr gwasanaeth yn addas i reoli'r gwasanaeth oni bai bod gofynion rheoliad 34(2) (addasrwydd staff) yn cael eu bodloni mewn cysylltiad â'r darparwr gwasanaeth. (4) Nid yw'r ddyletswydd ym mharagraff (1) wedi ei chyflawni os yw'r person a benodir i reoli'r gwasanaeth yn absennol am gyfnod o fwy na thri mis.	
---	--

Rheoliad 64	Canllawiau
Gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr 64.—(1) Ni chaiff yr unigolyn cyfrifol benodi person i reoli'r gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny. (2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i reoli'r gwasanaeth oni bai bod gofynion rheoliad 34(2) (addasrwydd staff) yn cael eu bodloni mewn cysylltiad â'r person hwnnw.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod y rheolwr yn addas ac yn alluog i redeg y gwasanaeth yn unol â'i ddatganiad diben, ei nodau a'i amcanion. • Bydd hyn yn cynnwys sicrhau: ○ bod gan y rheolwr y cymwysterau priodol; ○ bod y rheolwr wedi cofrestru â Gofal Cymdeithasol Cymru; ○ bod y rheolwr yn brofiadol yn rheoli gwasanaethau gofal ac wrth ddarparu'r math o ofal a ddarperir; ○ bod yr archwiliad i gefndir darpar reolwyr yn cynnwys yr archwiliadau perthnasol sy'n ofynnol o dan y rheoliadau er mwyn galluogi'r unigolyn cyfrifol i deimlo'n ffyddiog bod yr unigolyn yn addas ac yn alluog i weithio gydag unigolion agored i niwed.

Rheoliad 65	Canllawiau
Cyfyngiadau ar benodi rheolwr ar gyfer mwy nag un gwasanaeth 65.—(1) Ni chaiff yr unigolyn cyfrifol benodi person i reoli mwy nag un gwasanaeth, oni bai bod paragraff (2) yn gymwys. (2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys os— (a) yw'r darparwr gwasanaeth wedi gwneud cais i'r rheoleiddiwr gwasanaethau i gael caniatâd i benodi rheolwr ar gyfer mwy nag un gwasanaeth, a (b) yw'r rheoleiddiwr gwasanaethau wedi ei fodloni o ran y trefniadau rheoli arfaethedig— (i) na fyddant yn cael effaith andwyol ar iechyd neu lesiant unigolion, a (ii) y byddant yn darparu goruchwyliaeth ddibynadwy ac effeithiol o bob gwasanaeth.	• O dan rai amgylchiadau, ceir penodi rheolwr i reoli mwy nag un gwasanaeth. Eithriad fydd hyn a rhaidd cytuno yn ei gylch ymlaen llaw â rheoleiddiwr y gwasanaeth. Rhaid i'r rheoleiddiwr fod yn fodlon: ○ na fydd dim effaith niweidiol ar iechyd, lles na chanlyniadau personol yr unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth; ○ y bydd y trefniant i sicrhau goruchwyliaeth ddibynadwy ac effeithiol dros bob gwasanaeth.

Rheoliad 66	Canllawiau
Dyletswydd i adrodd am benodi rheolwr i'r darparwr gwasanaeth 66. Wrth benodi rheolwr yn unol â rheoliad [63](1), rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi hysbysiad i'r darparwr gwasanaeth o— (a) enw'r person a benodir, a (b) y dyddiad y mae'r penodiad i gymryd effaith.	• Bydd gan yr unigolyn cyfrifol system y cytunwyd arni ar waith : ○ i hysbysu'r darparwr gwasanaethau am fanylion y penodiad; ○ i ddarparu'r wybodaeth am yr unigolyn a bennir yn y rheoliadau hyn; ○ i hysbysu rheoleiddiwr y gwasanaeth a Gofal Cymdeithasol Cymru pan benodir rheolwr newydd.

Rheoliad 67

Dyletswydd i adrodd am benodi rheolwr i reoleiddiwr y gweithlu a'r rheoleiddiwr gwasanaethau

67.—(1) Wrth benodi rheolwr yn unol â rheoliad [63](1), rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi hysbysiad i reoleiddiwr y gweithlu a'r rheoleiddiwr gwasanaethau o—

- (a) enw, dyddiad geni a rhif cofrestru Gofal Cymdeithasol Cymru y person a benodir, a
- (b) y dyddiad y mae'r penodiad i gymryd effaith.

(2) Mewn achos pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn a bod y rheoleiddiwr gwasanaethau wedi cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth, rhaid i'r darparwr gwasanaeth roi hysbysiad i reoleiddiwr y gweithlu o—

- (a) enw, dyddiad geni a rhif cofrestru Gofal Cymdeithasol Cymru y darparwr gwasanaeth, a
- (b) y dyddiad y mae'r darparwr gwasanaeth i reoli'r gwasanaeth ohono.

Rheoliad 68

Canllawiau

Y trefniadau pan fydd rheolwr yn absennol

68.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol ar unrhyw adeg pan nad oes rheolwr neu pan nad yw'r rheolwr yn bresennol yn y gwasanaeth.

(2) Os nad oes rheolwr neu os nad yw'r rheolwr yn bresennol yn y gwasanaeth am gyfnod o fwy nag 28 o ddiwrnodau, rhaid i'r unigolyn cyfrifol—

- (a) hysbysu'r darparwr gwasanaeth a'r rheoleiddiwr gwasanaethau, a
- (b) rhoi gwybod iddynt am y trefniadau sydd wedi eu rhoi yn eu lle ar gyfer rheoli'r gwasanaeth yn effeithiol.

- Bydd gan yr unigolyn cyfrifol strwythurau ar waith sy'n sicrhau os na fydd y rheolwr ar gael neu os bydd yn absennol am unrhyw reswm bod system ddirprwyo effeithiol a chymwys ar waith i ddaparu arweiniad o ddydd i ddydd sydd:
 - yn parhau i helpu unigolion i gyflawni eu canlyniadau personol;
 - yn cynnal diogelwch, ansawdd ac effeithiolrwydd y gwasanaeth;
 - yn sicrhau cyn lleied o darfu â phosibl ar unigolion sy'n cael y gwasanaeth; ac
 - yn sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio â'r rheoliadau.
- Os na fydd y rheolwr cofrestredig ar gael neu os bydd yn absennol am unrhyw reswm am fwy na 28 diwrnod, bydd yr unigolyn cyfrifol yn hysbysu rheoleiddiwr y gwasanaeth yn ysgrifenedig ac yn ddi-oed am y rheswm dros yr absenoldeb a'r trefniadau i ddaparu rheolwr yn ei le.

Rheoliad 69	Canllawiau
Ymweliadau 69.—(1) Yn achos gwasanaethau cartrefi gofal, gwasanaethau llety diogel a gwasanaethau canolfannau preswyl i deuluoedd, rhaid i'r unigolyn cyfrifol— (a) ymweld â phob man y mae'r unigolyn cyfrifol wedi ei ddynodi mewn cysylltiad ag ef, a (b) cwrdd â staff ac unigolion ym mhob man o'r fath. (2) Yn achos unrhyw wasanaethau rheoleiddiedig eraill, rhaid i'r unigolyn cyfrifol— (a) cwrdd ag aelodau o staff sydd wedi eu cyflogi i ddarparu gwasanaeth rheoleiddiedig ym mhob man y mae'r unigolyn cyfrifol wedi ei ddynodi mewn cysylltiad ag ef, ohono neu mewn perthynas ag ef, a (b) cwrdd ag unigolion y mae gwasanaeth rheoleiddiedig yn cael ei ddarparu ym mhob man o'r fath, ohono neu mewn perthynas ag ef. (3) Mae amllder ymweliadau a chyfarfodydd o'r fath i gael ei benderfynu gan yr unigolyn cyfrifol gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ond rhaid iddynt gael eu cynnal o leiaf bob mis.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn cynnal ymweliadau monitro â'r gwasanaethau'n bersonol a fydd yn cynnwys y canlynol: ○ sgwrsio, gyda chydsyniad ac yn breifat, ag unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'u cynrycholwyr (os yw hynny'n berthnasol) a staff. Ar gyfer gwasanaethau cymorth cartref, gallai hyn gynnwys ymweld ag unigolion yn eu cartref eu hunain. ○ archwilio'r eiddo, dethol cofnodion am ddigwyddiadau a chofnodion am unrhyw gwynion. • Diben y gweithgaredd hwn yw monitro perfformiad y gwasanaeth gyda golwg ar ei ddatganiad diben a llywio gwaith yr unigolyn cyfrifol wrth iddo oruchwylio ac adolygu ansawdd.

2.2 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau goruchwyliaeth effeithiol dros y gwasanaeth (Rhan 16)

Rheoliad 70	Canllawiau
Goruchwyllo digonolrwydd adnoddau 70.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol adrodd i'r darparwr gwasanaeth am ddigonolrwydd yr adnoddau sydd ar gael i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â'r gofynion ar ddarparwyr gwasanaethau yn Rhannau 3 i 14 o'r Rheoliadau hyn. (2) Rhaid i adroddiadau o'r fath gael eu gwneud yn chwarterol. (3) Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn a bod y rheoleiddiwr gwasanaethau wedi cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth yn unol â rheoliad [63](2).	• Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau a phrosesau ar waith sy'n darparu gwybodaeth am y gwasanaeth ac unrhyw feysydd lle y gall fod angen arsylwi/ystyriaeth fwy gofalus a/neu wella. Gallai hyn gynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ trosiant staff; ○ lefelau salwch staff; ○ cwynion; ○ materion diogelu; ○ adroddiadau arolygu gan reoleiddiwr y gwasanaeth, ○ canlyniadau arolygiadau a neu adroddiadau gan yr Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch, Yr Asiantaeth Safonau Bwyd a'r gwasanaeth tân. • Bydd y system hon yn galluogi'r unigolyn cyfrifol i rybuddio'r darparwr gwasanaethau ar frys os bydd gofyn os bydd y gwasanaeth: ○ yn methu â chydymffurfio â pholisïau a gweithdrefnau; ○ yn methu cyflawni neu roi sylw i faterion a godwyd mewn adroddiadau arolygu neu os na all wneud hynny; ○ yn darparu gwasanaeth nad yw wedi'i gynnwys yn y datganiad diben.

Rheoliad 71	Canllawiau
Adroddiadau eraill i'r darparwr gwasanaeth 71.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol, yn ddi-oed, adrodd i'r darparwr gwasanaeth— (a) am unrhyw bryderon ynghylch rheoli neu ddarparu'r gwasanaeth; (b) am unrhyw newidiadau sylweddol i'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei reoli neu ei ddarparu. (2) Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn a bod y rheoleiddiwr gwasanaethau wedi cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth yn unol â rheoliad [63](2).	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod systemau a phrosesau archwilio ar gyfer monitro'n ei alluogi i deimlo'n ffyddiog bod y gwasanaeth yn darparu gofal o safon uchel, yn cyflawni'r canlyniadau gorau posibl i bobl ac yn gwella lles yr unigolyn. • Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau a phrosesau ar waith i asesu, monitro a gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Bydd hyn yn cynnwys er enghraifft, archwiliadau, arolygon a thrafodaethau. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn hybu ac yn rhoi gwerth ar gyfranogaeth unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ac yn eu hannog yn frwd i rannu eu barn a'u profiadau drwy: ○ ddarparu systemau a phrosesau i'w galluogi i roi adborth am eu barn a'u profiadau o'r gwasanaeth ac awgrymiadau ar gyfer gwella ○ mynd ati'n frwd i geisio barn unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, a/neu eu cynrychiolwyr, eu staff, gweithwyr proffesiynol ar ymweliad a chomisiynwyr, am eu profiad o'r gofal a'r cymorth a ddarperir. • Dylai'r systemau a'r prosesau gael eu hadolygu'n barhaus i sicrhau eu bod yn galluogi'r unigolyn cyfrifol i weld ymhle y mae neu y gallai ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau fod dan fygythiad ac yna i ymateb yn briodol ac yn ddi-oed. • Gwrandewir ar bob adborth a'i gofnodi gan ymateb iddo fel sy'n briodol • Bydd meysydd dysgu yn sgil cwynion, diogelu a chwythu chwiban yn cael eu rhannu gyda'r staff i wella'r gwasanaeth ac i annog arferion diogel a thosturiol ym maes gofal a chymorth. • Dadansoddir gwybodaeth a gwneir argymhellion i'r darparwr gwasanaethau ynghylch sut/ymhle y gellir gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth.

	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn datblygu ac yn cynnal cysylltiadau a bydd ar gael yn hwylus i bobl y tu allan i'r gwasanaeth. Gallai'r rhain gynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ teuluoedd; ○ comisiynwyr; ○ rheoleiddwyr; ○ cyrff proffesiynol. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn paratoi ac yn cyflwyno adroddiadau i'r darparwr gwasanaethau sy'n adlewyrchu'n gywir yr arferion/digwyddiadau/achlysuron parhaus.
--	--

Rheoliad 72

Ymgysylltu ag unigolion ac eraill

72.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol wneud trefniadau ar gyfer cael safbwyntiau—

- (a) yr unigolion sy'n cael gofal a chymorth,
 - (b) unrhyw gynrychiolwyr yr unigolion hynny,
 - (c) yn achos plentyn y darperir llety iddo, yr awdurdod lleoli,
 - (d) comisiynwyr gwasanaethau, ac
 - (e) staff sy'n cael eu cyflogi yn y gwasanaeth,
- ar ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir a sut y gellir gwella hyn.

(2) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol adrodd am y safbwyntiau a geir i'r darparwr gwasanaeth er mwyn i'r safbwyntiau hyn allu cael eu hystyried gan y darparwr gwasanaeth wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth.

2.3 Y gofynion ar unigolion cyfrifol am sicrhau bod y gwasanaeth yn cydymffurfio (Rhan 17)

Rheoliad 73	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi digwyddiadau a chwynion 73. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle i gofnodi digwyddiadau, cwynion a materion y mae rhaid gwneud hysbysiadau yn eu cylch yn unol â rheoliadau [56] ac [80].	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod trefniadau addas ar waith ar gyfer cofnodi'r materion a restrir yn rheoliad 56 a 80. • Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau a phrosesau ar waith i sicrhau bod unrhyw gofnodion yn cael eu cadw, yn ddarllenadwy ac yn gywir.
Rheoliad 74	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle ar gyfer cadw cofnodion 74. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle mewn perthynas â chadw cofnodion, sy'n cynnwys systemau ar gyfer sicrhau bod cofnodion y mae'n ofynnol iddynt gael eu cadw gan reoliad [55] yn gywir ac yn gyflawn.	• Bydd y llwybr at gofnodion electronig yn ddiogel a bydd gan y staff godau mynediad unigol sy'n golygu bod modd dilyn trywydd archwilio clir pan fydd unigolyn yn cofnodi gwybodaeth ac yn ei diwygio.

Rheoliad 75	Canllawiau
Dyletswydd i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn gyfredol 75. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau'r darparwr gwasanaeth yn cael eu cadw'n gyfredol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben.	• Rhaid i'r polisïau a'r gweithdrefnau fod ar gael i'r staff ac ar gais i'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth, i'w cynrychiolwyr a lle bo hynny'n briodol i'r awdurdodau perthnasol sy'n eu lleoli a'r comisiynwyr. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau ar fformat priodol a darperir cymorth i helpu unigolion i'w deall. • Bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n unol ag unrhyw ddeddfwriaeth gyfredol a chanllawiau cenedlaethol. • Bydd y polisïau, y gweithdrefnau a'r arferion yn cael eu hadolygu a'u diweddarau yng ngoleuni newidiadau i arferion, deddfwriaeth sy'n newid ac argymhellion ynglŷn â'r arferion gorau, a hynny o leiaf unwaith y flwyddyn • Bydd cyfle i'r staff a'r unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth ymwneud â datblygu polisïau a gweithdrefnau. • Os bydd y datganiad diben yn newid, bydd y polisïau a'r gweithdrefnau'n cael eu hadolygu a'u diweddarau i adlewyrchu'r newidiadau. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod staff yn gallu cael gafael ar y polisïau a'r gweithdrefnau i'w helpu i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i unigolion a'u bod yn gwybod am y polisïau a'r gweithdrefnau hynny ac yn eu deall

2.4 Y gofynion ar unigolion cyfrifol gyda golwg ar fonitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth sy'n cael ei reoleiddio (Rhan 18)

Rheoliad 76	Canllawiau
Adolygiad o ansawdd y gofal 76.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol wneud trefniadau addas i sefydlu a chynnal system ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth. (2) Rhaid i'r system a sefydlir o dan baragraff (1) wneud darpariaeth i ansawdd y gofal a'r cymorth gael ei adolygu mor aml ag sy'n ofynnol ond o leiaf bob chwe mis. (3) Fel rhan o unrhyw adolygiad a gynhelir, rhaid i'r unigolyn cyfrifol wneud trefniadau ar gyfer— (a) ystyried canlyniad yr ymgysylltiad ag unigolion ac eraill, fel sy'n ofynnol gan reoliad [72]; (b) dadansoddi'r data cyfanredol ar ddigwyddiadau, digwyddiadau hysbysadwy, materion diogelu, chwythu'r chwiban, pryderon a chwynion; (c) adolygu unrhyw gamau gweithredu a gymerir mewn perthynas â chwynion; (d) ystyried canlyniad unrhyw archwiliad o gywirdeb a chyflawnrwydd cofnodion. (4) Ar ôl cwblhau adolygiad o ansawdd y gofal a'r cymorth yn unol â'r rheoliad hwn, rhaid i'r unigolyn cyfrifol lunio adroddiad i'r darparwr gwasanaeth y mae rhaid iddo gynnwys— (a) asesiad o safon y gofal a'r cymorth a ddarperir, a (b) argymhellion ar gyfer gwella'r gwasanaeth.	• Bydd gan yr unigolyn cyfrifol systemau a phrosesau ar waith i asesu, monitro a gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Bydd hyn yn cynnwys, ond nid hynny'n unig: ○ casglu a dadansoddi'r adborth gan unigolion sy'n defnyddio'r gwasanaeth a'u cynrychiolwyr; ○ materion a gwersi a ddysgwyd wrth ddadansoddi cwynion, materion diogelu; ○ patrymau, tueddiadau a welwyd drwy ddadansoddi digwyddiadau e.e. cwmpo, gwallau wrth roi meddyginiaeth; ○ canlyniad unrhyw adroddiadau arolygu gan reoleiddwyr; ○ canlyniad ymweliadau monitro ac archwiliadau o gofnodion gan yr unigolyn cyfrifol. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod systemau a phrosesau archwilio ar gyfer monitro'n ei alluogi i deimlo'n ffyddiog bod y gwasanaeth yn darparu gofal o safon uchel, yn cyflawni'r canlyniadau gorau posibl i unigolion ac yn gwella'u lles. • Dylai'r systemau a'r prosesau gael eu hadolygu'n barhaus i sicrhau eu bod yn galluogi'r unigolyn cyfrifol i weld ymhle y mae neu y gallai ansawdd a/neu ddiogelwch gwasanaethau fod dan fygythiad, gan ymateb yn briodol ac yn ddi-oed. • Gwrandewir ar bob adborth a'i gofnodi gan ymateb iddo fel sy'n briodol • Bydd meysydd dysgu yn sgil cwynion, diogelu a chwythu chwiban yn cael eu rhannu gyda'r staff i wella'r gwasanaeth ac i annog arferion diogel a

(5) Ond nid yw'r gofyniad ym mharagraff (4) yn gymwys pan fo'r darparwr gwasanaeth yn unigolyn a bod y rheoleiddiwr gwasanaethau wedi cytuno i'r darparwr gwasanaeth reoli'r gwasanaeth yn unol â rheoliad [63](2).	thosturiol ym maes gofal a chymorth. • Dadansoddir gwybodaeth a gwneir argymhellion i'r darparwr gwasanaethau ynghylch sut/ymhle y gellir gwella ansawdd a diogelwch y gwasanaeth. Bydd yr adroddiad hwn yn llywio neu'n ffurfio rhan o'r datganiad cydymffurfio â'r rheoliadau i'w cynnwys yn natganiad blynyddol y darparwr gwasanaethau.
--	--

Rheoliad 77	Canllawiau
Datganiad o gydymffurfedd â'r gofynion o ran safonau gofal a chymorth 77.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol lunio'r datganiad y mae'n ofynnol iddo gael ei gynnwys yn y datganiad blynyddol o dan adran 10(2)(b) o'r Ddeddf, i'r graddau y mae'n ymwneud â'r man neu'r mannau y mae'r unigolyn cyfrifol wedi ei ddynodi mewn cysylltiad ag ef neu â hwy. (2) Wrth lunio'r datganiad, rhaid i'r unigolyn cyfrifol roi sylw i'r asesiad o safon y gofal a'r cymorth a gynhwysir mewn adroddiad a lunnir yn unol â rheoliad [76](4).	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn paratoi'r wybodaeth a ddarperir yn y datganiad cydymffurfio a datganiad blynyddol y darparwr gwasanaethau a bydd yn atebol am ei hansawdd a'i chywirdeb.

2.5 Gofynion eraill ar unigolion cyfrifol (Rhan 19)

Rheoliad 78	Canllawiau
Cymorth ar gyfer staff sy'n codi pryderon 78. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol sicrhau y cydymffurfir â pholisi chwythu chwiban y darparwr a bod y trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth i godi unrhyw bryderon yn cael eu gweithredu'n effeithiol.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod: ○ staff yn ymwybodol o'r polisi chwythu chwiban ac yn ei ddeall; ○ staff yn deall nad oddefir gofal gwael na diffyg ymboeni am les unigolion a'u bod yn cael eu hannog a'u cefnogi i riportio materion sy'n destun pryder; ○ bod staff yn deall bod croeso ac anogaeth iddynt fynegi pryderon, ac na fydd hynny'n cael ei anwybyddu.

Rheoliad 79	Canllawiau
Dyletswydd gonestrwydd 79. Rhaid i'r unigolyn cyfrifol weithredu mewn ffordd agored a thryloyw— - ag unigolion sy'n cael gofal a chymorth; - ag unrhyw gynrychiolwyr yr unigolion hynny; - yn achos plentyn y darperir llety iddo, â'r awdurdod lleoli.	• Bydd yr unigolyn cyfrifol yn sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r polisiau a'r gweithdrefnau sydd ar waith ac yn eu dilyn er mwyn cefnogi diwylliant agored a thryloyw. • Bydd yr unigolyn cyfrifol yn hybu diwylliant sy'n annog pawb i fod yn onest, yn agored ag yn ddi-dwyll ar bob lefel. Bydd hyn yn cynnwys yn benodol: ○ bod yn agored ac yn onest gan drafod pethau ag unigolion a'u cynrychiolwyr pan fydd pethau'n mynd o'u lle: ○ rhoi gwybodaeth i unigolion a'u cynrychiolwyr am yr hyn sydd wedi digwydd, canlyniad unrhyw ymchwiliadau sydd wedi bod; ○ cynnig ymddiheuriad am yr hyn sydd wedi digwydd.

	Bydd yr unigolyn cyfrifol yn cymryd camau i atal bwlio, erlyn a/neu aflonyddu a bydd yn mynd i'r afael â'r rhain yn briodol, gyda golwg ar y ddyletswydd i fod yn onest gan ymchwilio i unrhyw ddigwyddiad lle bydd aelod o'r staff o bosibl wedi rhwystro rhywun arall rhag cyflawni ei ddyletswydd yntau i fod yn onest.
--	--

Rheoliad 80

Hysbysiadau

80.—(1) Rhaid i'r unigolyn cyfrifol hysbysu'r rheoleiddiwr gwasanaethau am y digwyddiadau a bennir yn Atodlen 4.

(2) Rhaid i'r hysbysiadau sy'n ofynnol gan baragraff (1) gynnwys manylion y digwyddiad.

(3) Oni nodir fel arall, rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn ddi-oed ac yn ysgrifenedig.

(4) Rhaid i hysbysiadau gael eu gwneud yn y modd a'r ffurf sy'n ofynnol gan y rheoleiddiwr gwasanaethau.